

Agatha Christie

Az ABC gyilkosságok

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1991
EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
FELELŐS KIADÓ OSZTOVITS LEVENTE IGAZGATÓ
SZEDTE ÉS NYOMTA AZ ALFÖLDI NYOMDA
FELELŐS VEZETŐ SZABÓ VIKTOR VEZÉRIGAZGATÓ
KÉSZÜLT DEBRECENBEN, 1991-BEN
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 3500.66-14-2
FELELŐS SZERKESZTŐ BORBÁS MÁRIA

EURÓPA KRIMI

A FEDÉLTERV PINTÉR LÁSZLÓ MUNKÁJA
MŰSZAKI VEZETŐ MIKLÓSI IMRE
KÉSZÜLT 11,9 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN 963 07 5184 4

A FORDÍTÁS AZ ALÁBBI KIADÁS ALAPJÁN KÉSZÜLT:
AGATHA CHRISTIE
THE ABC MURDERS
FONTANA BOOKS, LONDON, 1962
COPYRIGHT C 1935,1936 BY AGATHA CHRISTIE

HUNGARIAN TRANSLATION © VERMES MAGDA, 1975

MÁSODIK KIADÁS

HU ISSN 0865-980 X

TARTALOM

- Arthur Hastings kapitány előszava 5
- I. A levél 7
- II. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 13
- III. Andover 14
- IV. Ascherné 20
- V. Mary Drower 25
- VI. A tetthely 31
- VII. Mr. Partridge és Mr. Riddell 40
- VIII. A második levél 45
- IX. Gyilkosság Bexhill-on-Sea-ben 53
- X. Barnardék 62
- XI. Megan Barnard 67
- XII. Donald Fräser 72
- XIII. Tanácskozás 76
- XIV. A harmadik levél 83
- XV. Sir Carmichael Clarke 89
- XVI. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 98
- XVII. Poirot tétlen 101
- XVIII. Poirot beszédet vág ki 108
- XIX.... ki svéd honból való 119
- XX. Lady Clarke 123
- XXI. Egy gyilkos személyleírása 133
- XXII. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 138
- XXIII. Doncaster, szeptember 11. 144
- XXIV. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 152
- XXV. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 154
- XXVI. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 156
- XXVII. A doncasteri gyilkosság 158
- XXVIII. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 164
- XXIX. A Scotland Yardon 172
- XXX. (Nem Hastings kapitány személyes beszámolója) 175
- XXXI. Poirot kérdez 176
- XXXII. Fogjuk meg a rókát 183
- XXXIII. Alexander Bonaparte Cust 189
- XXXIV. Poirot mindent megmagyaráz 195
- XXXV. Finálé 213

ARTHUR HASTINGS KAPITÁNY ELŐSZAVA

Szokásomtól eltérően nem csupán azokról az eseményekről számolok be ebben az elbeszélésben, amelyeknek tanúja voltam. Néhány fejezet ennél fogva harmadik személyben íródott.

Szeretném azonban biztosítani olvasóimat, hogy helytálló mindazért, amiről ezek a fejezetek szólnak. Ha éltem is némi költői szabadsággal a szereplők érzéseinek és gondolatainak ecsetelése terén, azt hiszem, azért meglehetősen pontosan írtam le mindent. Legyen szabad megjegyeznem, hogy imitt-amott néha “súgott” Poirot barátom is.

Talán kissé hosszasan foglalkozom e különös bűntett-sorozat folyamán létrejött egyéni kapcsolatokkal, de nem hagyhattam figyelmen kívül az emberi, az érzelmi tényezőket sem. Hercule Poirot egyszer régen drámai módon vezetett rá arra, hogy a bűntett árnyékában idill is születhetik.

Az ABC-rejtély megoldásáról csak azt mondhatom, hogy véleményem szerint Poirot lángesze mesterien birkózott meg egy olyan problémával, amelyhez fogható nem merült föl egész hosszú pályafutása során.

I. A LEVÉL

1935 júniusában mintegy hat hónapra hazajöttem dél-amerikai farmomról. Nehéz idők jártak odakint. Mint mindenki, megéreztük mi is a világgazdasági válságot. Angliában különböző ügyeket kellett elintéznem, és úgy éreztem, ezeket csakis személyesen oldhatom meg sikeresen. Feleségem ott maradt, hogy ellássa a farmot.

Aligha kell mondanom, Angliába érkezvén jóformán első dolgom volt, hogy fölkeressem régi barátomat, Hercule Poirot-t.

London egyik modern, teljes ellátást nyújtó garzonházában akadtam rá. Szemére vettem – és ő elismerte –, hogy csakis az épület szigorúan mértani külleme és arányai miatt választotta ezt a hajlékot.

– Úgy van, barátom; hát nem gyönyörű a szimmetriája?

Azt mondtam, szerintem kissé túlteng rajta a négyszögletes idom, és megkérdeztem, vajon ebben az ultramodern csodában azt is elérték-e már, hogy négyszögletes tojást tojjanak a tyúkok?

Poirot fölnevetett.

– Sajnos nem! A tudomány még nem vette rá a tyúkokat, hogy igazodjanak a legmodernebb ízléshez; még most is különböző nagyságú és színű tojásokat tojnak!

Szeretettel néztem öreg barátomra. Remek színben volt, egy nappal sem látszott öregebbnek, mint amikor utoljára láttam.

– Ragyogó erőben van, barátom – jegyeztem meg. – Semmit sem öregedett, sőt, ha lehet ilyet állítani, kevesebb az ősz hajszála, mint utolsó találkozásunkkor.

Poirot sugárzó arccal rám mosolygott.

– És miért ne lehetne? Hisz igaz.

– Úgy érti, ahelyett hogy őszülne, megfeketedik a haja?

– Pontosan úgy.

– De hisz ez valóságos csoda! Ellentmond a természet törvényeinek!

– Mint mindig, kedves Hastings, most is kiütközik a gyanútlan szép lelke. Mit sem változtat ezen az évek múlása! Megpillant valamit, és máris kimondja róla végső következtetését!

Zavartan rábámultam.

Poirot szó nélkül átment a hálósobájába, kihozott onnan egy üveget, és a kezembe nyomta. Az üveg címkéjén ez állt:

REVIVIT – visszavarázsolja a haj természetes színét! Nem festék! Őt

színárnyalatban kapható: szőke, gesztenyebarna, sötétbarna, tizianvörös, fekete.

– Poirot! – kiáltottam föl. – Maga festi a haját!

– Ó, végre világosság gyúlt az agyában!

– Jóságos ég... – dadogtam. – Ha legközelebb hazajövök, még hamis bajusza is lesz... vagy máris az?

Poirot ijedten összerázkódott. A bajusza volt mindig a gyengéje, hallatlanul büszke volt rá.

– Jaj, nem, dehogy! Isten segítségével még messze van az a nap. Hamis bajusz! *Quel horreur!*

Erőteljesen huzigálta arca ékességét, hogy bizonyítsa valóságát

– Meg kell adni, még mindig pompás – nyugtattam meg.

– *N'est-ce pas?* Az én bajuszomnak nincs párja egész Londonban!

Szerencsére, gondoltam magamban, de a világért sem mondtam volna ki, nehogy megbántsam barátom érzelmeit. Inkább megkérdeztem, vajon gyakorolja-e még néha a mesterségét.

– Tudom, hogy évekkal ezelőtt tulajdonképpen visszavonult... – mondtam.

– *C'est vrai.* Tököt természetni! És nyomban előadódik egy gyilkosság... én meg hagyom a fenébe a tököt. Azóta pedig, ó, jól tudom, mi van a nyelvén... olyan vagyok, mint a primadonna a sorozatos búcsúfellépéseivel!

Elnevettem magam.

– Csakugyan ilyesmi történt. Minden alkalommal kijelentem: ezzel vége. De nem, mindig fölüti a fejét valami! És bevallom, kedves barátom, nem nekem találták ki a nyugállományt! Ha nem dolgoznak a kis szürkesejtek, berozsdásodnak.

– Értem. Dolgoztatja őket, de mértékkal.

– Pontosan. Finnyás vagyok, válogatok. Manapság csak a bűnügyek legjava való Hercule Poirot-nak.

– És akad elég a javából?

– *Pas mal.* Nemrég majdnem rajtavesztettem.

– Kudarcc érte?

– Nem, dehogy! – kiáltott föl Poirot megrökönyödve. – De kis híja volt, hogy én... én, *Hercule Poirot!*... otthagyjam a fogamat.

Nagyot füttyentettem. Vállalkozó szellemű gyilkos lehetett!

– Nem annyira vállalkozó szellemű, inkább gondatlan. Igen, az, gondatlan. De ne beszéljünk erről. Tudja, Hastings, sok tekintetben a kabalámnak érzem magát.

– Ugyan! Milyen tekintetben?

Poirot nem válaszolt rögtön.

– Amint meghallottam, hogy áthajózik – folytatta azután –, felötlött bennem: történni fog valami! Együtt vadászunk majd, mint régen. Mégpedig nem valami közönséges ügyben... Valami rendkívüli kell... – izgatottan hadonászott –, valami finom... *recherché... délicat...*

– Szavamra, Poirot, bárki azt hinné, ebédet rendel a Ritzben.

– Egy bűnügyet pedig nem lehet megrendelni? Milyen igaza van. – Fölsóhajtott. – De bízom a szerencsés véletlenben... a sorsban, ha így jobban tetszik. Magát a sors rendelte mellém: megakadályozza, hogy elkövessem az egyetlen megbocsáthatatlan hibát.

– Mi az a megbocsáthatatlan hiba?

– Nem venni észre, ami kézenfekvő.

Eltöprengtem ezen, de nem egészen értettem, mire céloz.

– Nos, megesett már magával ez a főbűn? – kérdeztem aztán mosolyogva.

– *Pas encore*. Legalábbis... ami azt illeti...

Elnémult. Elképedve összeráncolta a homlokát. Gépiesen helyére állított néhány tárgyat, amelyet véletlenül félrelöktem.

– Nem vagyok biztos benne – mondta lassan.

Olyan furcsa volt a hangja, hogy meglepetten pillantottam rá.

Még nem simult ki a homloka.

Kurta, eltökélt biccentéssel átsietett az ablaknál álló íróasztalhoz, amelynek tartalma, mondanom sem kell, példás rendben sorakozott a rekeszekben és fiókokban, úgy, hogy rögtön megtalálta, amit keresett.

Kezében egy nyitott levéllel lassan közeledett felém, előbb maga is elolvasta, aztán átadta nekem.

– Mondja, kedves barátom, hogy magyarázza ezt?

Kíváncsian vettem kézbe az írást.

A vastag, fehér levélpapíron, nyomtatott betűkkel írva ez állt:

Mr. Hercule Poirot,

ugyebár azt képzeli magáról, hogy megoldja azokat a rejtélyeket, amelyekkel a mi szegény, nehézfejű angol rendőrségünk nem birkózik meg? Nos, hadd lássuk, nagyszerű Poirot úr, mennyire jut azzal a híres nagy eszével! Talán ez sem lesz a számára kemény dió. Figyelje Andovert f. hó 21-én.

Tisztelője
ABC

Megnéztem a borítékot. Nyomtatott betűkkel írták a címzést is.

– London W. C. l áll a postabélyegzőjén – közölte Poirot. – Nos, mi a véleménye?

Vállvonogatva visszaadtam a levelet.

– Egy örült írhatta.

– Csak ennyit mond róla?

– Hát nem olyan, mint egy örült írása?

– De igen, barátom, éppen olyan.

A hangja komoly volt. Kíváncsian fürkésztem az arcát.

– Nagyon komolyan veszi ezt a dolgot, Poirot?

– Az elmebeteg, barátom, komolyan kell venni. Nagyon veszélyes az elmebeteg ember.

– No igen, természetesen, ez igaz... erre nem gondoltam... én inkább ostoba tréfának vélném ezt a levelet. Valami kedélyes bolond művelhette, aki kissé felöntött a garatra.

– *Comment?* Mit csinált?

– Semmit... ez csak olyan szólás. Részeg volt az ipse, úgy értettem. Többet ivott a kelletténél.

– *Merci*, Hastings. Részeg: ezt a kifejezést értem. Gondolja, csak annyi az egész? Semmi több?

– Maga talán többnek tartja? – kérdeztem, mert megéreztem hangjában az elégedetlenséget.

Poirot kételkedve rázta a fejét, de nem felelt.

– Tett már valamit ebben az ügyben? – kérdeztem.

– Mit lehet tenni? Az írást megmutattam Jappnak. Ugyanaz a véleménye, mint magának... ostoba tréfa... így mondta. Ilyesmit naponta kapnak a Scotland Yardon. Nekem is volt már részem ilyenben épp elégszer...

– Ezt azonban komolyan veszi?

– Van valami ebben a levélben, Hastings, ami nem tetszik nekem... – felelte lassan, komolyan Poirot.

– Mire gondol?

Ingatta a fejét, aztán fogta a levelet, és elzárta az íróasztalban.

– Ha csakugyan komolyan veszi, nem tudna tenni valamit? – kérdeztem.

– Íme, a tettek embere... mint mindig! De hát mi itt a tennivaló? A megyei rendőrség látta a levelet, de nem veszi komolyan. Ujjlenyomatok nincsenek rajta. Nincs semmi nyom, ami a levél írójára utalna.

– Valójában tehát az egész nem egyéb, csak a maga ösztönös megérzése?

– Nem az ösztönöm, Hastings! Az ösztön nem jó szó erre. A *tudásom*... a *tapasztalatom* sugallja, hogy valami nincs rendjén ezzel a levéllel.

Hadonászott, mikor kifogyott a szuszából, aztán csak a fejét ingatta.

– Lehet, hogy bolhából elefántot csinálok. Mindenesetre nincs más hátra, mint várni.

– Persze, pénteken lesz huszonegyedik. Ha akkor kolosszális rablás történne Andover környékén...

– Ó, milyen megnyugtató lenne!...

– Megnyugtató? – Rámeredtem. Különös kifejezéseket használ, gondoltam.

– Egy rablás talán izgalmas, de aligha lehet megnyugtató! – ellenkeztem.

Poirot élénken rázta a fejét.

– Téved, kedves barátom. Nem érti, mire gondolok. Megkönnyebbülést jelentene a rablás, mert nem kellene valami mástól tartanom.

– Mitől?

– Gyilkosságtól – jelentette ki Hercule Poirot.

II. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Alexander Bonaparte Cust fölállt, és tekintetét rövidlátón körüljártatta a szegényes hálószobában. A háta merev volt a görnyedt üléstől, de amint kihúzta magát, látszott, hogy valójában magas. Hajlott háta és rövidlátó, fürkésző tekintete megtévesztően hatott.

Az ajtón lógó elnyútt kabátjához lépett, a zsebéből előkotort egy csomag olcsó cigarettát és gyufát. Rágyújtott, és visszatért az asztalhoz. Fölkapott egy vasúti menetrendet, utánanézett benne valaminek, aztán ismét elmerülten szemlélte az előtte fekvő, géppel írt névsort, végül tollával megjelölte rajta az egyik legfőbb nevet. Csütörtök volt, június huszadika.

III. ANDOVER

Poirot baljós előérzete a névtelen levelet illetően nagy hatást tett rám annak idején, de be kell vallanom, mire valóban érkezett huszonegyedik, a dolog kiment a fejből. Elsőként Japp felügyelőnek barátomnál tett látogatása emlékeztetett rá. A Scotland Yard bűnügyi nyomozóosztályának tisztje, évek óta jó ismerősünk, melegen üdvözölt:

– Teringettél! – kiáltott föl. – Csak nem Hastings kapitány jött vissza a világégi ősvadonból?! Úgy érzem magam, mint a régi szép időkben, ha itt látom monsieur Poirot-nál. Ragyogó jó színben van! Épphogy egy csöppet

gyérebbe a növényzet a feje búbján, mi? De hát ez mindnyájunknál bekövetkezik. Nálam is ez a baj.

Összerezentem. Minthogy gondosan ráfésülöm a hajam a fejem tetejére, azt hittem, nem lehet észrevenni, mennyire megritkult. Japp viszont sohasem volt túlságosan tapintatos, így hát jó arcot vágtam a megjegyzéséhez, és ráhagytam, hogy egyikünk sem lesz fiatalabb.

– Kivéve monsieur Poirot-t – mondta Japp. – A hajbalzsam eleven reklámja lehetne. Bajsza dúsabban sarjadzik, mint valaha. Öregkorára jobban ráirányul a közfigyelem, szerepel napjaink minden híres bűnügyében, legyen az vasúti vagy légi rejtély, haláleset a főúri társaságban... mindenben benne a keze. Soha nem volt olyan híres, mint amióta visszavonult!

– Hastingsnek már megmondtam: olyan vagyok, mint a primadonna, aki örökké még egyszer föllép – jegyezte meg mosolyogva Poirot.

– Nem lepne meg, ha úgy végezné, hogy kinyomozza a saját halálát – folytatta Japp nagyot nevetve. – Jó ötlet. Meg kellene írni.

– Bízunk Hastingsre, ezt neki kell majd megírnia – mondta Poirot, és rám kacintott.

– Hahaha! Csuda jó móka volna! – kacagott Japp.

Nem értettem, miért olyan hallatlanul mulatságos ez az ötlet. Mindenesetre nem tartottam valami izlésesnek a tréfát. Poirot, szegény jó barátom, egyre vénül; aligha lehet kellemes neki, ha tréfáloznak közeledő halálán.

Talán a viselkedésem elárulta, mit érzek, mert Japp másra terelte a szót.

– Hallott már monsieur Poirot névtelen leveléről? – fordult hozzám.

– A minap megmutattam Hastingsnek – közölte a barátom.

– Persze! – kiáltottam föl. – Egészen megfeledeztem róla. Ejnye, melyik napot is említette?

– Huszonegyedikét – mondta Japp. – Ezért jöttem föl. Tegnap volt huszonegyediké, és pusztán kíváncsiságból föl hívtam este Andovert. Beugratás volt az egész, természetesen. Nem történt semmi. Egy kölyök követet dobált és betört egy kirakatüveget, továbbá bekísértek néhány garázda részeg fickót, így hát ez egyszer tévedett a mi kedves belga barátunk.

– Bevallom, nagy kő esett le a szívemről – ismerte el Poirot.

– Alaposan begyulladt, mi? – kérdezte Japp nyájasan. – Ugyan, ugyan!... Naponta tucatjával kapjuk az efféle leveleket. Sok ilyen ember akad: nincs jobb dolga, és hiányzik egy kereke, erre leül és leveleket ír. Nem akar ártani senkinek. Szórakozás, semmi egyéb.

– Csakugyan ostobaság volt, hogy ennyire komolyan vettem a dolgot – mondta Poirot.

– Jobb félni, mint megijedni. De most már mennem kell. Itt van dolgom a

szomszéd utcában... orgazdaság... lopott ékszerek... Csak benéztem útközben, hogy megnyugtassam. Kár volna fölöslegesen dolgoztatni azokat a kis szürkesejteket – mondta kacagva Japp, majd eltávozott.

– Nemigen változott a derék Japp, ugye? – kérdezte Poirot.

– Sokkal öregebbnek látszik; alaposan megöszült. – Ezt kissé gúnyosan mondtam.

Poirot köhintett.

– Tudja, barátom – mondta –, a fodrászom rendkívül leleményes. Van egy ügyes találmánya... az ember fölrakja a feje búbjára, rásimítja a saját haját... megérti, ez nem paróka, hanem...

– Poirot! – hördültem föl. – Egyszer és mindenkorra vegye tudomásul, nem érdekel a nyavalyás fodrásza, sem az átkozott találmánya! Miért? Mi baja a fejem búbjának?

– Semmi... igazán semmi.

– Talán arra céloz, hogy *kopaszodom*?!

– Ó, dehogya!

– Különben is, mi köze ehhez Jappnak? Faragatlan fickó volt világéletében. Nincs humorérzéke. Az a fajta, aki röhög, ha valaki épp le akar ülni, mikor kihúzzák alóla a széket.

– Ezen jó sokan nevetnének.

– Ami teljesen értelmetlen!

– Nagyon is az, annak a szempontjából, aki épp le akar ülni.

Most már kissé lehiggadtam. Bevallom, érzékeny vagyok ritkás hajamra.

– Ami azt illeti – jegyeztem meg –, kár, hogy semmi sem lett abból a névtelenlevél-ügyből.

– Valóban tévesen ítéltem meg. Valami kétes, gyanús dolgot szimatoltam benne. Pedig csak ostobaság volt. Sajnos, ahogy öregszem, egyre gyanakvóbb leszek, mint a vak házőrző kutya, amely akkor is morog, ha senki sem jár arra.

– Ha együtt akarunk működni, körül kell néznünk valami jó “zaftos” büntetett után – mondtam nevetve.

– Emlékszik még a múltkori megjegyzésére? Ha úgy lehetne megrendelni egy büntetett, mint egy ebédet, mit választana?

Belementem a játékba.

– Hadd lássuk. Nézzük az étlapot. Betörés? Hamisítás? Nem, nem hinném. Vegetáriánusoknak való. Ha már, akkor legyen gyilkosság... véres gyilkosság... persze körítéssel.

– Természetesen. Azaz *hors d'oeuvres*.

– Ki legyen az áldozat... férfi vagy nő? Azt hiszem, férfi. Valami nagykutya. Amerikai milliomos. Miniszterelnök. Újságkirály. Tetthely... nos,

miért ne lehetne a jó öreg könyvtárszoba? Felülmúlhatatlan a légréteg. A gyilkos fegyver... talán egy különleges, görbe tör... vagy valami tompa tárgy... egy faragott kőbálvány...

Poirot nagyot sóhajtott.

– Itt volna persze még a mérgező – folytattam –, ez azonban mindig olyan unalmasan szakszerű... Vagy a revolverdörrenés az éjszakában... Szerepeljen továbbá egy-két gyönyörű lány...

– Vörös hajú – mormolta a barátom.

– Ez régi vicc. Az egyik szép lányt persze igaztalanul gyanúsítanak... és valami félreértésbe bonyolódna a fiújával. Kell még néhány gyanúsított, és mondjuk, egy érett asszony... amolyan fekete hajú, veszedelmes fajta... aztán az áldozat egy barátja vagy vetélytársa... aztán egy hallgatag titkár... ismeretlen múlttal... és egy nyers modorú, szívélyes fráter meg egy pár elbocsátott cseléd vagy vadőr vagy ilyesmi... és egy ostoba detektív, olyasféle, mint Japp... és... hm... körülbelül ez minden...

– Így képzeled el a zaftos bűnügyet?

– Látom, nem ért egyet velem.

Poirot bánatosan végigmért.

– Gyönyörűen összefoglalta jóformán valamennyi detektívtörténetet, amelyet valaha is megírtak.

– Jó, jó, és maga mit rendelne?

Poirot lehunyta a szemét, és hátradőlt a székén. Hangja valóságos dorombolás volt.

– Egy nagyon egyszerű bűntényt. Nyugodt, családi életben történő, egyáltalán nem bonyolult bűntényt; csendes, szenvedélymentes, nagyon intim bűntényt...

– Hogy lehet egy bűntény intim?

– Tegyük föl – dűnnyögött Poirot –, négyen ülnek a bridzsasztalnál, egy ötödik, aki nem játszik, távolabb ül, a kandalló mellett. A játszma végén holtan találják a tűznél ülő embert. A négy közül az egyik, amikor asztalra volt terítve a lapja, odament, és végzett vele. A másik három elmélyedt a játékban, nem vette észre. Ó, ez volna a nekem való bűntett! *Melyik a négy közül?*

– Én nem látok ebben semmi izgalmasat.

Poirot szemrehányó pillantást vetett rám.

– Nem lát, mert nincs benne görbe tör, sem zsarolás, sem istenszobor kilopott smaragdszeme. Sem ismeretlen, kinyomozhatatlan keleti mérgező. Maga megátalkodott érzélgős lélek! Nem egy gyilkosságot szeretne, hanem egy egész sorozatot.

– Elismerem – mondtam –, hogy a detektívregényekben gyakran megélné a cselekményt egy újabb gyilkosság. Ha az első már lezajlott az első fejezetben, és az utolsó előtti lapig más sem történik, csak az összes szereplő alibijét követjük, az bizony néha kissé unalmassá válik.

Csőngött a telefon. Poirot füléhez emelte a kagylót.

– Halló... halló... igen, itt Hercule Poirot...

Egy-két percig hallgatott, aztán láttam, amint elváltozik az arca.

Röviden bele-beleszólt a kagylóba:

– *Mais oui...*

– Igen, persze...

– De igen, jövünk...

– Természetesen.

– Lehet, hogy úgy van...

– Hogyne, magammal viszem. Vizontlátásra.

Letette a kagylót, és hozzám lépett.

– Japp hívott föl, Hastings.

– Igen?

– Most érkezett vissza a Yardra. Üzenet várta Andoverből...

– Andoverből?! – kiáltottam föl izgatottan.

– Meggyilkolták egy kis trafik tulajdonosát, egy Ascherné nevű idős asszonyt – mondta lassan a barátom.

Kissé leforrázva hallgattam. Andover nevének hallatára felcsigázott érdeklődésem hirtelen lelohadt. Valami fantasztikusát vártam, valami különleges csemegét! Egy öreg trafikosnő meggyilkolását valahogy közönségesnek, érdektelennek találtam.

Poirot ugyanazon a halk, komoly hangon folytatta:

– Az andoveri rendőrség úgy véli, tudja, ki a tettes...

Újabb csalódás ért ezzel.

– Az asszony, mint mondják, rossz viszonyban volt a férjével. A férfi iszákos, züllött, eléggé hitvány alak. Nemegyszer fenyegetőzött már, hogy megöli a feleségét. Tekintettel a történetekre azonban az ottani rendőrség szeretné megint megnézni a nekem küldött névtelen levelet. Azt mondtam, azonnal leutazunk Andoverbe.

Kissé jobb kedvre derültem. Utóvégre, ha közönséges, mocskos kis esetnek tűnt is, mégis *bűntény* volt, és nekem bizony már ugyancsak régen akadt dolgom bűntettel és bűnözőkkel.

Alig figyeltem barátom következő szavaira. Később azonban visszaemlékeztem rájuk – és jelentőségükre.

– Ez a kezdet – mondta Hercule Poirot.

IV. ASCHERNÉ

Andoverben egy magas, szőke, kedves mosolyú férfi, Glen felügyelő fogadott bennünket.

A tömörség kedvéért röviden összefoglalom a puszta tényeket.

A büntényt Dover szolgálatos közrendőr fedezte föl 22-én éjfél után egy órakor. Ellenőrző útján próbaképpen lenyomta a boltajtó kilincset, az ajtót nyitva találta, és belépett. Előbb azt hitte, üres a helyiség. Zseblámpájával a pult mögé világított, és meglátta az öregasszony összeroskadt holttestét. A helyszínre siető rendőrorvos megállapította, hogy az asszonyt a koponyáján hátul erős ütés érte – valószínűleg amikor a pult mögötti polcra leemelt egy csomag cigarettát. Halála nyolc-kilenc órával azelőtt következett be.

– Módunkban állt azonban ezt az időt egy kicsit leszűkíteni – magyarázta a felügyelő. – Találtunk valakit, aki fél hatkor járt az üzletben, és vásárolt egy pakli dohányt. Egy másik személy úgy emlékszik, öt perccel hat után ment be, de üresen találta a boltot. A gyilkosság időpontja tehát fél hat és hat óra öt perc közé tehető. Eddig nem sikerült olyan tanúra akadnunk, aki látta volna Aschert ott a környéken, de még találhatunk valakit. Este kilenckor a Három Koronában ült meglehetősen ittasan. Amint megtaláljuk, a gyanú alapján őrizetbe vesszük.

– Jócskán “nemkívánatos elem”, ugye, felügyelő úr? – kérdezte Poirot.

– Undok figura.

– Nem élt együtt a feleségével?

– Nem. Különváltak néhány éve. Ascher német születésű, azelőtt pincér volt, de egyre többet ivott, és lassanként alkalmatlanná vált a munkára. A felesége egy darabig házaknál szolgált. Utoljára egy idős hölgnél, Rose kisasszonynál volt házvezetőnő. A férjének juttatott a béréből annyit, amennyiből megélhetett, de az az ember folyton leitta magát, részegen beállított a feleségéhez, és hangos jeleneteket rendezett a munkahelyén. Ezért szegődött el az asszony Rose kisasszonyhoz. Az udvarház vidéken van, hárommérföldnyire Andovertől; ott már nehezebben tudta megközelíteni a férje. Rose kisasszony meghalt; Aschernéra hagyott valamennyit, és abból nyitotta ezt a trafikot az asszony. Csöpp kis üzlet, nem árult mást, csak olcsó cigarettát, újságot, ilyesmit. Épphogy fönn tudta tartani belőle magát. Ascher időnként betért hozzá, ócsárolta, sértéseket vagdosott a fejéhez, ilyenkor az asszony, hogy szabaduljon tőle, a markába szokott nyomni egy kis pénzt. Azonkívül tizenöt shillinget adott neki hetenként.

– Gyermekekük nincs? – kérdezte Poirot.

– Nincs. Az asszonynak van egy unokahúga. Overton közelében szolgál. Igen öntudatos, komoly fiatal nő.

– Azt mondja, ez az Ascher fenyegetni szokta a feleségét?

– Igen. Rémesen viselkedik, mikor berúg. Káromkodik, átkozódik, esküdözik, hogy beveri az asszony fejét. Nehéz élete volt szegény Aschernénak.

– Mennyi idős volt?

– Közel járt a hatvanhoz... becsületesen, keményen dolgozott egész életében.

– Felügyelő úr véleménye szerint ez az Ascher követte el a bűntényt? – Poirot hangja igen komoly volt.

A felügyelő óvatosan köhintett.

– Korai volna még erről nyilatkozni, uram, de nagyon szeretném Franz Ascher beszámolóját hallani arról, hogy hogyan töltötte el a tegnapi estét. Ha kielégítően számot tud adni róla, rendben van, ha nem...

Glen felügyelő sokatmondó szünetet tartott.

– Nem hiányzott semmi a boltból?

– Semmi. A pénz érintetlenül hever a kasszafiókban. Rablásnak nincs nyoma.

– Úgy hiszi, ez az Ascher részegen beállított a boltba, ordította a feleségével, és végül leütötte?

– Ez látszik a legvalószínűbbnek. Mindamellet, uram, szeretném még egyszer megnézni azt az ön különös levelét. Azon tűnődöm, nem lehetséges-e, hogy ez az Ascher a szerzője.

Poirot átnyújtotta a levelet, és a felügyelő összevont szemöldökkel elolvasta.

– Nem hasonlít Ascherre – jelentette ki végül. – Kétkedem abban, hogy Ascher ezt írta volna: “a *mi* angol rendőrségünk”, ha csak nem próbál különösen ravasznak látszani, de ehhez aligha van elég esze. Aztán meg az az ember egy roncs... teljesen összeroppant. Túlságosan remeg a keze, nem tudna ilyen szabályos nyomtatott betűket írni. Jó minőségű a levélpapír is, a tinta is. Az a furcsa, hogy folyó hó huszonegyedikét említi. Ez persze lehet véletlen is.

– Hogyne... lehet.

– De nem szeretem az efféle véletleneket, Mr. Poirot. Ez itt kissé túlságosan kapóra jött.

Glen összeráncolt homlokkal hallgatott pár percig.

– ABC. Ki az ördög lehet ez az ABC? Meglátjuk, vajon Mary Drower, Ascherné unokahúga, tud-e valamit erről. Furcsa dolog. Ha nincs ez a levél,

holtbiztosra venném, hogy Franz Ascher a tettes.

– Tud valamit Ascherné múltjáról?

– Hampshire-ből származik. Fiatal lány korában Londonban szolgált, ott ismerkedett meg Ascherrel, és hozzáment feleségül. Nehezen élhettek a háború alatt. 1922-ben végleg otthagyta a férjét. Ez még Londonban történt. Az asszony aztán visszatért ide, hogy minél távolabb kerüljön tőle, de a férfi megneszelte, hol van, utánajött, és állandóan zaklatta pénzért... – Elhallgatott, mert belépett egy rendőr. – No, mi az, Briggs?

– Itt van Ascher. Bekísértük.

– Jól van. Vezesse be. Hol akadtak rá?

– Elbújt egy veszteglő tehervagonban, a külső vágányon.

– Bujkált? Hozza csak be!

Franz Ascher csakugyan nyomorult, visszataszító figura volt. Fölváltva pityergett, hajbókolt, hencegett, szitkozódott. Vizenyős szemével ravaszul pislogott hol egyikünkre, hol másikunkra.

– Mit akarnak tőlem? Nem csináltam én a világon semmit. Szégyen, gyalázat! Hogy mernek idehozni? Disznóság! – Hirtelen más hangot ütött meg: – No nem, nem így értettem... hisz maguk nem bántanak egy szegény öregembert... nem lesznek igazságtalanok vele... szegény öreg Franz, mindenki bántja...

Sírva fakadt.

– Ebből elég, Ascher – szólt rá a felügyelő. – Szedje össze magát. Nem vádoló semmivel... egyelőre. Nem kell vallomást tennie, csak ha akar. Ha azonban *nincs* köze a felesége meggyilkolásához...

– Nem én öltem meg! Nem én voltam! – ordított föl Ascher. – Hazugság! Átkozott angol disznók... mindenki ellenem van! Nem öltem meg, nem és nem!

– Épp elégszer fenyegette ezzel, Ascher.

– Nem, nem. Ezt nem érti. Csak viccből mondtam. Alice megértette.

– Fura tréfa! Hajlandó elmondani, hol mindenütt járt tegnap este, Ascher?

– Hogyne, igen, mindent elmondok. Közeliében se voltam Alice-nek. A barátaimmal voltam... jó barátokkal. A Hét Csillagban... később a Sánta Kuttyában...

Tovább hadart, csak úgy bugyogott belőle a szó.

– Ott volt Dick Willows... a vén Curdie... és George és Platt, és még sokan a fiúk közül. Hányszor mondjam, nem jártam még a közeliében se Alice-nek... *Ach Gott*, ez a színtiszta igazság!

Most már visított. A felügyelő intett a rendőrnek.

– Vigye. Gyanú alapján őrizetbe vesszük.

– Nem tudom, mit gondoljak – mondta, mikor elvezették a rossz képű, csúf szavú, reszkető vénembert. – Ha nem nézném azt a levelet, azt mondanám, ő követte el.

– Mit tud azokról, akiket említett?

– Hitvány népség, egy sem riadna vissza a hamis tanúzástól. Abban nem kételkedem, hogy csakugyan velük töltötte az este legnagyobb részét. Minden azon múlik, látta-e valaki fél hat és hat között a bolt környékén.

Poirot elgondolkozva ingatta a fejét.

– Biztos benne, hogy semmit sem vittek el a boltból?

Glen vállat vont.

– Ez persze attól függ, mit tekintünk annak. Talán elemeltek egy-két csomag cigarettát... de ezért aligha követnek el gyilkosságot.

– És semmit sem találtak... hogy is fejezzem ki magam... semmit sem vittek *be a* boltba? Nem találtak valami kirívót... nem oda illőt?

– Csak egy vasúti menetrendet.

– Egy menetrendet?

– Azt. Lapjával lefelé, kinyitva hevert a pulton. Mintha az Andoverből induló vonatokat nézte volna meg valaki. Vagy maga az öregasszony, vagy egyik vevője.

– Ascherné árult ilyesmit?

Glen a fejét rázta.

– Csupán filléres menetrendet tartott. Ez vaskos kiadás volt, amilyen csak a Smith cégnél vagy nagy papírkereskedésben kapható.

Poirot-nak fölillant a szeme. Előrehajolt.

– Azt mondta, menetrend. Melyik? A Bradshaw... *vagy az ABC?*

Most már a felügyelő szeme is fölcsillant.

– Jóságos isten! – kiáltott föl. – Az ABC volt!

V. MARY DROWER

Azt hiszem, az egész ügy akkor keltette föl érdeklődésemet, amikor az ABC-menetrend került szóba. Mindaddig nemigen lelkesedtem érte. Mellékutcai boltocskában lejátszódó mocskos kis gyilkosság, öreg trafikosné mint áldozat – mindez annyira hasonlított az újsághírekből unalomig ismert büntettekre, hogy nem keltette föl kíváncsiságomat. A huszonegyedikét megjelölő névtelen levél nézetem szerint merő véletlen volt. Aschernét – ebben jóformán biztos voltam – a férje, az a részeges barom tette el láb alól. Most azonban, amióta felbukkant az a vasúti menetrend, amelyet mindenki

röviden ABC-nek nevez, mert betűrendben sorolja föl a vasútállomásokat, egész bensőmet megremegtetete az izgalom. Annyi bizonyos: ez már nem lehet véletlen.

Így már egészen másként festett ez a hitvány büntett!

Vajon ki az a rejtélyes alak, aki megölte Aschernét, és otthagytott a boltban egy ABC-menetrendet?

A rendőrség után egyenesen a hullaházba mentünk, látni akartuk a halottat. Különös érzés kerített hatalmába, míg elnéztem a fonnyadt, öreg arcot, hátrafésült, ritkás ősz hajával. Olyan békésnek látszott, olyan hihetetlenül távolinak minden erőszaktól.

– Azt sem tudta, mi történik vele. Egy pillanat alatt vége volt – jegyezte meg az ügyeletes rendőr. – Ezt mondja Kerr doktor úr. Örülök, hogy így történt. Jóraivaló öregasszony volt szegény.

– Szép lehetett valaha – mondta Poirot.

– Ugyan – dűnnyögtem hitetlenkedve.

– Úgy bizony. Nézze csak meg az áll vonalát, a csontozatát, a fej formáját.

Sóhajtva visszahajtotta a leplet, aztán elhagytuk a helyiséget.

Következő utunk a rendőrorvoshoz vezetett.

Kerr doktor középkorú férfi volt; meglátszott rajta, hogy érti a dolgát. Beszéde élénk volt, és igen határozott.

– A gyilkosság eszköze nem került elő. Lehetetlen megállapítani, mivel követték el. Ólmosbottal, fűtykössel, homokzsákkal... ezek közül bármelyik alkalmas lett volna rá.

– Nagy testi erő kell egy ilyen ütéshez?

Az orvos éles pillantást vetett Poirot-ra.

– Nyilván úgy érti, megtehetette-e egy hetvenéves, reszketeg öregember? Ó, igen, nagyon is lehetséges, ha eléggé súlyos a fegyver, egy igen gyöngye ember is elérheti a kívánt eredményt.

– A gyilkos tehát lehetett nő is?

Az orvos kissé meghökkent erre a gondolatra.

– Nő? Bevallom, eszembe se jutott, hogy nővel hozzak kapcsolatba egy ilyenfajta büntettet. De hát persze lehetséges... mindenképp lehetséges... csupán lélektani szempontból megítélve nem mondanám az ilyet női büntettnek.

Poirot bölintott.

– Úgy van, úgy van. Látszólag egyáltalában nem valószínű. De számba kell vennünk minden lehetőséget. A holttestet milyen helyzetben találta?

Az orvos elmondta, hogy szerinte az asszony háttal állt a pultnak – ennél fogva támadójának is –, amikor az ütés érte. Leroskadtt a pult mögött,

amely eltakarta bárki elől, aki véletlenül betévedt a boltba.

Megköszöntük Kerr doktornak a felvilágosítást, és elbúcsúztunk. Odakint Poirot így szólt:

– Észrevette, Hastings, hogy egy további mozzanat szól Ascher ártatlansága mellett? Ha gorombáskodik a feleségével és megfenyegeti, az asszony a pult mögött *szembe* fordul vele; ehelyett *háttal* állt támadója felé, nyilván dohányt vagy cigarettát vett le a polcról egy *vásárló* számára.

– Rettenetes. – Megborzongtam.

– *Pauvre fémmé* – mormolta Poirot, és komoly ábrázattal ingatta a fejét. Órájára nézett. – Úgy tudom, Overton alig néhány mérföld ide. Ne szaladjunk át és kérdezzük ki a halott asszony unokahúgát?

– De hát nem megyünk előbb a boltba, ahol a bűntett lejátszódott?

– Ezt inkább későbbre halasztom. Megvan rá az okom.

Nem bocsátkozott további magyarázkodásba, és pár perc múlva már a londoni országúton robogtunk Overton felé.

A rendőrfelügyelőtől kapott címen, mintegy mérföldnyire a falun túl egy jókora ház előtt álltunk meg.

Becsöngettünk. Csinos, fekete hajú lány nyitott ajtót; kivörösödött szemén látszott, hogy imént még sírt.

Poirot kedvesen megszólította:

– Ha nem tévedek, ön a szobalány, Mary Drower kisasszony.

– Úgy van, uram, Marynek hívnak.

– Talán beszélhetnék önnel pár percig, ha megengedi az úrnője. Aschernéről, a nagynénjéről van szó.

– Az úrnőm nincs idehaza, de biztosan nem volna ellenére. Tessék befáradni.

Kicsiny nappali szobába vezetett. Poirot helyet foglalt az ablak mellett, és szemét a lány arCára szegezte.

– Hallott már persze a nénje haláláról?

Mary bólintott, szeme megint könnybe lábadt.

– Ma reggel. Átjöttek a rendőrségtől. Rettenetes! Szegény nénikém! Milyen nehéz élete volt mindig, most meg ez... szörnyű!

– A rendőrség nem kérte föl, hogy menjen át Andoverbe?

– Azt mondták, ott kell lennem a halottszemlén... az hétfőn lesz. De odaát nincs hova mennem... képtelen lennék a bolt fölötti szobában aludni... itt meg most épp hazautazott a másik szolgáló, és amennyire lehet, nem szeretném több kellemetlenségnek kitenni az úrnőmet.

– Nagyon szerette a nénjét, ugye, Mary? – kérdezte gyöngéden Poirot.

– Nagyon szerettem, uram. Mindig nagyon jó volt hozzám. Tizenegy éves

voltam, mikor meghalt az anyám, akkor kerültem a nénihez Londonba. Tizenhat éves koromban álltam szolgálatba, de rendszerint minden szabadnapomon meglátogattam a nénikémet. Rengeteg baja volt szegénynek azzal a némettel. “Az a vén átok”, mindig így beszélt róla. Akárhol volt, az az alak sehol sem hagyta békén, az az élősködő vén pióca!

A lány egyre jobban tűzbe jött.

– Sohasem gondolt arra a nénikéje, hogy törvényes úton szabaduljon meg ettől az üldözéstől?

– De hisz a férje volt, uram! Ezt nem lehet letagadni – szögezte le Mary egyszerűen.

– Az az ember, ugye, sokszor megfenyegette?

– Ó, igen, uram, sokszor. Szörnyű dolgokat mondott neki. Hogy elvágja a torkát, meg ilyeneket. És átkozódott, káromkodott, hol németül, hol angolul. Pedig a nénikém szerint derék, jóképű legény volt, mikor hozzámment feleségül. Borzasztó elgondolni, mivé változik egy ember.

– Bizony, ez így van. És minthogy a saját fülével hallotta ezeket a fenyegetéseket, Mary, nyilván nem volt túlságosan meglepve, mikor megtudta, mi történt?

– Dehogyan, uram! Hisz soha egy percig sem hittem, hogy komolyan gondolja! Azt hittem, mind csak ocsmány beszéd, semmi több. És ne higgye, hogy a nénikém félt tőle! Ugyan! Hányszor láttam, mikor a néni jól lehordta, ő meg behúzott nyakkal elsomfordált, mint a megvert kutya. Inkább ő félt a nénitől, nem pedig megfordítva.

– És az asszony mégis adott neki pénzt?

– De hát a férje volt, uram, ezt meg kell értenie.

– Hogyne, ezt már mondta. – Poirot néhány percig hallgatott. – Tegyük föl, hogy nem ő ölte meg.

– Nem ő ölte meg? – A lány rámeredt.

– Ezt mondtam. Tegyük föl, másvalaki ölte meg... El tudná képzelni, ki lehet az a másvalaki?

Mary elképedve bámult rá.

– Fogalmam sincs róla, uram. De hisz ez nem is valószínű, ugye?

– Nem volt senki, akitől félt a nénye?

Mary a fejét rázta.

– A nénikém nem félt senkitől. Jól fölvtágták a nyelvét, megállta a helyét bárkivel szemben.

– Soha nem említett valakit, aki neheztel rá?

– Nem, sohasem, uram.

– Soha nem kapott névtelen leveleket?

– Hogy mondja, uram, miféle leveleket?
– Amelyiken nincs aláírás, vagy csak olyasmi szerepel név helyett, mint... például: ABC. – Poirot élesen figyelte a lány arcát, de nyilvánvaló volt, hogy az nem tudja, miről van szó, mert csodálkozva ingatta a fejét.

– Van más rokona is a nénjének?

– Már nincs, uram. Tíz testvére volt, de csak hárman nőttek föl közülük. Tom bácsi elesett a háborúban, Harry bácsi Dél-Amerikába ment, azóta se hallott róla senki, és anyám meghalt, így csak én maradtam, egyedül.

– Volt a nénjének megtakarított pénze? Félretett valamit?

– Van egy kevés a takarékbán, uram... elég arra, hogy tisztességesen eltemessék, így mondta mindig. Különben csak annyija volt, hogy épp futotta a mindennapira... azzal az átok öreg vérszívóval örökké a nyakán...

Poirot elgondolkozva bölintott. Mint aki inkább magának mondja, mint a lánynak, megszólalt:

– Most még sötétben tapogatódzunk... nem tudjuk, merre... ha világosabban kirajzolódnak a dolgok... – Fölállt. – Ha szükségem lesz magára, Mary, írok majd ide.

– Ami azt illeti, uram, itt fölmondok. Nem szeretem a vidéki életet. Azért maradtam csak, mert úgy gondoltam, megnyugtatja a nénémet, szegényt, ha itt vagyok a közelében. Most azonban... – szeme megint könnybe lábadt – nincs semmi értelme, hogy itt maradjak, visszamegyek Londonba. Ott vidámabb az élet.

– Ha csakugyan elmegy, szeretném, ha közölné velem a címét. Itt a névjegyem.

Mary átvette, aztán csodálkozó arccal nézegette.

– Hát ön nem... ön nem a rendőrségtől van, uram?

– Magándetektív vagyok.

A lány néhány pillanatig némán bámult rá. Végül megszólalt:

– Valami... valami gyanús ügy van a háttérben?

– Úgy bizony, gyermekem. Valami... valami különös van a dologban. Maga később talán a segítségemre lehet.

– Én... én mindent megteszek, uram. Az... az nincs rendjén, hogy megölték a nénikémet...

Furcsán fejezte ki magát, de mélyen megrendítő volt.

Néhány perc múlva visszahajtottunk Andoverbe.

VI. A TETTHELY

Az utca, ahol a tragédia lejátszódott, a főútról nyílt. Jobb oldalán, körülbelül a közepén volt Ascherné boltja.

Amikor befordultunk a sarkon, Poirot az órájára pillantott, én meg egyszeriben megértettem, miért halasztotta mostanra látogatását a büntett színhelyén. Pontosan fél hat volt. Szerette volna földézni az előző napi atmoszférát.

Ha azonban ez volt a terve, kudarcba fűlt. Ebben a pillanatban aligha hasonlított előző esti képerre ez az utca. Szegényes lakóházak között elszórtan néhány aprócska bolt szegte mindkét oldalát. Megítélésem szerint rendes hétköznapokon is szép számmal jártak erre, többnyire a szegényebb néposztályhoz tartozó emberek, és jó sok gyerek játszadozott a járdán meg a kocsúton. Ebben a percben sűrű tömeg álldogált az utca közepén, és bámult az egyik házra vagy üzletre – nem volt nehéz kitalálni, melyikre.

Mikor közelebb értünk, láttuk, mi a helyzet. A nyomorúságos, leeresztett redőnyű kis bolt előtt egy elgyötört arcú fiatal rendőr állt, és egykedvűen szólígtatta föl a bámézkodókat, hogy menjenek tovább. Támadt némi mozgás, egyesek kelleetlenül, nagyot sóhajtva folytatták útjukat, de jóformán azonnal mások álltak a helyükbe, hogy alaposan megbámulják a helyet, ahol gyilkosság történt.

Pár lépésnyire a tömegetől Poirot megállt. Tisztán láttuk onnan a cégtáblát a boltajtó fölött.

– A. Ascher. *Oui, c'est peut-être la...* – mondta halkán a barátom, aztán hozzám fordult: – Gyerünk, Hastings, menjünk be.

Átfurakodtunk a tömegen, és megszólítottuk a fiatal rendőrt. Poirot fölmutatta a felügyelőtől kapott meghatalmazását, a rendőr bólintott, kinyitotta az ajtót, és a nézősereg feszült figyelme közepette beengedett.

A leeresztett redőny mögött odabent sötétség honolt, a rendőr azonban megkereste a kapcsolót, és föl kattintotta a villanyt. A gyér fényű égő alig világította meg a helyiséget.

Körülnéztem.

Ütött-kopott kis bolt volt. Néhány olcsó képes újság és az előző napi lapok heverték szanaszét, mindre ráülepedett már az egynapos por. A pult mögött, a mennyezetig érő polcon dohány- és cigarettacsomagok, és egypár üvegdobozban menta- és árpacukor. Közönséges kis bolt, amilyen ezrével akad.

A rendőr jellegzetes lassú hampshire-i hanghordozásával magyarázta:

– Ott hevert a pult mögött, összeroskadva, ott ni. Az orvos azt mondja, föl se fogta, mi történt velem. Úgy látszik, fölnyúlt valamiért a polcra.

– A kezében nem volt semmi?

– Nem volt, uram, de egy csomag Player's cigaretta hevert mellette a földön.

Poirot bólintott. Körülnézett a szűk helyiségben, de semmin sem akadt meg a szeme.

– Hát a vasúti menetrend? Az hol volt?

– Itt, uram. – A rendőr megmutatta a helyet. – Pontosan Andovernél volt kinyitva, és lapjával lefelé feküdt itt a pulton. Úgy látszik, a londoni vonatokat keresték ki benne. Lehet, hogy nem is idevalósi az illető. De hát persze ez a menetrend lehetett valaki másé is, aki csak egyszerűen ittfelejtette, és semmi köze a gyilkossághoz.

– Ujjlenyomatok? – kérdeztem.

– Azonnal végigvizsgálták az egész helyiséget, uram, de eredménytelenül.

– A pulton nem találtak semmit? – kérdezte Poirot.

– Ott túlon túl sokat is. Összevissza, egyik a másikon, kivehetetlenül.

– Aschere nem volt köztük?

– Még nem lehet tudni, uram.

Poirot ezután megkérdezte, vajon Ascherné ott lakott-e a bolt fölött.

– Igen, itt lakott. Menjenek csak át, uraim, azon az ajtón, ott hátul; bocsássanak meg, ha nem tartok magukkal, de kint kell lennem...

A bolt mögött csöpp kis lakókonyhafélére bukkantunk – rend és tisztaság uralkodott benne, de szegényesen és gyéren volt berendezve. A kandallópárkányon néhány fénykép állt. Odaléptem, hogy megnézzem, és Poirot csatlakozott hozzám.

A három kép közül az egyik – olcsó fényképész munkája – azt a lányt ábrázolta, akinél délután jártunk. Mary Drawer nyilván a legjobb ruháját viselte rajta, arca ráfagyott az a merev, kényszeredett mosoly, amely oly gyakran torzítja el a beállított fotográfiákat, és amiért jobban szeretjük az amatőrök pillanatfelvételeit.

A második jóval drágább helyről kerülhetett ki. Hófehér hajú, idősebb dáma művésziösen retusált arcképe volt; nyaka körül hosszú szőrű prémgallérral.

Ez alighanem Rose kisasszony, gondoltam, akinek csekély hagyatékából vásárolhatta Ascherné a kis trafikot.

A harmadik, igen régi, már elfakult, megsárgult fényképen, kissé régimódi öltözékben egy fiatal pár álldogált, karonfogva. A férfi gomblyukában virág ékeskedett.

– Valószínűleg esküvői felvétel – jegyezte meg Poirot. – Nézze meg, Hastings, nem azt mondtam, hogy valaha szép volt ez az asszony?

Igaza volt. Az ódivatú hajviselet és ruha, ha elcsúfította is, de nem rejtette

el a képen látható nő csinoságát, szépen metszett arcvonásait, eleven lényét. Alaposan szemügyre vettem a másik alakot. Jóformán lehetetlen volt fölismerni ebben a jóképű, katonás testtartású legényben a tönkresilányult, girhes Aschert.

Emlékembe idéztem a sanda képű, ittas vénembert és a halott asszony munkában elnyűtt, megviselt arcát, és kissé megborzongtam. Milyen könyörtelen az idő múlása...

A lakókonyhából lépcső vezetett föl az emeleti két szobába. Az egyik üresen állt; a másik nyilván Ascherné hálószobája volt. A rendőrség már átkutatta, de mindent úgy hagyott, ahogy eredetileg találta.

Az ágyon kopott takaró, egy fiókban kevéske agyonfoltozott fehérnemű, a másikban egy szakácskönyv, a *Zöld oázis* című regény fűzött példánya, egy pár vadonatúj selyemharisnya – szívfacsaró látvány volt olcsó pompájával –, két dísz tárgy: egy csorba porcelán pástorfőgata, és egy kék-sárga pettyes kiskutya, továbbá vállfára akasztva egy fekete esőkabát meg egy gyapjúpulóver – ennyi volt az elhunyt Alice Ascher minden földi tulajdona.

Iratokat nem találtunk; azokat bizonyára elvitte a rendőrség.

– *Pauvre femme* – mormogta Poirot. – Gyerünk, Hastings, nincs itt számunkra semmi.

Kint az utcán barátom pár perces tétovázás után átvágott a kocsúton. Majdnem pontosan szemben Ascherné üzletével egy zöldségesbolt volt – az a fajta szerény kiskereskedés, amelyik az áruja nagy részét kint tartja az utcán.

Poirot halkán közölte, mit kíván tőlem, aztán belépett a boltba. Egy-két perc múlva követtem; épp egy fej salátát vásárolt; jómagam aztán fél kiló epret vettem.

Barátom élénk eszmecserebe bocsátkozott a terebélyes hölgygel, aki kiszolgálta.

– Pont szemben történt az a gyilkosság, ugye? Micsoda esemény! Képzem, hogy fölizzgatta magát!

A kövér hölgynek nyilván elege volt már a gyilkosság megtárgyalásából. Egy egész hosszú napon át egyébről sem eshetett itt szó. Kifakadt:

– Bárcsak már elpucolna innét ez a szájtató csürhe. Szeretném tudni, mit kell itt megbámulni?!

– Tegnap este bizonyára nem voltak ennyien az utcán – jegyezte meg Poirot. – Még talán azt is észrevette, amint bement a boltba a gyilkos... magas, szőke, szakállas férfi volt, nemde? Orosz, amint hallom.

– Micsoda? – kapta föl a fejét az asszony. – Azt mondja, egy orosz követte el?

– Úgy tudom, már le is tartóztatták.

– Mit nem mond! – Izgalmában egyszerre megeredt a szava. – Szóval külföldi?

– *Mais oui*. Gondoltam, esetleg föltűnt önnek az este.

– Sajnos, nincs sok alkalmam, hogy kinézegetsek. Estefelé vagyunk a legjobban elfoglalva, sokan járnak erre, hazatérőben a munkából. Magas, szőke, szakállas férfi... nem, nem mondhatom, hogy bárki ilyet láttam volna erre felé.

Megkaptam a végszót, közbevágtam.

– Bocsánat, uram – fordultam Poirot-hoz –, azt hiszem, nem jól értesült; én úgy tudom, alacsony és fekete hajú az illető.

Erre parázs vita kerekedett a kövér hölgy, hórihorgas férje és a rekedt hangú boltosinas között. Nem kevesebb, mint négy alacsony, fekete hajú férfit láttak, a rekedt fiú pedig egy magas szőkét is – de nem volt szakálla, tette hozzá bánatosan.

– Mi értelme volt ennek, Poirot? – kérdeztem némi szemrehányással, miután elhagytuk a zöldségesboltot.

– *Parbleu*, csupán meg akartam állapítani, hogy észrevesznek-e egy idegent, amikor belép a szemközti boltba.

– Nem kérdezhetne volna meg ennyi nyakatekert hazugság nélkül, egész egyszerűen?

– De nem ám, barátom. Ha megkérdezem “egész egyszerűen”, ahogy mondja, nem kapok választ egyetlen kérdésemre sem. Jóllehet maga angol, úgy látszik, nem sokra becsüli azt a nemzeti tulajdonságukat, ahogy a honfitársai reagálnak egy egyenes kérdésre. Kivétel nélkül gyanúsnak találják, következésképpen elzárkóznak. Ha kertelés nélkül kérek felvilágosítást tőlük, ezek az emberek egyszerűen megnémulnak. De mert kijelentek valamit, sőt valami rendkívüli, képtelen dolgot, maga meg ellentmond, azonnal megoldódnak a nyelvek. Most azt is tudjuk, hogy az esti órákban van a boltban a legnagyobb forgalom, vagyis mindenkit leköt a maga dolga, és hogy jó sokan járkálnak olyankor az utcán. A gyilkos jól választotta ki az időpontot, Hastings. – Elhallgatott, majd hangjában keserű szemrehányással hozzátette: – Barátom, hová tette a józan eszét? Azt mondtam, vásároljon *valamit*, erre mit vesz? Epret! Máris átszivárog a zacskón, és veszélyezteti a ruháját.

Meghökkenve láttam, hogy csakugyan ez a helyzet. Gyorsan odaajándékoztam az epret egy kisfiúnak, aki jócskán elcsodálkozott, és kissé gyanakodni látszott.

Poirot hozzátette a salátát, ezzel betetőzve a gyerek elképedését, aztán folytatta az erkölcsi prédikációt:

– Egy olcsó kis zöldségesnél... *sohasem* epret! Az eper, ha csak nem frissen

szedték, levelet ereszt! Vegyen banánt... almát... még káposztát is lehet... de epret...!

– Az volt az első, ami az eszembe jutott – magyaráztam védekezésésképp.

– Ez nem méltó a fantáziájához! – vágott vissza szigorúan Poirot.

Megálltunk a járdán.

Ascherné boltja mellett jobbkézt a ház üresen állt, az ablakon tábla jelezte, hogy “kiadó”. A bal oldali szomszédnak kissé szennyes tüllfüggöny fedte az ablakait.

Poirot ehhez a házhoz irányította lépteit, és csöngőt nem találván, nagy lendülettel egész sorozatot koppantott a kopogatóval.

Kis idő múlva ajtót nyitott egy igen szurtos, csöpögő orrú kisgyerek.

– Jó estét – szólalt meg Poirot. – Anyád itthon van?

– He? – mondta a gyerek. Mély gyanakvással és rosszallással bámult ránk.

– Az anyád? – ismételte Poirot.

Eltartott vagy fél percig, mire ezt fölfogta, akkor sarkon fordult, és fölüvöltött az emeletre: – Mami, keresnek! – aztán visszavonult valahova a sötétbe.

Odafönt a korlátnál megjelent egy markáns arcú asszony, lepillantott, majd lejött a lépcsőn.

– Kár az idejüket vesztegetni... – kezdte, de Poirot félbeszakította:

– Jó estét, asszonyom. Az *Esti Lobogó* munkatársa vagyok. Szeretném fölkérni, hogy öt font tiszteletdíj ellenében nyilatkozzék elhunyt szomszédjáról, Aschernéről.

Az asszonynak torkán akadt a szó. Lesimította a haját, helyrerángatta a szoknyáját.

– Fáradjanak beljebb, kérem... erre, balra. Tessék helyet foglalni.

A csöpp kis szoba zsúfolva volt súlyos, ósdi bútorokkal. Valahogy mégis sikerült benyomakodnunk, és leültünk a keményre tömött pamlagra.

– Bocsássanak meg – mondta az asszony –, igazán sajnálom, hogy olyan goromba voltam az előbb, de nem is hiszik, mennyi zaklatásnak van kitéve az ember. Folyton jönnek, és kínálnak minden csodát... porszívót, harisnyát, molyirtót, meg ilyen haszontalanságokat... és mind olyan jó modorú, udvarias... A nevemen szólítanak, azt is betéve tudják... Fowlerné így, Fowlerné úgy...

Poirot ügyesen kapott a frissen szerzett értesülésen.

– Nos, kedves Fowlerné, remélem, megteszi, amire kérem.

– Igazán nem tudom... – Az öt font kecsegtetően lebegett Fowlerné szeme előtt. – Ismertem persze Aschernét, dehogy *írjak* valamit...

Poirot gyorsan megnyugtatta. Nem kívánnak tőle írásbeli munkát. Csak

meséljen el Aschernéről mindent, és majd ő, Poirot megírja a cikket.

Fowlerné erre a bátorításra már szívesen felidézte emlékeit, sejtelmeit és a tudomására jutott pletykákat.

Ascherné nem érintkezett senkivel, nem bizony. Nem lehetett épp *barátságosnak* nevezni, de hát volt elég baja szegénynek, azt mindenki tudja. Igazság szerint Franz Aschert már évekkal előbb le kellett volna csukni. Nem mintha Ascherné félt volna tőle, valóságos fúria volt az az asszony, ha fölhergelték! Bármikor visszaadta a kölcsönt! De hát addig jár a korszó a kútra, amíg el nem török. Hányszor mondta neki ő, Fowlerné: “Ide figyeljen, az az ember egyszer még elteszi magát láb alól”... no és tessék, hát nem volt igaza? Ő maga pedig itt csücsült, a közvetlen szomszédságában, és nem hallott egyetlen hangot sem!

Poirot-nak sikerült közbeszúrnia egy kérdést:

– Kapott-e valaha Ascherné különös leveleket... olyat, amiről hiányzott az aláírás... csak olyasmi állt rajta, mint például ABC?

Fowlerné sajnálkozva válaszolt:

– Tudom, mifélére gondol, névtelen levélnek hívják az ilyet, és többnyire tele van olyan szavakkal, hogy az ember szégyellne kimondani. Ami azt illeti, igazán nem tudom, írt-e ilyeneket Franz Ascher. Ha írt is, Ascherné nekem nem mondta el, hallgatott róla, mint a sír. Micsoda? Vasúti menetrend? Egy ABC? Nem, nem láttam nála soha, és egész biztos, hogy hallottam volna róla, ha küld neki egyet valaki. Higgye el, azt se tudtam, hová legyek, úgy meglepett ez az egész dolog, amikor meghallottam. A kislányom, Edie jött vele. Mami, azt mondja, annyi rengeteg rendőr van a szomszédban. Tyű, de megijedtem! Mondtam is, amikor megtudtam, mi történt, ebből látszik, hogy nem lett volna szabad annak az asszonynak egyedül lennie a házban... az unokahúgának vele kellett volna maradnia! A részeg ember olyan, akár a dühödt farkas, mindig mondom, és az a vén, iszákos férje se volt különb. Sokszor figyelmeztettem, és íme, most valóra vált a szavam! Egyszer még elteszi magát láb alól, Ascherné, mondtam neki, és tessék, most megtette! Sose lehet tudni, mire képes egy ember, ha leissza magát, ez a gyilkosság is ezt bizonyítja!

Fowlerné kifogyott a szuszából.

– Azt hiszem, senki se látta bemenni a boltba ezt az Aschert – jegyezte meg Poirot.

– Csak természetes, hogy nem mutatkozott! – jelentette ki megvetően az asszony.

Hogy hogyan jutott oda Ascher anélkül, hogy mutatkoznék, azt már méltóságán alulinak tartotta megmagyarázni. Azzal azonban egyetértett, hogy

a háznak nincs hátsó kijárata, és Äschert látásból jól ismerik a környéken.

– De nem akart akasztófára jutni, és vigyázott a bőrére.

Poirot még egy darabig húzta a társalgást, mikor azonban biztosnak látszott, hogy Fowlerné mindent elmondott, amit tud, nem is egyszer, barátom befejezte az interjút, és kifizette az ígért összeget.

– Drága mulatság volt, nemigen érte meg az öt fontot – kockáztattam meg, mikor már az utcán voltunk.

– Eddig nem.

– Úgy gondolja, ez az asszony többet is tud, mint amennyit elmondott?

– Drága barátom, mi most abban a furcsa helyzetben vagyunk, hogy *nem tudjuk, mit kérdezzünk*. Mint a gyerekek, mikor sötétben játszanak bújócskát, kinyújtjuk a kezünket, és tapogatózunk. Fowlerné mindent elmondott, amiről *azt hiszi*, hogy tudja, sőt ráadásul még a saját feltevéseit is! A jövőben azonban még hasznát vehetjük annak, amit hallottunk. Ezt az öt fontot befektettem az ügybe a jövő érdekében.

Nem egészen értettem, de nem kérdezhettem semmit, mert ebben a percben szembejött velünk Glen felügyelő.

MR. PARTRIDGE ÉS MR. RIDDELL

Glen felügyelő eléggé rosszkedvűnek látszott. Az egész délutánja azzal ment el, mesélte, hogy igyekezett összeállítani azoknak a jegyzékét, akiket láttak belépni a dohányboltba.

– És senki sem látott senkit? – kérdezte Poirot.

– Dehogynem. Három alattomos tekintetű magas férfit... négy alacsonyát, fekete bajusszal, kettőnek szakálla is volt... három kövéret... csupa idegent, és ha hihetek a tanúknak, valamennyinek sötét, vészjósló arckifejezése volt! Csoda, hogy nem látott valaki egy fölfegyverzett, álarcos bandát, amint éppen megrohanja a trafikot!

Poirot együttérzően elmosolyodott.

– Senki sem állítja, hogy látta volna Äschert?

– Senki. Ez megint mellette szól. Épp most mondtam a rendőrkapitánynak, szerintem nem helybéli a tettes, és ez az ügy a Scotland Yardra tartozik.

– Egyetértek önnel – mondta Poirot komoly hangon.

– Csúnya dolog, monsieur Poirot... undok dolog... sehogy se tetszik nekem... – sóhajtott föl Glen felügyelő.

Két további tanút kérdeztünk még ki, mielőtt visszatértünk Londonba.

James Partridge volt az első; az az úr, aki utoljára látta élve Äschernét,

amikor a trafikban vásárolt, délután fél hatkor.

Mr. Partridge alacsony, cingár emberke volt, foglalkozását tekintve bankhivatalnok. Csíptetőt viselt, modora száraz volt, felettébb komolynak látszott, és rendkívül pedánsan fejezte ki magát. A kis ház, ahol lakott, szakasztott olyan rendes és ápolt volt, mint ő maga.

– Mr.... öö... Poirot? – kérdezte, és a barátom által átnyújtott névjegyre pillantott. – Glen felügyelőtől? Miben állhatok rendelkezésére, Mr. Poirot?

– Úgy tudom, Mr. Partridge, ön volt az utolsó, aki még életben látta Aschernét.

Mr. Partridge összeillesztette ujjait, és úgy nézett Pairotra, mintha egy gyanús csekket vizsgálgatna.

– Ez igen vitatható kijelentés, Mr. Poirot. Utánam még jó néhányan vásárolhattak Ascherné boltjában.

– Ha így volt is, nem jelentkezett eddig senki sem.

Mr. Partridge köhintett.

– Egyes emberekből teljesen kiveszett a közösség iránti kötelességtudás, Mr. Poirot – jelentette ki, és csíptetőjén át fontoskodó pillantást vetett ránk.

– Mennyire igaza van! – mormolta Poirot. – Ön, úgy tudom, önként jelentkezett a rendőrségen.

– Ez csak természetes. Amint hallottam arról a felháborító esetről, rögtön tudatában voltam, hogy bejelentésem hasznos támpont lesz, és ennek megfelelően cselekedtem.

– Dicséretes magatartás – ismerte el Poirot ünnepélyesen. – Talán lenne olyan jó, és elismélné nekem is, amit mondott.

– Nagyon szívesen. Hazatérőben voltam, és pontosan fél hatkor...

– Pardon, honnan tudja olyan pontosan az időt?

Mr. Partridge-en látszott, bosszantja, hogy félbeszakították.

– Megkondultak a harangok. Az órára néztem, és megállapítottam, hogy késik egy percet. Ez éppen akkor volt, amikor belépni készültem Ascherné boltjába.

– Máskor is ott szokott vásárolni?

– Elég gyakran. Útba esett hazafelé jövet. Egyszer vagy kétszer hetenként vettem nála ötven gramm John Cotton dohányt.

– Ismerte egyáltalában Aschernét? Tud valamit a körülményeiről vagy a múltjáról?

– Semmit az égvilágon. Azonkívül, hogy vásároltam nála, és néha elejtettem egy-egy megjegyzést az időjárásról, nem beszéltem vele soha.

– Nem tudta, hogy van egy részeges férje, aki több ízben megfenyegette, hogy megöli?

– Nem, egyáltalán nem tudtam róla semmit.

– Látásból azonban ismerte az asszonyt. Nem tűnt fel önnek tegnap este valami szokatlan a viselkedésében? Nem látszott izgatottnak vagy nyugtalanak?

Mr. Partridge hosszasan latolgatta a kérdést.

– Amennyire észrevettem, pontosan olyannak látszott, mint rendesen.

Poirot fölállt.

– Köszönöm, uram, hogy válaszolt a kérdéseimre. Nincs véletlenül kéznél egy ABC-menetrendje? Szeretném kikeresni a vonatomat vissza, Londonba.

– Ott áll a polcon, épp ön mögött – felelte Mr. Partridge. A kérdéses polcon katonás rendben sorakozott egy ABC, egy Bradshaw, a Londoni Tőzsde Évkönyve, a Kelly-féle címtár, egy Ki kicsoda, és a helyi telefonkönyv.

Poirot leemelte az ABC-t, úgy tett, mintha kikeresne egy vonatjáratot, megköszönte Mr. Partridge-nek, azután elbúcsúzott.

A következő látogatásunk Albert Riddell vasúti pályamunkásnak szólt, és merőben elűtött az előzőtől.

Beszélgetésünk, nyilván ideges feleségének jóvoltából, tényérok és konyhaedények csörömpölése, valamint Mr. Riddell kutyájának hangos morgása, továbbá magának Mr. Riddellnek leplezetlen ellenséges magatartása közepette zajlott le.

Mr. Albert Riddell széles arcú, gyanakvó szemű, nagydarab, otromba ember volt, valóságos óriás. Javában vacsorázott, mikor beállítottunk hozzá, a húspástétomot szédítően fekete teával öblítette le, és a csésze pereme fölött dühös tekintettel méregetett bennünket.

– Egyszer már elmondtam, amit köll, talán nem? – mordult ránk. – Mi közöm az egészhez? Elmondtam a rendőrségen, a fene ott egye meg őket, most meg kezdjem előlről ezeknek az átokfajzat külföldieknek!

Poirot gyors, gúnyos pillantást vetett felém, aztán így szólt:

– Igazán együtt érzek önnel, de hát mit tegyünk? Gyilkosságról van szó, nemde? Nagyon, nagyon gondosan kell eljárnunk.

– Inkább mondj el az úrnak mindent, amit akar, Bert – mondta az asszony idegesen.

– Fogd be a szád! – ordított rá az óriás.

– Úgy tudom, nem önszántából ment a rendőrségre – szólt közbe kellő tapintattal Poirot.

– Mi a fenének mentem volna? Jobb dolgom is van. Semmi közöm hozzá.

– Ez nézet dolga – mondta Poirot. – Gyilkosság történt, a rendőrség tudni akarja, ki járt a boltban, jómagam úgy gondolom... hogy is mondjam csak...

természetesebb lett volna, ha jelentkezik.

– El kell végeznem a munkámat. Nem mondom, hogy nem jelentkeztem volna, ha van rá időm...

– Ezzel szemben az történt, hogy a rendőrségen bejelentették, látták önt bemenni Ascherné boltjába, erre aztán a rendőröknek kellett kijönniük ide. Kielégítőnek találták a beszámolóját?

– Már miért ne? – kérdezte Bert mogorván.

Poirot némán vállat vont.

– Mire céloz az úr? Ellenem nem hozhatnak föl semmit! Mindenki tudja, ki intézte el az öreglányt, hogy az az átok férje tette.

– Ő azonban nem járt arra az este, ön meg igen.

– Rám akarja kenni, mi? Hát abból nem eszik! Miért csináltam volna ilyet? Azt hiszi, el akartam csórni egy skatulyát abból a szemétre való dohányából? Tán azt hiszi, kitört rajtam a gyilkossági mánia, vagy minek hívják? Azt hiszi...?

Fenyegetően fölemelkedett ültéből.

– Bert, Bert, ne mondj ilyeneket! – jajveszékelt a felesége. – Bert, még majd azt hiszik...

– Nyugodjék meg, monsieur – szólt közbe Poirot –, csupán arra kértem, számoljon be a boltban tett látogatásáról. Hogy ezt megtagadja... hogy is mondjam... kissé furcsának találom.

– Ki mondja, hogy megtagadtam bármit is? – Mr. Riddell visszaroskadt a helyére. – Mit bánom én?

– Hat órákor ment be a boltba?

– Úgy valahogy... tulajdonképpen egy-két perccel hat után. Egy csomag Gold Flake-et akartam venni. Benyitottam...

– Tehát csukva volt az ajtó?

– Igen. Gondoltam, talán zárva van a bolt, de nem volt. Bementem, de senki se volt odabent. Dörömböltem a pulton, és vártam egy kicsit, de senki se jött, így hát megint kimentem. Ennyi az egész, egye meg, ha jólesik.

– Nem látta a pult mögött heverő holtestet?

– Nem én. Maga se látta volna, ha csak nem keresi.

– Nem látott a pulton egy vasúti menetrendet?

– De igen, nyitva, lapjával lefelé. Még az is eszembe jutott, hogy hátha hirtelen el kellett utaznia az öregasszonynak, és elfelejtette bezárni a boltot.

– Véletlenül talán fölvette a menetrendet, és odább tette a pulton?

– Hozzá se nyúltam ahhoz az istenverte vacakhoz. Csak azt csináltam, amit mondtam.

– És nem látott valakit kijönni a boltból, mielőtt odaért?

– Senki emberfiát nem láttam. Szeretném tudni, miért pont engem szúrtak ki?

– Nem szúrták ki... eddig legalábbis nem. *Bon soir, monsieur.* – Riddellnek tátva maradt a szája, mi pedig indultunk kifelé.

Az utcán Poirot az órájára nézett.

– Ha nagyon sietünk, barátom, talán elérjük a hét óra két perces vonatot. Gyerünk, gyerünk, gyorsan.

VIII. A MÁSODIK LEVÉL

– Nos, mi a véleménye? – kérdeztem mohón. Egyedül ültünk egy első osztályú fülkében. Az expressz éppen elindult Andoverből.

– A bűntényt – mondta Poirot – egy középmagas, vörös hajú férfi követte el. A bal szemére bandzsít, kissé húzza a jobb lábát, és anyajegy van a lapockája alatt.

– Poirot! – kiáltottam föl elhűlve.

Egy pillanatig elhittem az egészet. Aztán észrevettem, amint barátom hunyorít, és rájöttem, hogy becsapott.

– Poirot! – mondtam megint, ezúttal szemrehányóan.

– Kedves barátom, hát mit akar? Rám szegezi kutyahú tekintetét, és Sherlock Holmes-féle kinyilatkoztatást vár tőlem! Az igazság az, hogy nem tudom, milyen a gyilkos külseje, azt sem, hogy hol lakik, sem hogy hogyan lehetne kézre kerítem.

– Csak hagyott hátra valami bűnjelet!

– Persze, a bűnjel... magát mindig lebilincseli a bűnjel. Sajnos, a tettes nem szívott el egy cigarettát, nem szórta le a hamut, nem lépett bele különleges formájú szögekkel kivert cipőtálpával. Nem, nem volt olyan szíves. De itt van legalább a menetrend, kedves barátom; az az ABC épp magának való bűnjel!

– Szóval azt hiszi, véletlenül ottfeljtette?

– Korántsem. Szándékosan hagyta ott. Elárulják az ujjlenyomatok.

– De hisz nem volt rajta egyetlenegy sem!

– Így értettem. Milyen idő volt tegnap estefelé? Meleg júniusi alkonyat. Aki ilyenkor az utcán sétál, az kesztyűt hord? Az ilyen emberre biztosan mindenki felfigyelt volna. Ennélfogva, minthogy az ABC felülete üres, nyilván gondosan letörölte róla az ujjlenyomatokat. Az ártatlan rajta hagyja, a bűnös nem! Következésképp a gyilkos szándékosan hagyta el a menetrendet, de azért az nem kevésbé bűnjel. Azt az ABC-t megvette valaki, odavitte valaki... van itt némi lehetőség.

– Azt hiszi, ezen az alapon megtudunk valamit?

– Őszintén szólva, Hastings, nem nagyon reménykedem benne. Ez az ember, ez az ismeretlen X., nyilván igen büszke az ügyességére. Nem valószínű, hogy szabad szemmel látható nyomot hagy maga után.

– Valójában tehát az ABC nem segít.

– Abban az értelemben nem, ahogy gondolja.

– És más értelemben?

Poirot nem felelt azonnal.

– A válaszom erre: igenis, segít – mondta aztán lassan. – Ismeretlen személlyel van dolgunk. Sötétben bujkál, és sötétben is igyekszik maradni. A dolog természetéből következik azonban, hogy *kénytelen rávilágítani magára*. Egyik értelemben semmit sem tudunk róla, egy másik értelemben már jó sokat. Homályosan alakot ölt előttem; valaki, aki világosan és jól ír nyomtatott betűkkel... aki jó minőségű levélpapírt vesz... akinek igen fontos, hogy kifejezésre juttassa személyiségét. Magam előtt látom, mint gyermeket; valószínűleg semmibe se vették, keresztülnéztek rajta; látom fölserdülni... szívében alsóbbrendűségi érzéssel, amint egyre jobban forr benne az elszenvedett igazságtalanságok sérelme; látom, hogy egyre erősödő kényszer hajtja, hogy érvényesüljön, magára vonja a figyelmet, és hogy ezt az események, a körülmények minduntalan megghiúsítják, esetleg még tetézik a megaláztatását. Már csak egy szikra kell, és robban a puskapor...

– Ez mind csak a képzelete szüleménye – vetettem ellen. – Semmi gyakorlati hasznát nem veszi.

– Tudom, jobban szereti a gyufaszálat, a cigarettahamut, a szöges talpú cipőt! Tegyük föl hát magunknak néhány gyakorlati kérdést. Miért épp egy ABC? Miért épp Ascherné? Miért Andover?

– Az asszony múltjában nincs semmi rejtély – mormoltam eltűnődve. – Azzal a két emberrel folytatott beszélgetésünk is csalódást okozott. Nem mondtak semmi olyat, amit már ne tudtunk volna.

– Az igazat megvallva nem is vártam tőlük sokat. Csupán nem hanyagolhatunk el két számításba jöhető gyanúsítottat.

– Csak nem gondolja, hogy...

– Megvan legalábbis a lehetősége, hogy a gyilkos Andoverben vagy a környékén lakik. Ezzel esetleg válaszoltam arra a kérdésünkre, hogy miért épp Andover. Nos, két emberről tudjuk, hogy a kérdéses időpontban bent jártak a boltban. Lehetséges, hogy egyikük a gyilkos. Eddig nem derült ki semmi, ami arra mutatna, hogy egyikük sem az.

– Talán az az otromba barom Riddell.

– Ó, én hajlandó volnék Riddellt nyomban fölmenteni. Ideges alak, járátja

a száját, szemmel láthatólag nyugtalan...

– De hisz ez épp amellel szól...

– A természete pontosan ellenkezője annak, aki megfogalmazta az ABC-levelet. Öntelt, magabiztos embert kell keresnünk.

– Valami nagyképű, fontoskodó alakot?

– Valószínűleg. Vannak azonban, akiknek bizonytalan, óvatos magatartása mögött jó adag hiúság és önteltség rejlik.

– Csak nem a kis Mr. Partridge-re gondol?

– Ó már inkább az a típus. Többet azonban nem mondhatunk róla. Úgy viselkedik, ahogy a levél írója viselkednék: azonnal elmegy a rendőrségre, előtérbe tolakszik, élvezzi a helyzetét...

– Csakugyan azt hiszi...?

– Nem hiszem, Hastings. Véleményem szerint a gyilkos nem andoveri lakos; de a nyomozás egyetlen lehetőséget sem zárhat ki. Jóllehet egész idő alatt *férfiről* beszélünk, nem lehetetlen az sem, hogy nő volt a tettes.

– Hova gondol?!

– A támadás módja férfira vall, ámde a névtelen leveleket többnyire nők írják. Ezt nem szabad elfelejtenünk.

– Most mi lesz? Mit csinálunk? – kérdeztem pár pernyi hallgatás után.

– Drága, mindig tette kész barátom! – mosolygott Poirot.

– Mégis, mit csinálunk?

– Semmit.

– Semmit?! – Hangom elárulta csalódásomat.

– Hát mi vagyok én? Varázsló? Bűvész? Mit akar, mit tegyek?

Akárhogy törtem a fejemet, erre bizony nehéz volt felelnem. Mindazonáltal, meggyőződésem szerint valamit kellett volna tennünk, mégpedig haladéktalanul.

– Ott van az ABC... aztán a levélpapír és a boríték – mondtam.

– Természetesen azt sem hanyagolhatjuk el. A rendőrségnek minden eszköz rendelkezésére áll az ilyenfajta dolgok kinyomozására. Ha van mit kideríteni rajtuk, ne féljen, kiderítik.

Kénytelen voltam ennyivel beérni.

A következő napokban úgy vettem észre, Poirot furcsamód kerüli a témát. Ha megpróbáltam ráterelni a szót, türelmetlen legyintéssel elhárított minden további beszélgetést az ügyvel kapcsolatban.

Megértettem, mi készíti erre. Ascherné dolgában Poirot vereséget szenvedett. ABC kihívta mérkőzésre – és ABC nyert! Barátom megszokta a sikerek töretlen láncolatát, és olyannyira érzékenyen érintette a kudarc, hogy nem tudja elviselni még a téma említését sem. Lehet, hogy ez némi

kicsinyességre vall ebben az igazán nagyszerű emberben, de hát még a legjózanabbak is hajlamosak arra, hogy fejükbe szálljon a dicsőség.

Mínthogy megértettem és méltányoltam barátom gyöngéjét, többé nem említettem az esetet. Az újságban olvastam a halottszemlééről, amely igen rövid volt. A névtelen levélről nem esett szó; és a szemle “ismeretlen személy vagy személyek által elkövetett gyilkosság”-ról szóló döntéssel végződött. A sajtó nem sokat foglalkozott a bünténnyel. Nem volt benne semmi látványos vonás, ami érdekli a közönséget. A kisvárosi trafikosnő meggyilkolását izgalmasabb események szorították ki a lapokból.

Az igazat megvallva, lassan magam is megfeledkeztem az ügyről – azt hiszem, részben azért, mert még gondolatban sem akartam Poirot barátomat bármilyen módon összefüggésbe hozni egy kudarccal –, amikor, július 25-én, hirtelen föléledt az egész.

Pár napig nem láttam Poirot-t, mert Yorkshire-ben töltöttem a hétvégét. Hétfő délután érkeztem vissza, és a hatórai postával jött meg a levél. Emlékszem, megütötte a fületem, ahogy Poirot hirtelen fölszisszent, mikor fölbontotta azt a bizonyos borítékot

– Megjött – mondta.

Értetlenül bámultam rá.

– Mi jött meg?

– Az ABC-ügy második fejezete.

Még most sem fogtam föl, miről beszél. A dolog valóban kiment a fejből.

– Olvassa el – mondta Poirot, és átnyújtotta a levelet. Mint az előző esetben, ezt is nyomtatott betűkkel írták, jó minőségű papíron:

Kedves Mr. Poirot,

Nos, mi a véleménye? Azt hiszem, az első játszma az én javamra dőlt el. Az andoveri dolog úgy ment, mint a karikacsapás, nemdebar?

De csak most kezdődik a mulatság. Engedje meg, hogy fölhívjam b. fegyelmét Bexhill-on-Sea-re. A dátum: f. hó 25. Ez lesz aztán a pazar muri!

*Üdvözlettel
ABC*

– Jóságos isten, Poirot! – kiáltottam föl. – Ez azt jelentené, hogy ez a gazember megkísérel még egy büntettet?

– Természetesen. Mi mást várt, Hastings? Azt hitte, elszigetelt eset lesz az andoveri dolog? Nem emlékszik, mikor azt mondtam: ez a kezdet?

– De hisz ez szörnyű!

- Igen. Szörnyű.
- Mániákus gyilkossal állunk szemben!
- Igen.

Barátom nyugodt szava mélyebben hatott rám, mint bármilyen fellengzős beszéd. Megborzongva visszaadtam a levelet.

Másnap reggel részt vettünk a hivatalos hatalmak tanácskozásán. Ott volt mindenki: Sussex rendőrfőkapitánya, a Scotland Yard nyomozófőosztályának vezetője, Glen felügyelő Andoverből, Carter főfelügyelő, a sussexi rendőrség tisztje, Japp, és egy fiatalabb, Crome nevű felügyelő, továbbá dr. Thompson, a híres elmeorvos.

A levél bélyegzőjén ezúttal Hampstead állt. Poirot véleménye szerint azonban ennek aligha van jelentősége.

Alaposan megvitatták az ügy minden részletét. Dr. Thompson – kedves, középkorú férfi – nagy tudása ellenére beírta a köznapi nyelvezettel, és elkerülte hivatása szakkifejezéseit.

– Nem kétséges, hogy a két levél írása azonos – jelentette ki a Scotland Yard főembere. – Ugyanaz a személy írta mindkettőt.

– És meglehetősen biztonságosan föltehetjük, hogy ugyanaz a személy követte el az andoveri gyilkosságot.

– Úgy van. Most pedig határozott figyelmeztetést kaptunk egy folyó hó huszonötödikére, azaz holnaputánra tervezett újabb bűntettre vonatkozólag, amely Bexhillben történne. Mi itt a teendő?

Sussex főkapitánya a főfelügyelőjéhez fordult:

– Nos, Carter, mi a véleménye?

A rendőrtiszt komoran vállat vont.

– Nehéz helyzet ez, uram. Semmi utalás arra, hogy ki a kiszemelt áldozat. Kereken kimondom, fogalmam sincs róla, milyen lépéseket lehetne itt egyáltalán tenni.

– Volna egy ötletem – mormogta Poirot.

Minden arc feléje fordult.

– Lehetségesnek tartom, hogy a kiszemelt áldozat neve B-vel kezdődik.

– Ebből talán ki lehetne indulni – mondta kételkedve Carter.

– Ábécé-komplexus... – jegyezte meg elgondolkozva Thompson doktor.

– Csupán egy lehetőség... semmi több. Akkor jutott az eszembe, amikor a múlt hónapban megláttam a szerencsétlen meggyilkolt asszony boltja fölött az Ascher nevet. Mikor aztán megkaptam ezt a levelet, amelyik Bexhillt jelöli meg, eszembe ötlött, hogy esetleg nemcsak a helység, hanem az áldozat nevét is ábécé-sorrendben szemelték ki.

– Lehet – vélte az orvos. – Másrészt az is lehet, hogy az Ascher név csupán

a véletlen műve volt, és a következő áldozat, bármivel kezdődjék is a neve, ismét egy öregasszony lesz, akinek boltja van. Ne felejtsük: örültnél van dolgunk! Eddig még semmi jelét nem adta, hogy tettének mi az indítóoka.

– Kell egyáltalában indítóok egy örülnék? – kérdezte kétkedő ábrázattal a főfelügyelő.

– Persze hogy kell! Az akut téboly egyik legjellegzetesebb sajátossága a mélyén rejlő vaslogika. Van, aki azt hiszi, isteni küldetést hajt végre, ha papokat öl, vagy orvosokat, vagy akár öreg trafikosnóket, és a tett mögött mindig ott rejlik a teljesen ésszerű megokolás. Nem szabad ragaszkodnunk ehhez az ábécé-dologhoz. Merő véletlenség lehet, hogy Andover után Bexhill következik.

– Nem árt az óvatosság, Carter. Annyit megtehet legalább, hogy külön számba veszi a B-vel kezdődő neveket, különösen a kis boltosokat, és figyelmezteti valamennyi trafikot és újságárudát, amelyeket egyetlen személy vezet. Nem hinném, hogy ennél többet tehetünk. Aztán, persze, amennyire lehet, szemmel kell tartani a helységbe érkező összes idegent.

A főfelügyelő nagyot nyögött.

– Mikor most van vége a tanévnek, és kezdődik a szünidő? Csak úgy hemzseg a város a sok idegentől!

– Meg kell tennünk, amit lehet! – mondta élesen a főkapitány.

Glen felügyelő vette át a szót:

– Megfigyeltetem majd mindazokat, akik az Ascher-gyilkossággal kapcsolatban szerepelnek. Partridge-et és Riddellt, és természetesen magát Aschert is. Ha észre vesszük, hogy egyikük elhagyja Andover-t, követjük.

Elhangzott még néhány javaslat, aztán véget is ért a tanácskozás.

– Poirot – fordultam barátomhoz, mikor már a folyóparton sétáltunk –, *ezt a bűntényt csak meg lehet akadályozni?*

Barátom elgyötört arccal nézett rám.

– Egy épelméjű emberekkel tele várost megvédeni egyetlen elmebajos ellen? Félek, Hastings... nagyon félek. Emlékezzék csak, milyen sikersorozattal dicsekedhet Hasfelmetsző Jack!

– Borzalmas.

– Az örültség, Hastings, rettenetes dolog... félek... nagyon, nagyon félek...

IX. GYILKOSSÁG BEXHILL-ON-SEA-BEN

Most is emlékszem még ébredésemre azon a reggelen, július 25-én. Talán fél nyolc lehetett. Poirot az ágyam mellett állt és gyöngéden megrázta a

vállamat. Elég volt egy pillantás az arCára, és bódultságom teljes éberségbe csapott át.

– Mi az? – kérdeztem, és gyorsan fölültem.

Válasza egész egyszerű volt, de mekkora indulat húzódott meg a kimondott szó mögött!

– *Megtörtént.*

– Micsoda? – kiáltottam föl. – Úgy érti... de hisz *ma* van huszonötödike!

– Éjszaka történt, jobban mondva kora hajnalban.

Kiugrottam az ágyból, és míg gyorsan felöltöztem, Poirot röviden elmondta, amit az imént tudott meg telefonon.

– Egy fiatal lány holttestére találtak Bexhillben, a tengerparton. Személyazonosságát már megállapították, Elizabeth Barnard a neve, fõlszolgálo volt az egyik kávéházban, és a szüleivel lakott egy nemrég épült kis kertes házban. Az orvosi látlelet szerint éjjel fél tizenkettõ és éjfél után egy óra között állt be a halál.

– Biztos, hogy ez *az* a bûntett? – kérdeztem, miközben gyorsan beszappanoztam az arcomat.

– A holttest alatt egy ABC-menetrendet találtak. A bexhilli vonatknál volt nyitva.

Megborzongtam.

– Rettenetes!

– *Faites attention*, Hastings, nem szeretnék még egy tragédiát itt, a lakásomban!

Bánatosan törölgettem államról a vért, aztán megkérdeztem:

– Mit csinálunk? Mi a haditervünk?

– Perceken belül itt lesz értünk a rendõrség autója. Hozok be magának egy csésze kávé, hogy minél hamarabb elindulhassunk.

Húsz perc múlva egy gyors rendõrségi kocsiban robogtunk át a Temze hídján, útban Bexhill felé.

Velünk jött Crome felügyelõ, aki a minap részt vett a tanácskozáson, és akit hivatalosan megbíztak az ügy felderítésével.

Crome merõben másfajta rendõrtiszt, mint Japp felügyelõ. Jóval fiatalabb nála, hallgatag és fensõbbséges modorú. Mûvelt, olvasott ember, de megítélésem szerint jó néhány árnyalattal önelégültebb a kelleténél. Egy sorozatos gyermekgyilkossággal kapcsolatban nemrég nagy hírnévre tett szert; kitartó munkával kinyomozta a gyilkost, aki most Broadmoorban ül.

Nyilván megfelelõ ember a jelen feladatra, úgy gondoltam azonban, õ maga kissé túlságosan tisztában van ezzel a ténnyel. Poirot-val enyhén leereszkedõ modorban beszélt, noha, mint fiatalabb az idõsebbét, kissé

kényszeredetten bár, de jól nevelt iskolás fiú módján meghallgatta a véleményét.

– Hosszasan beszélgettem Thompson doktorral – közölte Crome felügyelő.
– Nagyon érdeklik az ilyesfajta sorozatos gyilkosságok. Ezek, amint mondja, egy sajátosan eltorzult lelki alkat megnyilvánulásai. Laikus lévén, persze nem tudom mérlegelni azokat a finomabb szempontokat, amelyek az orvos szemével nézve maguktól értetődők. – Köhintett, aztán folytatta: – Ami azt illeti, a legutóbbi ügyem... nem tudom, olvasott-e róla, a Mabel Homer-ügyről beszélek, a Mauswell Hill-i iskolás lány esetéről... nos, az a Capper, az volt aztán a rendkívüli példány! Hihetetlenül nehéz volt rábizonyítani a bűnt, pedig már harmadszor követte el! Olyan épelméjűnek látszott, mint ön, vagy akár jómagam. De hát vannak különféle tesztek: bizonyos fogós kérdések, szóbeli kelepccék... egészen új keletű dolgok ezek persze, ilyesmi még nem létezett az ön idejében. Ha sikerül rábírnunk valakit, hogy elárulja magát, már meg is fogtuk! Tudja, hogy mi tudjuk, elveszti a fejét, és egyik hibát követi el a másik után.

– Ez még az én időmben is előfordult néha – mondta Poirot.

Crome felügyelő ránézett, és udvarias, társalgó hangon mormolta:

– Ó, csakugyan?

Hosszú ideig hallgattunk. Mikor elhagytuk New Cross állomást, Crome megszólalt:

– Ha volna az ügyre vonatkozó kérdése, kérem, csak forduljon hozzám.

– Úgy hiszem, nem kaptam meg a halott lány személyleírását.

– Huszonhárom éves volt, mint fõlszolgálo dolgozott a Vörös Macska kávézóban...

– *Pas ça.* Kíváncsi vagyok... vajon csinos volt?

– Errõl nem informáltak – válaszolt Crome felügyelő enyhén rosszálló hangon. Lerítt róla, hogy azt gondolja: “Nahát, ezek a külföldiek mind egyformák!”

Poirot szemében nevetés bujkált.

– Úgy látszik, ezt nem tartja fontosnak... Pedig egy nõ számára mindennél fontosabb. Gyakran ez dönti el a sorsát!

Crome felügyelő erre csupán kedvenc szavajárásával válaszolt:

– Ó, csakugyan? – kérdezte udvariasan.

Ismét csõnd lett.

Közeli jártunk már Sevenoakshoz, amikor Poirot megint fölvette a beszélgetés fonalát:

– Arról nem értesült véletlenül, hogy milyen módon és milyen eszközzel fojtották meg a lányt?

– A saját övével fojtották meg, vastag, kötött holmival, amint hallom. Poirot-nak tágra nyílt a szeme.

– Végre-valahára egy pontos adat! Ez már elárul nekünk valamit, nem?

– Még nem láttam az övet – felelte hidegen Crome.

Bosszantott ennek az embernek az óvatossága, és hogy mennyire nincs képzelőereje.

– Hisz ez fémjelzi a gyilkost! – kiáltottam föl. – A lány saját öve! Ebből látjuk, milyen elvetemült, bestiális lélek!

Poirot olyan pillantást vetett rám, amelynek sehogy sem fogtam föl az értelmét. Talán tréfás türelmetlenségét közölte így velem. Esetleg figyelmeztetni akar, gondoltam, hogy nem kell mindent nyíltan kimondanom a felügyelő jelenlétében.

Elhallgattam.

Bexhillben Carter főfelügyelő várt bennünket egy megnyerő külsejű, értelmes arcú fiatal felügyelő társaságában, akinek Kelsey volt a neve. Őt osztották be Crome mellé, hogy segítse a munkájában.

– Ön bizonyára maga akar utánajárni mindennek – fordult Crome-hoz a főfelügyelő. – Így csak főbb vonásaiban vázolom az ügyet, és azonnal munkához láthat.

– Köszönöm, uram – mondta Crome.

– Közöltem a szomorú hírt a lány apjával és anyjával. Rettenetesen le vannak sújtva, természetesen. Hagytam nekik egy kis időt, hogy némileg magukhoz térjenek, mielőtt kikérdezik őket, így ott a legelején kezdheti még el.

– Van még más családtag is?

– A leány nővére. Gépíró nő Londonban. Már értesítették. Aztán van egy fiatalember, a leány állítólag vele ment szórakozni tegnap este.

– Az ABC-menetrend ad valami támpontot?

– Ott van – mutatott az asztalra a főfelügyelő. – Nincs rajta ujjlenyomat. Bexhillnél volt kinyitva. Új példány, nem sokat lapozgatták. Nem itt vásárolták, már végigkérdeztem az összes számba jöhető papírüzletet.

– Ki talált rá a holttestre, uram?

– Jerome ezredes. Amolyan korán kelő, friss levegő mániás hadastyán. A kutyáját sétáltatta reggel hatkor. A parti úton ment, aztán Cooden felé letért a homokstrandra. A kutya elszaladt, és szaglászott valamit. Az ezredes visszahívta, a kutya nem jött, az ezredes körülnézett, és valami furcsát vett észre, odament és jobban megnézte. Úgy viselkedett, ahogy kell. Nem nyúlt hozzá, és rögtön telefonált nekünk.

– És a halál éjfél körül állt be?

– Éjfél és hajnali egy óra között, ez jóformán biztos. Ez a mi tréfás gyilkosunk állja a szavát. Ha egyszer huszonötödikét mond, akkor az huszonötödike, még ha csupán pár perce is.

Crome helyeslően bólintott.

– Igen, ez jellemző rá. Más nincs? Senki sem észlelt olyasmit, ami nyomra vezethetne?

– Eddig nem jutott tudomásunkra, de hát még korai is volna. Ahányan csak láttak tegnap este egy fehér ruhás lányt egy férfival sétálni, sorjában mind itt lesznek hamarosan, és minthogy számításom szerint legalább négy-ötszáz fehér ruhás lány andalgott tegnap este a tengerparton, akad dolgunk bőven...

– Akkor a legjobb lesz, ha azonnal hozzálátok, uram – mondta Crome. – Először a kávézó, azután a lány otthona; mindjárt indulok is. Kelsey velem jöhet.

– És monsieur Poirot? – kérdezte a főfelügyelő.

– Elkísérem önt – mondta Poirot Crome-nak, és könnyedén meghajolt.

Crome-on meglátszott, hogy ez nincs ínyére. Kelsey, aki most találkozott először barátommal, szélesen elvigyorodott.

Szerencsétlen dolog, hogy ha valaki először látja Poirot-t, hajlamos arra, hogy megmosolyogja.

– Hol az az öv, amellyel megfojtották a lányt? – kérdezte Crome. – Mr. Poirot véleménye szerint az igen értékes bűnjel. Bizonyára szeretné látni.

– *Pas du tout* – vetette közbe gyorsan Poirot. – Ön félreértett.

– Nem megy vele semmire – mondta Carter. – Nem bőrv; ha az volna, lehetnének rajta ujjlenyomatok. Selyemfonálból kötött vastag zsinór csupán, ideális arra a célra.

Végigfutott rajtam a hideg.

– Akkor hát induljunk – mondta Crome.

Először a Vörös Macskát kerestük föl. Csöpp kis kávézó volt, amilyen tucatjával akad a tengerparton. Narancssárga kockás térítők az asztalkákon, narancsszínű párnák a rendkívül kényelmetlen fonott székeken. Leginkább reggelit szolgáltak föl, kávé, ötfajta teát, és délben néhány egyszerű, nőknek való ételt, rántottat, apró főtt rákot, makarónit, ilyesmit.

Épp megindult a reggeli forgalom. Az üzletvezetőnő sietve betessékelt minket egy igen rendetlen irodába.

– Miss... hm... Merrion? – kérdezte Crome.

Miss Merrion vékony, panaszos, affektált hangján nyivákolta:

– Én vagyok az. Rendkívül kínos ez a dolog, rendkívül kínos! El sem tudom *gondolni*, milyen rossz hatással lesz az üzletmenetre!

Miss Merrion negyven év körüli igen sovány nő volt; narancsszínű, kusza

hajával maga is bámulatosan hasonlított egy vörös macskára. Idegesen babrált csipkezsabójával és hivatalát reprezentáló öltözékének számtalan fodrocskájával.

– Óriási mód föllendül, meglátja! – biztatta Kelsey felügyelő.

– Undorító, valóban undorító! Kétségbeejtő, milyen aljas az emberi természet – jelentette ki Miss Merrion, a szeme azonban fölragyogott.

– Mit tudna nekem elmondani az elhunyt lányról, Miss Merrion?

– Semmit – jelentette ki a hölgy határozottan. – Abszolúte semmit!

– Mióta dolgozott itt?

– Tavaly nyáron került ide.

– Meg volt elégedve vele?

– Jó főszolgálat volt, gyors és udvarias.

– Csinos volt, ugye? – tudakolta Poirot.

Miss Merrion végigmérte azzal a bizonyos “ó, ezek a külföldiek!” pillantással.

– Kedves, rendes külsejű lány volt – mondta kimérten.

– Mikor hagyta abba a munkát tegnap este? – kérdezte Crome.

– Nyolc óraker. Akkor zárunk. Ez nem vacsorázóhely. Rántottat és teát fogyasztó vendégek (Poirot elborzadt ennek hallatára) bejönnek hét óráig, néha még azon túl is, de rendszerint fél hétkor már kisebb a forgalom.

– Nem mondott valamit önnek a lány arról, hogy hogyan szándékozik eltölteni az estét?

– Erről szó sem lehetett! Nem voltunk olyan viszonyban – jelentette ki nyomatékosan a hölgy.

– Nem jött be érte valaki? Nem kereste senki?

– Nem.

– Úgy viselkedett, mint máskor? Nem volt izgatott vagy lehangolt?

– Erre igazán nem tudok válaszolni – mondta közömbösen Miss Merrion.

– Hány pincéernő dolgozik itt?

– Állandó alkalmazásban kettő, és július huszadikától augusztus végéig két kiségitő.

– Elizabeth Barnard kiségitő volt?

– Nem. Ő volt az egyik állandó főszolgálat.

– És ki a másik? Róla mit mondhat?

– Miss Higley? Nagyon rendes fiatal lány.

– Jó barátságban volt Miss Barnarddal?

– Igazán nem tudnám megmondani.

– Talán inkább őt magát kérdezzük meg.

– Most?

– Ha lenne szíves.

– Ideküldöm. – Miss Merrión fölállt. – Kérem, ne tartóztassák sokáig. Most van a reggeli csúcsforgalom.

A vörös macskára emlékeztető Miss Merrión ezzel kivonult az irodából.

– Igen előkelő – jegyezte meg Kelsey felügyelő, és utánozta a hölgy affektáló hanglejtését: – *Igazán nem tudnám megmondani...*

Egy fekete hajú, rózsás arcú, fekete szemű, kövérkés lány rontott be lélekszakadva az irodába.

– Miss Merrión küldött – mondta lihegve.

– Ön Miss Higley?

– Igen, én vagyok.

– Ismerte Elizabeth Barnardot?

– Hogyne, persze hogy ismertem Bettyt. Hát nem rémes? Borzalmas! Nem is tudom elhinni, hogy igaz! A lányoknak folyton mondom, egész reggel, hogy egyszerűen nem tudom elhinni! Tudjátok, mondom, egyszerűen elképzelhetetlen, nem lehet igaz. Betty! Már mint Betty Barnard, aki mindig itt volt, Bettyt megölték! Egyszerűen hihetetlen, mondtam nekik, folyton csipkedem magam, nem álmodom-e, és talán fölébredtek... hogy Bettyt megölték... ez, hisz megértenek... ez nem lehet igaz!

– Jól ismerte az elhunytat? – érdeklődött Crome.

– Hát, ami azt illeti, ő régebben dolgozott itt, mint én. Én csak most márciusban léptem be. Ő már itt volt tavaly is. Elég csöndes természetű volt, hisz értik, nem az, aki folyton nevetgél, és csak a tréfán jár az esze. Nem volt éppen komoly, nem úgy értem, tudott ő nevetni, viccelődni, de azért nem volt... szóval komoly volt, és mégse volt az, hisz értik...

Meg kell adni, Crome felügyelő rendkívüli türelemről tett tanúságot. A kövérkés Miss Higley, mint tanú, egyre őrijóbbá vált. Minden kijelentését vagy féltucatszor elismételte, egyre jobban kicirkalmazva, és végeredményben alig mondott valamit.

Nem volt bizalmas barátnője az elhunyt lánynak. Szavaiból ki lehetett venni, hogy Elizabeth Barnard jóval többre tartotta magát önála, munka közben kedves volt a lányokhoz, de munkaidőn kívül nemigen találkozott velük. Bettynek volt egy “barátja”, a Court és Brunskill ingatlanközvetítő irodából, az állomás mellett. Nem, nem Mr. Court, nem is Mr. Brunskill, csak náluk dolgozik. Nem tudja a fiatalember nevét, csak látásból ismeri. Jóképű, ó, nagyon is jóképű fiú, és mindig olyan csinosan öltözik. Világos, hogy Miss Higley szívében volt némi irigység.

Lényegében annyit tudtunk meg, hogy Elizabeth Barnard a munkahelyén nem közölte senkivel, mit tervez estére. Miss Higley véleménye szerint

azonban a “barátjával” szándékozott találkozni. Vadonatúj fehér ruha volt rajta, “csuda édes azzal a divatos kis gallérjával”.

Beszéltünk a másik két főlszolgálólánnyal is, de minden további eredmény nélkül. Betty Barnard nem árulta el, mit tervez, és az este folyamán senki sem látta őt Bexhillben.

X. BARNARDEK

Elizabeth Barnard szülei csöpp kis házban laktak, amely mintegy ötvenedmagával nemrég épült egy vállalkozó szellemű üzletember jóvoltából a város szélén.

Mr. Barnard – ötvenöt év körüli, zömök, rémült arcú férfi – észrevette, amint közeledünk, és már a kapuban várt ránk.

– Fáradjanak beljebb, uraim – mondta.

Kelsey felügyelő bemutatkozott, aztán sorban bemutatott bennünket is.

– Ez Crome felügyelő a Scotland Yardról, uram. Azért jött, hogy segítségünkre legyen ebben az ügyben.

– Scotland Yard? – sóhajtott föl reménykedve Mr. Barnard. – Nagyon helyes. El kell fogni azt a gyilkos gazembert. Szegény kislányom... – arca eltorzult a fájdalomtól

– Ez pedig Mr. Hercule Poirot, szintén Londonból, és... hm...

– Hastings kapitány – segítette ki Poirot.

– Örvendek, uraim – mondta gépiesen a házigazda. – Menjünk be a szobába. Nem tudom, szegény feleségem van-e annyira, hogy beszéljen önökkel, nagyon megtörte ez a szörnyű csapás.

Mire azonban elhelyezkedtünk a nappali szobában, megjelent Barnardné is. Nyilván keservesen sírt, a szeme kivörösödött, tétova járása elárulta, milyen nagy megrázkódtatás érte.

– Ejnye, mama, ez már beszéd! – fordult hozzá a férje. – Biztos, hogy rendben vagy? – Megveregette az asszony vállát, és gyöngéden leültette egy karosszékbe.

– A rendőrfelügyelő úr nagyon kedves volt hozzánk – mondta Mr. Barnard. – Miután közölte velünk az iszonyú hírt, azt mondta, minden kérdését későbbre hagyja, amikor már túlestünk az első megrázkódtatáson.

– Ó, ez iszonyú, elviselhetetlen! – kiáltott föl az asszony. – A legkegyetlenebb csapás, ami embert érhet!

– Fájdalmas dolog ez, asszonyom, tudom – mondta Crome. – Minden részvétünk az önöké, de tudnunk kell minden tényt, hogy amilyen gyorsan

lehet, munkához lássunk.

– Ez értelmes beszéd – helyeselt Mr. Barnard.

– Úgy tudom, huszonhárom éves volt a leányuk. Itt lakott, és a Vörös Macska kávézóban dolgozott, így van?

– Igen.

– Ez, ugye, új ház? Hol laktak ezelőtt?

– Kenningtonban dolgoztam, a vasasszakmában. Két éve hagytam abba.

Mindig a tenger mellett szerettem volna élni.

– Két lánya van?

– Igen. Az idősebbik lányom Londonban dolgozik, irodában.

– Nem volt nyugtalan, mikor a lánya nem jött haza az éjjel?

– Nem tudtuk, hogy nem jött meg – szólt közbe sírástól fojtott hangon Barnardné. – Korán szoktunk lefeküdni. Kilenckor. Fogalmunk sem volt róla, hogy Betty nincs itthon, amíg nem jött a rendőrtiszt, és azt mondta... azt mondta... – Sírva fakadt.

– A lánya általában későn szokott... hm... hazatérni?

– Hisz tudja, felügyelő úr, milyenek a mai lányok – felelte Barnard. – Önállóak. Az ilyen nyári estéken nem sietnek haza. Azért Betty rendszerint itthon volt tizenegy óra tájban.

– Hogy jött be? Nyitva hagyták a kaput?

– Mindig kitettük a kulcsot a lábtörlő alá.

– Úgy tudom, jegyben járt a lánya.

– Manapság nemigen adnak a formásokra – szögezte le Mr. Barnard.

– Donald Fraser a fiatalember neve. Nagyon jóra való fiú – szólalt meg az asszony. – Szegény Donald, borzasztó lesz neki... ez a hír. Vajon tudja-e már?

– A Court és Brunskill cégnél dolgozik, amint hallom?

– Igen, az ingatlanközvetítő irodában.

– Rendszeresen találkoztak esténként a lányával, munka után?

– Nem minden este. Talán egyszer-kétszer egy héten.

– Nem tudja, tegnap este találkozni akart vele a lánya?

– Nem mondta. Betty nemigen beszélt arról, hogy mit csinál, vagy hova megy. De jó lány volt Betty, igazán jó lány. Ó, nem tudom elhinni... – Mrs. Barnardból megint kitört a zokogás.

– Szedd össze magad, mama. Légy erős – biztatta a férje. – Kell, hogy a végére járjunk ennek a dolognak.

– Abban biztos vagyok, hogy Donald sohasem tenne... sohasem tenne... – zokogott Barnardné.

– Most csak szedd össze magad – bátorította Mr. Barnard, majd Crome-hoz fordult: – Bárcsak a segítségükre lehetnék... de az az igazság, hogy semmit

sem tudok, az égvilágon semmit, amivel segíthetnék, hogy ráakadjanak arra a nyomorult gazemberre, aki ezt elkövette. Betty vidám, boldog fiatal lány volt, semmi egyéb... és egy rendes fiatalember... nos, az én időmben úgy mondták: kurizált neki. Hogy miért akarta megölni valaki, azt nem tudom ésszel fölfogni... hisz semmi értelme...

– Nagyon közel jár az igazsághoz ezzel, Mr. Barnard – mondta Crome. – Ha megengedi, szeretném most átvizsgálni Miss Barnard szobáját. Esetleg találunk ott valamit... leveleket... vagy naplót.

– Tessék csak, semmi akadály!

Mr. Barnard fölállt, és máris indult a lépcső felé. Crome a nyomába szegődött, őt Poirot követte, aztán Kelsey, én ballagtam leghátul.

Egy pillanatra megálltam, mert kioldódott a cipőfűzőm, és miközben megkötöttem, egy taxi érkezett a ház elé. Fiatal lány szállt ki a kocsiból, fizetett a sofőrnek, aztán kis útitáskájával a kezében végigsietett a házhoz vezető ösvényen. Amint belépett az ajtón, megpillantott és megtorpant

Elragadó volt így, ebben a pózban, és rögtön fölkelte érdeklődésemet.

– Ön kicsoda? – kérdezte.

Elébe mentem. Zavarban voltam, nem tudtam hamarjában, mit válaszoljak. Mondjam meg a nevemet? Vagy azt, hogy a rendőrséggel jöttem ide? A lány azonban nem hagyott időt, hogy ezt eldöntsem.

– Ó, persze! Magam is rájöhettem volna – mondta. Lerántotta fejről kis fehér horgolt sapkáját, és a földre dobta. Most jobban szemügyre vehettem, mert kissé elfordult, és ráesett a fény.

Első benyomásom róla a nővéreim gyerekkori hollandi babáit juttatta eszembe. Rövidre nyírt, sima fekete haját frufruban viselte. Széles arccsontja és egész alakjának különös, modern szögletessége ellenére valahogy mégis vonzónak találtam. Nem volt szép, sőt inkább csúnyácska, de egész lényéből olyan ellenállhatatlan erő sugárzott, hogy lehetetlen volt észre nem venni.

– Ön ugye Miss Barnard? – kérdeztem.

– Megan Barnard vagyok. Ön pedig bizonyára a rendőrséghez tartozik?

– Hát... nem egészen...

Félbeszakított:

– Nem hiszem, hogy bármit is mondhatnék önnek. A húgom kedves, vidám teremtés volt, és nem voltak férfi barátai. Jó napot.

Beszéd közben röviden rám nevetett, és kihívóan végigmért.

– Ez a helyes kifejezés, nem?

– Nem vagyok újságíró, ha erre céloz.

– Akkor meg micsoda? – Körülnézett. – Hol van anya és apa?

– Az apja éppen a húga hálószobáját mutatja meg a rendőrségnek. Az

anyja ott bent van, nagyon megtört szegény.

A lány, úgy látszik, eldöntötte, mitévő legyen.

– Jöjjön be ide – mondta.

Kinyitott egy ajtót és belépett, én meg követtem. Ragyogóan tiszta kis konyhába jutottam. Be akartam csukni magam mögött az ajtót, de váratlan ellenállásba ütköztem. A következő pillanatban Poirot csöndesen besurrant a helyiségbe.

– Mademoiselle Barnard? – kérdezte, és meghajolt a lány előtt.

– Ez monsieur Hercule Poirot – mutattam be a barátomat. Megan Barnard gyors, kutató pillantást vetett rá.

– Hallottam már magáról – mondta. – Maga az a divatos magánhekus, ugye?

– Nem túl hízelgő megjelölés, de megfelel.

A lány leült a konyhaasztal sarkára. Táskájából előkotort egy cigarettát, rágyújtott, aztán két szippantás között megszólalt:

– Valahogy nem látom tisztán, mit keres monsieur Hercule Poirot ebben a mi szerény kis bűnügyünkben.

– Mademoiselle – felelt Poirot –, amit ön nem lát, és amit én nem látok, azzal bizonyára köteteket lehetne megtölteni. Mindennek azonban nincs semmi gyakorlati jelentősége. Aminek pedig *van*, azt nem lesz könnyű megtalálni.

– Mi az?

– A halál, mademoiselle, sajnos előidéző bizonyos elfogultságot. Elfogultságot az elhunyt javára. Hallottam, mit mondott az imént Hastings barátomnak: “Kedves, vidám teremtés volt, nem voltak férfi barátai.” Azért mondta így, hogy kigúnyolja az újságokat. Pedig így igaz, ha meghal egy fiatal leány, csupa ilyesmit hallunk róla. Jókedvű volt. Boldog. Szelíd lelkű. Nem volt a világon semmi gondja. Nem voltak nemkívánatos ismerősei. A halott iránt mindig könyörületesek vagyunk. Tudja, mire vágyom ebben a pillanatban? Szeretnék találni valakit, aki ismerte Elizabeth Barnardot, és *nem tudja, hogy meghalt!* Akkor talán azt hallanám, aminek hasznát vehetnem: az igazságot.

Megan Barnard néhány percig némán nézett barátomra, és szívta a cigarettáját. Végül megszólalt. Olyat mondott, hogy hátrahököltem.

– Betty – mondta – ostoba liba volt.

XI. MEGAN BARNARD

Mondom, Megan Barnard szavaitól és még inkább határozott, tárgyilagos hangjától valósággal hátrahőköltem. Poirot viszont csupán komolyan bólintott.

– *A la bonne heure* – jegyezte meg. – Ön intelligens, mademoiselle.

– Nagyon szerettem Bettyt – folytatta Megan ugyanazon a tárgyilagos hangon –, de a szeretetem nem vakított el annyira, hogy ne lássam meg, milyen nagy számár volt. Sőt alkalmilag meg is mondtam neki a véleményemet! Testvérek közt ez már így van.

– És hallgatott valamelyest a tanácsaira?

– Valószínűleg nem – felelte cinikusan Megan.

– Fejtse ki ezt pontosabban, mademoiselle, legyen szíves.

A lány egy-két percig habozott. Poirot elmosolyodott.

– Majd én segítek – mondta. – Hallottam, mit mondott Hastingsnek. Hogy vidám, boldog lány volt a húga, és nem voltak férfi barátai. Mindennek egy kicsit... az ellenkezője volt igaz, ugye?

– Bettyben nem volt semmi rosszra való hajlam. – Megan lassan, megfontoltan ejtette ki a szavakat. – Ezt jól véssé a fejébe. Nem tért volna le soha az egyenes útról. Nem volt amolyan csélcsap, könnyelmű, víkendező fajta. Szó sincs róla. Szerette viszont, ha hívják, táncolni viszik, udvarolnak, hízelegnek neki, elhalmozzák bókokkal... szóval ilyesmikben lelte kedvét.

– És, ugye, csinos volt?

A kérdés harmadszor hangzott el a fülem hallatára – és ezúttal kézzelfogható eredményre vezetett.

Megan talpra ugrott, az útításkájához lépett, kinyitotta, kivett belőle valamit, és átnyújtotta Poirot-nak.

Mosolygó, szőke fiatal lány arcképe volt. A haját nyilván nemrég bodorította a fodrász, mert fejét dicsfényként övezte a göndör fürtök tömege. Huncut mosolya erőltetetten hatolt. Nem lehetett kimondottan szépnek nevezni, de köznapi értelemben kétségkívül csinos arc volt.

– Nemigen hasonlítanak egymásra, mademoiselle – jegyezte meg Poirot, miközben visszaadta a fényképet.

– Ó, én a család csúfja vagyok, ezzel mindig tisztában voltam. – Megan hangja elárulta, mennyire lényegtelennek tartja ezt a tényt.

– Tulajdonképpen mit ért azon, hogy ostoba módon viselkedett a húga? Talán Donald Fraserrel kapcsolatban?

– Pontosan. Don rendkívül békés természetű ember, de... hát ez csak természetes, ha rossz néven vesz bizonyos dolgokat... és akkor...

– És akkor, mademoiselle?

Poirot rászögezte tekintetét a lány arCára. Lehet, hogy képzelődöm, de

mintha Megan egy pillanatig tétovázott volna, mielőtt válaszolt.

– Félttem, hogy faképnél hagyja Bettyt. Pedig kár lett volna. Don szilárd jellemű, szorgalmas fiatalember; jó férje lett volna a húgomnak.

Poirot nem vette le róla a szemét, ami korántsem hozta zavarba a lányt, ellenkezőleg, ugyanolyan kitartó, meg sem rebbenő tekintettel nézett barátom szemébe; de volt a magatartásában valami, ami emlékeztetett a kezdeti kihívó, lekicsinylő modorára.

– Szóval így állunk – szólalt meg végül Poirot. – Már nem mondunk igazat.

– Megtettem minden tőlem telhetőt, hogy segítségére legyek – jelentette ki Megan. Vállat vont, és elindult az ajtó felé.

Poirot hangja megállította:

– Várjon, mademoiselle. Mondani szeretnék magának valamit. Jöjjön vissza.

A lány eléggé kelletlenül ugyan, de engedelmeskedett.

Nem csekély meglepetésemre Poirot belefogott az ABC-levelek történetébe, hosszasan ecsetelte az andoveri gyilkosságot, és megemlítette a holttestek mellett talált menetrendeket is.

Nem panaszkodhatott az érdeklődés hiányára. A lány csupa fül volt. Tátott szájjal, elkerekedett szemmel csüngött barátom minden szaván.

– Ez mind igaz, monsieur Poirot?

– Mind igaz.

– És csakugyan azt hiszi, egy ilyen szörnyű, mániákus gyilkos ölte meg a húgomat?

– Pontosan azt.

A lány fölsóhajtott.

– Ó, Betty... Betty... ez... ez rettenetes!

– Látja, mademoiselle, nyugodtan közölheti velem mindazt, amire kérem. Nem kell azon töprengenie, hogy árt-e vele valakinek vagy sem.

– Igen, most már látom.

– Akkor folytassuk a beszélgetésünket. Az a benyomásom, hogy ez a Donald Fraser heves vérmérsékletű, féltékeny természetű fiatalember. Jól gondolom?

– Megbízom önben, monsieur Poirot. Megmondom a tiszta igazat. Don, mint említettem, igen csöndes ember, magába fojtja az indulatait. Nem tudja mindig szavakba önteni, amit érez. A nyugodt felszín alatt azonban rettenetesen a lelkére vesz mindent. Féltékeny természetű. Mindig féltékeny volt Bettyre. Imádta, és természetesen a húgom is nagyon szerette őt, de Betty nem az az ember volt, aki egyvalakit szeret, és észre sem vesz senki mást.

Nem ilyenek született. Ő bizony kacérkodott minden jóképű fiúval, aki hajlandó volt őt szórakozni vinni. És persze a Vörös Macskában, ahol dolgozott, folyton belebotlott férfiakba, különösen a nyári idényben. Jól felvágta a nyelvét, és ha évődtek vele, ő sem maradt adósuk. Aztán esetleg találkozott egyikkel-másikkal, elmentek moziba vagy más hasonló helyre. Nem történt soha semmi komoly dolog, még az árnyéka sem, csak éppen Betty szeretett jól mulatni. Hányszor mondta szegény, hogy egyszer majd úgyis összeházasodik Donnal, de addig még ki akarja élvezni az életet!

Megan elhallgatott.

– Értem – mondta Poirot. – Kérem, folytassa.

– Don éppen ezt a felfogást nem tudta megérteni. Nem fért a fejébe, hogy ha Betty őt szereti, akkor miért jár másokkal szórakozni. És emiatt egyszer-kétszer már parázs veszekedés támadt közöttük.

– Monsieur Don elvesztette a béketűrését?

– Így van ezekkel a békés természetű emberekkel. Ha egyszer dühbe gurulnak, akkor alaposan dühbe gurulnak. Don úgy felfortyant, hogy Betty megijedt tőle.

– Mikor történt ez?

– Közel egy éve volt az első nagy haddelhadd, aztán megint egy, sokkal csúnyább, talán egy hónappal ezelőtt. Itthon voltam hétvégére, és rávettem őket, hogy béküljenek ki. Akkor volt az, hogy próbáltam észre térítem Bettyt, és megmondtam neki, milyen ostoba kis csacsi. Ő csak annyit mondott, hogy nem csinált semmi rosszat. Ez persze igaz volt, de aztán mégis a vesztébe rohant. Az első éktelen veszekedés után ugyanis hasznos kis hazugságokat kezdett kieszelni, azon az alapon, hogy amiről nem tudunk, azon nem búsulunk. Ez az utolsó veszekedés is azért tört ki, mert azt mondta Donnak, hogy Hastingsbe megy egy barátnőjéhez, Don pedig rájött, hogy odaát volt Eastbourne-ban egy férfival. Az illető történetesen házasember volt, és maga is igyekezett titokban tartani a dolgot, ami csak rontott a helyzeten. Rémes jelenetet rendeztek. Betty a fiú fejéhez vágta, hogy még nem a felesége, joga van azzal járkálni, akivel neki tetszik, Don pedig falfehéren, haragtól reszketve azt mondta neki, hogy egyszer még... egyszer még...

– Igen?

– Megöli... – suttogta Megan. Elhallgatott, és rámeredt Poirot-ra.

Barátom komoly arccal bólogatott.

– Természetesen így attól félt...

– Nem hittem, hogy tényleg ő követte volna el, nem, egy percre se hittem! De félteni, hogy esetleg szóba kerül a... a veszekedés, és mindaz, amit mondott... sokan tudnak róla.

Poirot ismét komolyan bólintott.

– Igaza volt, mademoiselle. Csupán a gyilkos öntelt hiúságán múlt, különben pontosan ez történt volna. Ha Donald Fraser mentesül minden gyanú alól, az tisztán ABC mániákus hengegésének köszönhető. – Néhány percnyi hallgatás után megkérdezte: – Vajon találkozott a húga mostanában azzal a házasemberrel vagy mással?

– Nem tudom – rázta a fejét Megan. – Hisz nem voltam itthon.

– De mit gondol?

– Azzal a bizonyos férfival talán nem találkozott többet; lehet, hogy az maga is visszariadt a találkozástól, ha attól tartott, kiderül a dolog, de nem lepne meg, ha Betty megint... nos, hazudott volna Donnak. Hisz úgy szeretett táncolni, moziba járni, és Donnak persze nem állt módjában, hogy folyton szórakozni vigye.

– Ha így volt, gondolja, hogy elmondta valakinek? Annak a lánynak például a kávézóban?

– Nem valószínű... nem hinném. Betty ki nem állhatta azt a Higley lányt. Közönségesnek tartotta. A többiek mind újak. Betty különben sem volt bizalmas természetű.

Éles csöngetés hallatszott. Megan az ablakhoz lépett és kihajolt, aztán hirtelen visszahúzta a fejét.

– Ez Don...

– Hozza ide – mondta gyorsan Poirot. – Szeretnék néhány szót váltani vele, mielőtt a mi derék felügyelőnk kézbe veszi.

Megan villámgyorsan kiperdült a konyhából, és pár perc múlva kézen fogva bevezette Donald Frasert.

XII. DONALD FRASER

Amint megpillantottam, megesett a szívem a fiatalemberen. Holtra vált, elgyötört és rémült tekintetén meglátszott, milyen nagy megrázkódtatás érte.

Jó megjelenésű, szép szál fiatalember volt. Kiugró pofacsontjával, lángvörös hajával nem volt éppen szép szeplős ábrázata, de megnyerő volt.

– Mit jelentsen ez, Megan? Miért ide? Az isten szerelmére, beszélj... épp most hallottam... Betty... – suttogta elfúló hangon.

Poirot előhúzott egy széket, és a fiú leroskadt rá. A barátom aztán elővett a zsebéből egy lapos üveget, a keze ügyébe eső polcra leszedett egy csészét, és töltött.

– Igyék egy kortyot, Mr. Fraser, jót fog tenni – biztatta.

A fiatalember engedelmeskedett. A konyaktól enyhén kiszínesedett az arca. Egyenesebben ült, és visszanyerve önuralmát, most már egészen nyugodtan fordult a lányhoz:

– Szóval igaz? Betty meghalt... megölték...

– Igaz, Don.

– Most érkezted Londonból? – kérdezte szinte gépiesen a fiú.

– Igen. Apa telefonált.

Néhány percnyi csönd után Fraser ismét megszólalt:

– És a rendőrség? Csinálnak már valamit?

– Fönt vannak az emeleten. Azt hiszem, átvizsgálják Betty holmiját.

– Fogalmuk sincs, ki...? Nem tudják?

Elhallgatott. Poirot előrehajolt, és nekiszegezett egy kérdést. Száraz, tárgyilagos hangon beszélt, mintha valami mellékes részlet után érdeklődnék csupán.

– Közölte önnel Miss Barnard, hogy hova készült tegnap este?

– Azt mondta, St. Leonardba megy egy barátnőjével. – Fraser szinte gépiesen válaszolt a kérdésre.

– És ön elhitte?

– Én... – Hirtelen életre kelt a gép. – Mi a fenére gondol? – Arca eltorzult, és a föllobbanó szenvedély tüzetől olyan fenyegetővé vált, hogy tüstént megértettem, miért félt a haragjától a lány.

– Betty Barnardot egy mániákus gyilkos ölte meg. Csak ha a tiszta igazat mondja, segíthet nekünk, hogy a nyomára akadjunk – közölte metsző hangon Poirot, aztán Meganra pillantott.

– Ez a helyzet, Don – mondta a lány. – Most nem tekinthetjük a magunk vagy mások érzelmeit. Kertelés nélkül mindent el kell mondanod.

Donald Fraser gyanakodva nézett Poirot-ra.

– Ön kicsoda? Nem a rendőrséghez tartozik?

– Többet érek, mint a rendőrség. – Poirot ezt minden fennhéjázás nélkül jelentette ki; ő csupán vitathatatlan tényt közölt.

– Mondd el neki – kérte Megan.

Donald Fraser végre beadta a derekát.

– N... nem voltam biztos benne. Amikor mondta, elhittem, eszembe sem jutott kételkedni benne. Utána azután... talán volt valami a modorában... szóval... kezdtem töprengeni...

– És?

Poirot leült Fraserrel szemben. Rászegezett tekintete szinte megbabonázta a fiatalembert.

– Szégyelltem magam, hogy olyan gyanakvó vagyok, de... igenis gyanakodtam... Gondoltam, lemegyek a partra, és megfigyelem, mikor kijön a kávéházból. Oda is mentem. Aztán éreztem, hogy ezt mégsem tehetem meg. Betty meglát, és haragszik majd. Rögtön rájön, hogy gyanakszom rá.

– És mit csinált?

– Átmentem St. Leonardba. Nyolc óra lehetett, mire odaértem. Sorra figyeltem a buszokat, nincs-e valamelyikben... de nyoma se volt...

– És aztán?

– Én... hát igen... elvesztettem a fejemet. Meg voltam győződve, hogy egy férfival van, aki valószínűleg átvitte kocsin Hastingsbe. Oda is elmentem... benéztem a szállodákba, vendéglőkbe, ólálkodtam a mozik körül, kimentem a kikötőbe... én átkozott bolond! Még ha ott lett volna is, aligha találok rá, nem is szólva arról, hogy Hastingsen kívül tucatnyi más helyre is mehetett volna.

Elhallgatott. Jóllehet, egyenletes maradt a hangja, megéreztem benne a mély kétségbeesést és haragot, amely úrrá lett rajta a szóban forgó időben.

– Végezetül fölhagytam vele... hazajöttem.

– Hány órakor?

– Nem tudom. Gyalog jöttem. Lehetett már éjfél, vagy még később, mire hazaértem.

– Akkor hát...

Kinyílt a konyhaajtó.

– Ó, hát itt vannak! – mondta Kelsey felügyelő. Crome felügyelő befurakodott előtte, egy pillantást lövellt Poirot felé, aztán a két idegenre nézett.

– Miss Megan Barnard és Mr. Donald Fraser – mutatta be őket Poirot. – Ez pedig Crome felügyelő Londonból – magyarázta nekik, majd a felügyelőhöz fordult. – Míg ön odafönt tevékenykedett, beszélgettem Miss Barnarddal és

Mr. Fraserrel, és igyekeztem, amennyire tudtam, rábukkanni valamire, ami fényt vethet az ügyre.

– Ó, csakugyan? – kérdezte Crome felügyelő, de oda sem figyelt, csak az új jövevények foglalkoztatták.

Poirot visszavonult a haliba. Kelsey udvariasan megkérdezte, amikor elment mellette:

– Jutott velük valamire?

Nem várt azonban válaszra; figyelmét lekötötte a kollégája. Kimentem barátom után a hallba.

– Volt valami föltűnő, Poirot? – kérdeztem.

– Csupán a gyilkos elképesztő nagylelkűsége, Hastings.

Nem volt bátorságom bevallani, hogy fogalmam sincs, mit ért ezen.

XIII. TANÁCSKOZÁS

Konferenciák!

Az ABC-üggyel kapcsolatos emlékeim oroszlánrészét, úgy látszik, konferenciák képezik.

Konferenciák a Scotland Yardon. Poirot lakásán. Hivatalos megbeszélések. Nem hivatalos tanácskozások.

A szóban forgó tanácskozáson azt kellett eldönteni, tájékozottaság-e vagy sem a névtelen levelekről a sajtó útján a nyilvánosságot.

A bexhilli gyilkosság jóval nagyobb port vert föl, mint az andoveri büntett.

Ez már persze bővelkedett szenzációs részletekben. Először is az áldozat ezúttal fiatal lány volt, méghozzá igen csinos fiatal lány, a tetthely pedig népszerű tengerparti fürdőhely.

A lapok széltében-hosszában beszámoltak a gyilkosság minden részletéről, aztán naponta föltálaták ugyanezt, újabb és újabb körítéssel. Nagy érdeklődést keltett az ABC-menetrend. Kiváltképp közkedvelt lett az a teória, amely szerint a gyilkos ott helyben vásárolta, és ezáltal értékes bűnjelet hagyott hátra, amely kiléte fölfedéséhez vezet. Azonkívül a menetrend, úgy látszik, arra is fényt vetett, hogy a gyilkos vonaton érkezett, és ugyanúgy szándékozott visszatérni Londonba.

Az andoveri gyilkosságról megjelent sovány beszámolók meg sem említették a vasúti menetrendet. Nemigen volt valószínű, hogy a közvélemény összefüggésbe hozná a két büntettet.

– Határoznunk kell, milyen eljárást kövessünk – jelentette ki a rendőrfőnök. – Az a kérdés, mi vezet a legjobb eredményre. Fedjük föl a

tényeket a közönség előtt, vegyük igénybe együttműködését, végre is több millió ember segítségéről volna szó, akik mind fölfigyelének egy örültre...

– Valószínűleg nem látszik meg rajta, hogy örült – szólt közbe Thompson doktor.

– Szemmel tartanak azt, aki ABC-t vesz, és így tovább. Ezzel szemben megvolna az előnye annak is, ha titokban tartjuk, nem hozzuk az emberek tudomására, mi a szándékunk. Csakhogy a gyilkos nagyon is *tudja*, hogy mi tudjuk: azokkal a levelekkel szántsándékkal vonta magára a figyelmünket. Nos, Crome, mi a véleménye?

– Én úgy látom, uram, hogy ha nyilvánosságra hozza a leveleket, azzal a gyilkos kezére játszik. Éppen ezt akarja: közfeltűnést kelteni, hírnévre szert tenni. Ez a célja. Ugye, igazam van, doktor úr?

Thompson helyeslően bólintott.

– Egyszóval ön keresztül akarja húzni a számítását. Megtagadni tőle az áhított hírnevet – jegyezte meg elgondolkozva a rendőrfőnök. – Mit gondol, monsieur Poirot?

Poirot egy percnyi hallgatás után szólalt csak meg. Látszott, gondosan mérlegeli minden szavát.

– Nehéz a helyzetem, Sir Lionel – mondta. – Jómagam, mondhatnók, érdekelt fél vagyok. Én kaptam a provokáló leveleket, a kihívás nekem szólt. Ha most azt mondom, tartsuk titokban, ne hozzuk nyilvánosságra, nem gondolnák-e, hogy a hiúság beszél belőlem, hogy félttem a hírnevemet? Nehéz itt döntenem! Nyíltan kitergetni, mindenki tudomására hozni, ennek megvan az előnye. Ez legalább figyelmeztetné... Másrészt, ugyanúgy, mint Crome felügyelő, meg vagyok győződve arról, éppen ezt akarja elérni a gyilkos!

– Hmmm...! – mormogott Sir Lionel az állat dörgölve, aztán ránézett dr. Thompsonra. – Abban az esetben, ha megtagadnók az örültünktől a hírnevet, ami után úgy sóvárog, vajon mit csinálna?

– Elkövetne még egy büntettet – felelte azonnal az orvos. – Hogy kikényszerítse.

– Ha pedig vastag betűs címszavakkal közhírré tennők a lapokban a levelek dolgát, arra hogy reagálna?

– Ugyanúgy. Akár táplálja a megalomániáját, akár gátolja, az eredmény ugyanaz: újabb gyilkosság.

– Mit szól ehhez, monsieur Poirot?

– Egyetértek dr. Thompsonnal.

– Nyakig ülünk a pácban, mi? Mit gondol, hány gyilkosságot tervez az az eszelős gazember?

Thompson Poirot-ra nézett.

– Jut belőle A-tól Z-ig az ábécé minden betűjére – mondta vidáman a barátom. – Persze nem ér el odáig. Meg sem közelíti. Jóval előtte a nyomára bukkannak. Azért érdekes volna tudni, hogy birkózott volna meg az X betűvel... – Poirot bűnbánó ábrázattal abbahagyta ezt a számára oly élvezetes eszmefuttatást. – Önök azonban, mint mondtam, jóval előbb elkapják. Mondjuk G-nél vagy H-nál.

A rendőrfőnök az asztalra csapott.

– Jóságos isten, csak nem azt mondja, hogy még öt gyilkosságra számíthatunk?

– Nem lesz annyi, uram – szólalt meg Crome felügyelő. – Csak bízva rám! – Hangjából áradt az önbizalom.

– Felügyelő úr az ábécé melyik betűjét pécézi ki? – kérdezte Poirot enyhe iróniával.

Crome szokásos nyugodt, fölényes tekintetében mintha némi ellenszenv bujkált volna, ahogy ránézett a barátomra.

– Lehetséges, hogy már a következő alkalommal elfogom. Mindenesetre kezeskedem, hogy F-nél tovább nem juthat el

Ezután a rendőrfőnök felé fordult.

– Meglehetősen világos előttem az ügy pszichológiája Thompson doktor majd kijavít, ha tévedek. Szerintem valahányszor ABC sikeresen véghezvisz egy büntettet, száz százalékkal megnövekszik az önbizalma. Minden alkalommal azt hajtogatja magában: “Az én eszemem nem lehet túljárni! Engem nem tudnak elfogni!”, és szertelen elbizakodottságában idővel könnyelművé válik. Túlbecsüli a maga okosságát és a mások ostobaságát. Rövidesen már a legelemibb óvatosságról is megfélemedezik. Ez így van, ugye, doktor úr?

– Rendszerint így van – bólintott Thompson doktor. – Önnek, monsieur Poirot, van némi tapasztalata ezekben a dolgokban; nemde egyetért velem?

Nem hiszem, hogy Crome el lett volna ragadtatva attól, hogy Thompson a barátom jóváhagyását kéri. Véleménye szerint ő és csakis ő az egyetlen szaktekintély ebben a tárgykörben.

– Úgy van, ahogy Crome felügyelő mondja – hagyta helyben Poirot.

– Nagyzási mánia... – mormogta az orvos.

– Akadt valami érdekes tárgyi bizonyíték a Bexhill-ügyben? – fordult Crome-hoz Poirot.

– Semmi határozott. Eastbourne-ban a Hotel Splendid egyik pincére a lány fényképében azt az ifjú hölgyet ismerte föl, aki 24-én ott vacsorázott egy középkorú, szemüveges férfi társaságában. Ugyancsak fölismerték a Mókus autóscsárdában, pedig az félúton van Bexhill és London között. Állítólag

24-én este kilenc óra tájban volt ott, egy tengerésztsiszt külsejű úr kíséretében. Nem lehet mind a kettő igaz, de akármelyik lehetséges. Volt még persze egész sereg más is, aki felismerte, de azok többnyire nem értek semmit. Az ABC-menetrend eredetét nem tudtuk kinyomozni.

– Úgy látszik, minden lehetőt megtettek, Crome – jegyezte meg a rendőrfőnök. – Mi a véleménye, monsieur Poirot? Ön szerint milyen irányban terjeszthetnék ki nyomozásunkat?

Poirot lassan, megfontoltan válaszolt:

– Úgy gondolom, az egyetlen, ami fontos: rá kellene jönni a gyilkosságok indítóokára.

– De hisz eléggé kézenfekvő: az ábécé-komplexus! Vagy nem így nevezte, doktor úr?

– *Ça, oui* – mondta Poirot. – Az ábécé-komplexus. De miért épp ábécé-komplexus? Éppen az örülteknek szokott igen komoly okuk lenni büntettek elkövetésére.

– Ugyan, ugyan, monsieur Poirot – mondta Crome. – Ott volt Stoneman 1929-ben. A végén már megpróbált mindenkit eltenni láb alól, aki a legcsekélyebb mértékben is bosszantotta.

– Úgy bizony – fordult feléje a barátom. – De ha eléggé nagy és fontos személyiség valaki, akkor meg kell kímélni az apró bosszúságoktól. Ha ismételtén a homlokára száll egy légy, és majd megbolondul a csiklandozásától... mit csinál? Megpróbálja agyoncsapni a legyet. Ő a fontos, nem a légy. Megöli a legyet: vége a bosszúságnak. Tettét ésszerűnek és jogosnak érzi. Egy másik ok, amiért megöli a legyet, ha történetesen szenvedélyes híve a tisztaságnak. A légy ragályt terjeszthet, veszélyes a társadalomra, a légynek pusztulnia kell! Ugyanígy működik a tébolyult bűnöző elméje. De most nézzük meg ezt az ügyet: amennyiben az ábécé sorrendjében válogatták ki az áldozatokat, akkor nem azért ölték meg őket, mert személy szerint okoztak bosszúságot a gyilkosnak. Kissé sok volna a véletlenből, ha egybeesnék a kettő.

– Ebben van valami – mondta dr. Thompson. – Emlékszem egy esetre, amikor halálra ítélték egy asszony férjét. Az asszony sorra gyilkolta az esküdtszék tagjait. Jó időbe telt, amíg rájöttek, hogy a büntettek összefüggnek egymással. Látszólag teljesen rendszertelenül történtek. Ahogy azonban monsieur Poirot mondja, valószínűtlen, hogy egy gyilkos csak úgy *találomra* kövesse el a tettet. Vagy azért tesz el embereket láb alól, mert, ha mégoly csekélységben is, az útjában állnak, vagy *meggyőződésből teszi*. Papokat öl meg, vagy rendőröket, vagy prostituáltakat, mert megrogzött hite szerint ezeket meg *kell* ölnie. Véleményem szerint azonban e lehetőségek nem

alkalmazhatók a jelen esetre. Ascherné és Betty Barnard más-más kategóriába tartoznak. Fönnáll persze a szexuális komplexus lehetősége. Mind a két áldozat nő volt. Ezt inkább megállapíthatjuk majd, természetesen, a következő bűntény után...

– Az isten szerelmére, Thompson, ne beszéljen olyan magától értetődően a következő bűntényről! – vetette közbe ingerülten Sir Lionel. – Mindent megteszünk, hogy megelőzzük az újabb bűntettet!

Dr. Thompson elhallgatott, és harsányan kifújta az orrát, mintha e zajjal azt mondta volna: – Hát csak tégy, ahogy jónak látod... ha nem akarsz szembenézni a valósággal.

A rendőrfőnök Poirot-hoz fordult:

– Látom, mire céloz, de nem egészen értem.

– Azt kérdezem magamtól – magyarázta Poirot –, vajon mi megy végbe a gyilkos lelkében? A leveleiből úgy tűnik, azért öldököl, mert ez szórakoztatja *pour le sport*. Igaz lenne ez? És ha igaz, ugyan milyen alapon választja ki az áldozatait, eltekintve a pusztá ábécé-sorrendtől? Ha csupán mulatságból gyilkolna, nem verné dobra, hiszen ha csöndben marad, büntetlenül tehetné. De nem, ebben mind egyetértünk: általános szenzációt akar kelteni, hogy hangsúlyozza a személyiségét. Milyen módon nyomták el a személyiségét? Milyen összefüggést találhatunk az eddigi két áldozat között? Van aztán még egy ötletem: hátha személy szerint ellenem, Hercule Poirot ellen táplált gyűlölete rejlik a dolgok mélyén? Talán azért provokál nyilvánosan, mert tudtomon kívül pályafutásom során valamikor győzelmet arattam fölötte? Vagy talán teljesen személytelen az ellenszenve, csupán egy *idegen* ellen irányul? Ha pedig így van, mi vezette erre? Milyen sérelem érte idegenek részéről?

– Csupa meggondolkodtató kérdés – bólogatott dr. Thompson. Crome felügyelő a torkát köszörülte.

– Ó, csakugyan? Jelenleg szinte lehetetlen felelni rájuk.

– Mindazonáltal, kedves barátom – fordult most egyenesen hozzá Poirot –, *itt, ezekben a kérdésekben rejlik a megoldás*. Ha tudjuk a pontos okát, amelyet talán fantasztikusnak érzünk, de számára teljesen logikus, hogy *miért* követi el ezeket a gyilkosságokat ez az örült, akkor talán azt is megállapíthatjuk, hogy valószínűleg ki lesz a soron következő áldozat.

Crome a fejét rázta.

– Vaktában válogatja ki, nekem ez a véleményem.

– A nagylelkű gyilkos – jegyezte meg Poirot.

– Mit mond?

– Azt mondtam: a nagylelkű gyilkos! Franz Aschert rég letartóztatták

volna a felesége meggyilkolásáért, Donald Fraser is lakat alatt ülne Betty Barnard megölése miatt, ha nincsenek birtokunkban ABC figyelmeztető levelei. Olyannyira lágy szívű lenne, hogy nem tudja elviselni, ha valaki ártatlanul szenved?

– Ennél még furcsább dolgok is megtörténtek – jelentette ki dr. Thompson.
– Ismertem olyan embert, aki fél tucat gyilkosság után valósággal összeroppant, mert egyik áldozata nem halt meg azonnal, előbb kínokat állt ki. Azért mégsem hiszem, hogy így lenne a mi emberünk esetében. Azt akarja, hogy neki tulajdonítsák a bűntetteket; dicsőségben akar sütkérezni. Ez a magyarázat illik rá leginkább.

– Még nem döntöttük el, hogy nyilvánosságra hozzuk-e a dolgot – mondta a rendőrfőnök.

– Ha szabadna javasolnom valamit, uram – szólalt meg Crome –, miért ne várjunk, amíg megkapjuk a következő levelet? Akkor aztán üssünk lármát, híreszteljük el, jelenjen meg a lapok különkiadása, és így tovább. Lesz némi pánik, különösen a levélben megnevezett városban, de óvatosságra készítetünk mindenkit, akinek C-vel kezdődik a neve, ABC-nek pedig föltüzeljük a hiúságát. Mindenáron sikert akar majd elérni. És ezen bukik majd el; így fogjuk meg.

Mennyire nem tudtuk, mit hoz a jövő!

XIV. A HARMADIK LEVÉL

Nagyon jól emlékszem a harmadik levél megérkezésére. Mondhatnám, az összes óvintézkedés megtörtént, ha ABC ismét porondra lép. Beosztották mellénk a Scotland Yard egyik fiatal őrmesterét, aki, ha nem voltunk otthon, köteles volt fölnyitni minden levelet, hogy késedelem nélkül jelentést tegyen róla a parancsnokságon.

Ahogy múltak a napok, egyre idegesebbek lettünk valamennyien. Crome felügyelő fensőséges modora egyre fensőségebbé vált, ahogy nyomozásának legreménykeltőbb fordulatai sorra kudarcot vallottak. Azok a bizonytalan személyleírások férfiakról, akiket állítólag együtt láttak Betty Barnarddal, mind használhatatlannak bizonyultak. A Bexhill és Cooden közelében látott autók tulajdonosai mind igazolták magukat, vagy egyáltalában elő sem kerültek. Az ABC-menetrend vásárlóinak földerítése pedig egy sereg ártatlan embernek okozott kellemetlenséget.

Ami bennünket illet, a balsejtelemtől gyorsabban vert a szívünk, valahányszor fölhangzott a levélhordó ismerős kopogása. Legalábbis velem

így volt, és szent meggyőződése, hogy Poirot-val sem volt másképp.

Tudtam, mennyire bánkodik az egész ügy miatt. Nem akart elutazni Londonból, a helyén akart lenni, ha hirtelen szükség lenne rá. Azokban a kánikulai napokban még a bajusza is lekonyult, még azzal sem törődött!

Pénteki napon jött meg ABC harmadik levele. Az esti postával érkezett, tíz óra tájban.

Mikor meghallottuk az ismerős lépteket és a hangos koppanást, felpattantam és kimentem a postaládához – emlékszem, négy vagy öt levél volt benne. Az utolsón, amelyiket megnéztem, nyomtatott betűkkel állt a címzés.

– Poirot! – kiáltottam.

– Megjött? Nyissa föl, Hastings. Gyorsan! Minden perc drága. Még el kell döntenünk, mitévők legyünk.

Föltéptem a borítékot – Poirot ez egyszer nem vetette szememre, hogy rendetlen vagyok –, és előhúztam a nyomtatott betűkkel írt papírlapot.

– Olvassa föl! – szólított föl a barátom. Hangosan olvastam:

Szegény Mr. Poirot, ugye, mégsem ért olyan jól az ilyen apró-cseprő bűnügyekhez, mint ahogy gondolta? Talán túl vagyunk már a legszebb férfikorodon? No, nézzük, esetleg ezúttal jobban sikerül! Most könnyű dolga lesz: Churstonban, f. hó 30-án. Szedje össze magát, és tegyen már valamit! Kissé unom már, hogy minden a saját fejem szerint történjék.

Szerencsés vadászatot!

Tisztelője

ABC

– Churston! – kiáltottam, és rávettem magam a saját ABC-menetrendünkre. – Hadd lám, merre van?

– Hastings – állított meg Poirot éles hangja –, mikor írták azt a levelet? Van rajta keltezés?

– Huszonhetedikén írták – közöltem, a levélre pillantva.

– Jól hallottam, mit mondott? És harmincadikát jelöli meg a gyilkosság dátumaként?

– Úgy bizony. Lássuk csak, az...

– Bon Dieu Hastings... hát nem érti? *Hisz ma van harmincadika!*

Izgatottan mutatott a falon függő naptárra. Fölkaptam a friss napilapot, hogy megbizonyosodjam.

– De miért... hogyhogy... – dadogtam.

Barátom fölszedte a földről a szakadt borítékot. A címzésen volt valami

szokatlan, amit homályosan fölfogtam ugyan, de csak futólag vettem tudomásul, annyira gyötört a kíváncsiság, hogy minél előbb meglássam a levél tartalmát.

Poirot akkoriban a Whitehaven Mansionsben lakott. A borítékon ez a cím állt: M. Poirot, Whitehorse Mansions, a sarkára ráfirkálva pedig: "Címzett ismeretlen Whitehorse Mansionsben, ismeretlen Whitehorse Courtban, kézbesítő próbálja meg ezen a címen: Whitehaven Mansions."

– *Mon Dieu* – mormogta Poirot –, még a véletlen is ennek az örültnek a malmára hajtja a vizet? *Vite... vite* beszélnünk kell a Scotland Yarddal!

Egy-két perc múlva már mindent közöltünk Crome-mal telefonon. A higgadt felügyelőnek ez egyszer egy sebtében elfojtott káromkodás szaladt a szájára a szokásos "ó, csakugyan?" helyett.

Végighallgatta, ami közlendőnk volt, aztán letette a kagylót, hogy amilyen gyorsan csak lehet, fölhívassa Churstont.

– *C'est trop tard* – dűnnyögte Poirot.

– Nem biztos – vigasztaltam, noha nem sok reménnyel. Órájára nézett.

– Tíz óra húsz perc. Egy óra és negyven perc van hátra. Gondolja, hogy ABC ennyi ideig várna a tette elkövetésével?

Fölnyitottam a menetrendet, amelyet az imént leszedtem már a polcról.

– Churston, Devon – olvastam. – A Paddingtontól kétszáznegy mérföld. Hatszázötvenhat lakos. Igen kicsi helység lehet. Lehetetlen, hogy ott ne vegyék észre az emberünket.

– Még ha így van, akkor is kiolthattak már egy életet – mormogta Poirot. – Milyen vonatok vannak? Azt hiszem, gyorsabban odaérünk vasúton, mint autón.

– Éjfélkor indul a gyors... hálókocsi Newton Abbotig, odaér reggel hat óra nyolc perckor, Churstonba pedig negyed nyolckor.

– Azzal megyünk, Hastings.

Becsomagoltam kis útitáskámba, Poirot pedig még egyszer fölhívta a Yardot.

Néhány perc múlva bejött a hálósobába, és megkérdezte:

– *Mais qu'est-ce que vous faites la?*

– Csomagolok. Gondoltam, időt nyerünk vele.

– *Vous éprouvez trop d'émotion*, Hastings. Magában túlteng az érzelem, barátom; a kezére és az eszére egyaránt hat. Így kell összehajtani egy kabátot? És nézze meg, mit csinált a pizsamámmal! Ha kifolyik a hajszesz, mi lesz vele?

– Jóságos ég, Poirot – kiáltottam –, itt életről és halálról van szó! Mit számít az, mi történik a holminkkal?

– Nincs arányérzéke, Hastings. Nem tudunk korábban vonatra szállni, csak akkor, amikor indul, és ha tönkreteszi a ruháimat, azzal a legcsekélyebb mértékben sem akadályozhat meg egy gyilkosságot.

Elhúzta tőlem a bőröndöt, és maga látott neki a csomagolásnak; közben közölte, hogy a levelet és a borítékot magunkkal visszük a pályaudvarra, odamegy érte valaki a Yardról.

Mikor kiértünk a peronra, az első, akit megpillantottunk, Crome felügyelő volt.

– Még nincs semmi hír – felelt Poirot kérdő tekintetére. – Ahány emberüket mozgósítani tudták, mind résen van. Mindenkit figyelmeztetnek telefonon, ha lehet, akinek C-vel kezdődik a neve. Még van egy csöpp esély. Hol az a levél?

Poirot átadta. Crome, miközben vizsgálgatta, halkan szitkozódott.

– Átkozott balszerencse! Az egész mindenség ellenünk esküszik. Ördöge van annak a fickónak!

– Nem gondolja – kérdeztem –, hogy készakarva tette?

Crome a fejét rázta.

– Nem. Megvannak a játékszabályai... bolond szabályok, de azokhoz tartja magát. Korrekt figyelmeztetés. Erre súlyt vet. Hogy aztán legyen mivel hencegnie. De azon tűnődöm... sőt fogadni mernék, a fickó White Horse whiskyt iszik!

– *Ah, c'est ingénieux, ça* – jegyezte meg Poirot önkéntelen bámulattal. – Mialatt írja a betűket, ott áll előtte a fiasco.

– Gyakori eset – mondta Crome. – Mindnyájunkkal megtörténik, nem is egyszer, hogy öntudatlanul lemásolunk valamit, ami éppen a szemünk előtt van.

Kiderült, hogy Crome felügyelő is azzal a vonattal utazik.

– Még ha valami hihetetlen szerencse folytán nem történt volna eddig semmi – jegyezte meg –, akkor is Churston a kiszemelt tethely. A gyilkos ott van, vagy ott volt ma. Egyik emberem itt ül a pályaudvari telefon mellett az utolsó percig, arra az esetre, ha mégis befutna valami hír

A vonat éppen elindult, amikor megláttuk, hogy valaki lélekszakadva rohan a peronon végig, még eléri a felügyelőfülkéje ablakát, és bekiált valamit.

Amint kigördült a vonat a pályaudvarról, Poirot-val átsiettünk a folyosón Crome hálófülkéjéhez, és bekopogtunk.

– Hírt kapott, nemde? – kérdezte Poirot.

– Rossz hírt, rosszabb alig lehetne – mondta Crome csöndesen. – Ráakadtak Sir Carmichael Clarke holttestére... bezúzott koponyával.

Sir Carmichael Clarke – jóllehet a nevét nem ismerte jól a nagyközönség – kiváló ember volt, és a maga idejében neves gégeszakorvos. Igen jó anyagi körülmények között hagyott föl hivatásával, és legfőbb szenvedélyének, a kínai kerámia- és porcelángyűjteményének szentelte minden idejét. Pár év múltán egy nagybátyjától hatalmas vagyont örökölt, így már módjában állt, hogy kedvére gyarapíthassa gyűjteményét, és hamarosan a leghíresebb gyűjtők közé sorolták. Megnősült, de nem voltak gyermekei, és a devoni tengerparton építtetett házából csak nagy ritkán látogatott el Londonba, egy-egy fontosabb árverésre.

Nem kellett hozzá nagy fantázia, tisztában voltam vele, hogy Clarke halála, amely oly gyorsan követte a fiatal és csinos Betty Barnardét, óriási hírlapi szenzáció lesz, annál is inkább, mert augusztus lévén, a lapok amúgy sem bővelkednek híryanagban.

– *Eh bien* – jegyezte meg Poirot –, lehet, hogy a hírverés eléri, amit nem értünk el egyéni erőfeszítéssel. Most már ABC-t keresi majd az egész ország.

– Sajnos, épp ezt akarja – mondtam.

– Igaz. Azért mégis lehet, hogy ez lesz a veszte. A siker elvakítja, könnyelművé válik... ebben reménykedem... hogy fejébe száll a dicsőség.

– Milyen furcsa ez az egész! – kiáltottam fel. – Ez az első ilyenfajta bűnügy, amin együtt dolgozunk. Az eddigiek úgyszólván mind... magángyilkosságok voltak.

– Teljesen igaza van, barátom. Mindeddig csupa olyan eset került elénk, amelyeket *belülről* kellett kibogozni. Az *áldozat* előélete, az volt a fontos. Ki látta hasznát a halálának? A környezetéből kinek és mennyiben volt alkalma a bűntett elkövetésére? Ezek voltak a lényeges kérdések. Kivétel nélkül *crime intime* volt mind. Itt most, együttműködésünk óta először állunk szemben hidegvérrel elkövetett, *személytelen* gyilkossággal. A *kívülről* jövő gyilkossal.

Megborzongtam.

– Rettenetes...

– Bizony az. Amikor elolvastam az első levelet, mindjárt éreztem, hogy van benne valami hamis... torz... – Poirot türelmetlenül legyintett. – Ejnye, nem szabad idegeskednünk. *Ez sem rosszabb, mint bármelyik közönséges bűntény...*

– Dehogynem... dehogynem...

– Miért volna alávalóbb cselekedet idegenek életét kioltani, mint megölni valakit, aki közel áll hozzánk, aki esetleg bízott és hitt bennünk?

– Rosszabb, mert örülség...

– Nem, Hastings, nem rosszabb, csupán *nehezebb megoldani*.

– Nem, nem! Sokkal ijesztőbb.

– Éppen mert örült cselekedet – mondta Poirot elgondolkozva –, könnyebben kellene rájőnnünk a nyitjára. Egy agyafűrt, de épelméjű ember sokkal bonyolultabb bűntényt követne el. Ha csak rátapinthatnék az alapvető szándékra... ezzel az ábécédologgal nem minden egyeztethető össze... ha csak egyszer látnám, mi rejlik mögötte, világossá és egyszerűvé válna minden... – Poirot felsóhajtott, és a fejét rázta. – Nem szabad folytatódnia ennek a gyilkosságsorozatnak. Hamar, nagyon hamar meg kell tudnom az igazat... Menjen, Hastings, aludjon; sok dolgunk lesz holnap.

XV. SIR CARMICHAEL CLARKE

Churston a Tor-öböl körül kanyarodó út közepe táján fekszik; egyik szomszédja Brixham, a másik Paignton, majd Torquay. Mintegy tíz évvel ezelőtt nem volt a helyén egyéb, mint egy jó golfpálya; és a tengerpartig lejtő zöldellő tájon csupán egy-két tanyaház jelezte az ember térhódítását. Az utóbbi években azonban parcellázták a vidéket Churston és Paignton között, és most apró házak és villák tarkállnak végig a parti sávon, és új utak szelik át a réteket.

Sir Carmichael Clarke mintegy kétholdas területet vásárolt magasan fönt, ahonnan töretlen kilátás nyílik a tengerre. Házát modern stílusban építtette, a hófehér, kocka alakú épületen jólesően pihent meg az ember szeme. A műgyűjteményt befogadó két hatalmas termen kívül maga a lakás nem volt nagy.

Reggel nyolc óra tájban érkeztünk oda. Az állomáson egy helybeli rendőrtiszt várt ránk, és fölvilágosított, mi a helyzet.

Sir Carmichael Clarke – amint megtudtuk – minden este, vacsora után sétálni ment. Mikor a rendőrségről telefonáltak, valamivel tizenegy óra után, kiderült, hogy még nem tért haza. Minthogy sétáin rendszerint ugyanazt az útvonalat követte, nem sok időbe telt, amíg a keresők egyik csoportja ráakadt a holttestére. Valamilyen nehéz szerszámmal, hátul a koponyájára mért hatalmas csapás okozta a halálát. *Egy nyitott ABC-menetrend feküdt lapjával lefelé fordítva a holttesten.*

Nyolc óra felé érkeztünk tehát a házhoz, amelynek Combeside volt a neve. Idős komornyik nyitott ajtót, reszkető keze és rémült arca elárulta, mennyire megviselte a tragédia.

- Jó reggelt, Deveril – köszöntötte a helybeli rendőrtiszt.
- Jó reggelt, Mr. Wells.
- Az urak Londonból jöttek, Deveril.

– Erre tessék, uraim...

Bevezetett egy hosszú ebédlőbe; reggelihez megterített asztal állt a közepén.

– Tüstént szólok Mr. Franklinnek.

Pár perc múlva egy magas, szőke, napbarnított arcú férfi lépett a szobába. Franklin Clarke volt, a halott egyetlen fivére. Határozott fellépésű, értelmes embernek látszott, aki megszokta, hogy szembenézzen minden nehézséggel.

– Jó reggelt, uraim.

Wells felügyelő bemutatott bennünket.

– Crome felügyelő, a bűnügyi nyomozóosztálytól, Mr. Hercule Poirot és... hm... Hayter kapitány.

– Hastings – igazítottam helyre hűvösen.

Franklin Clarke sorjában kezét rázott velünk, és sorra ránk szegezte átható tekintetét.

– Kérem, foglaljanak helyet – mondta. – Reggeli közben is megbeszélhetjük a helyzetet.

Ez senkinek sem volt ellenére, és csakhamar jó étvágygal nekiláttunk a kitűnő szalonnás rántottának és kávénak.

– Hogy rátérjünk a dologra – szólalt meg Franklin Clarke –, Wells felügyelő az este már nagyjából elmondta, miről van szó. Megjegyzem, életemben nem hallottam még egy ilyen fantasztikus történetet. Higgym el, hogy szegény fivérem egy mániákus gyilkos áldozata lett, hogy ez már a harmadik gyilkossága volt, és hogy minden esetben egy ABC-menetrendet helyezett a holttest mellé?

– Lényegében ez a helyzet, Mr. Clarke.

– De hát *miért*? Milyen előnye származhatnék széles e világon egy ilyen büntetből... még a legbetegebb agy elképzelése szerint is?

Poirot helyeslően bólintott.

– Rátapintott a dolog lényegére, Mr. Franklin.

– Hiábavaló volna a dolognak ebben a szakaszában ok után kutatni, Mr. Clarke – jegyezte meg Crome felügyelő. – Ez már az elmeorvosra tartozik, noha hadd mondjam meg, nekem is van némi tapasztalatom a tébolyodott bűnözőkkel kapcsolatban. Az indítók rendszerint aránytalanul csekély. Néha az érvényesülés vágya, máskor szenzációhajhászás... egyszóval az, amikor kiemelkedő nagyság szeretne valaki lenni, nem pedig holmi kis senki.

– Mindenesetre az ilyen embert előbb-utóbb óhatatlanul leleplezik – jegyezte meg elgondolkozva Clarke.

– Azt hiszi? De hisz ravaszok... *ces gens la!* És ne felejtse el, ez a típus rendszerint jelentéktelen külsejű; olyanfajta, akin keresztülnéznek, akit

semmibe vesznek, sőt kinevetnek.

– Volna szíves néhány adatot közölni velem, Mr. Clarke? – szakította félbe az eszmecserét Crome.

– Természetesen.

– A bátyja jó egészségben és a szokásos kedélyállapotában volt tegnap? Nem kapott váratlan levelet? Nem hozta ki valami a sodrából?

– Nem. Olyan volt, mint mindig.

– Tehát egyáltalában nem volt izgatott, nyugtalan?

– Bocsánat, felügyelő úr, azt nem mondtam. Szegény bátyámnak normális állapota volt az izgalom és nyugtalanság.

– Ennek mi volt az oka?

– Bizonyára nem tudja, hogy a sógornóm, Lady Clarke, milyen beteg. Az igazat megvallva, köztünk maradjon, rákban szenved, és nem sok ideje van hátra. A betegségét szegény bátyám rettenetesen a lelkére vette. Jómagam nemrég tértem haza a Távol-Keletről, és elrémültem, mennyire megváltozott.

Poirot közbevetett egy kérdést:

– Tegyük föl, Mr. Clarke, hogy a bátyját átlőtt fejjel találják az egyik szikla tövében, mellette egy revolverrel. Mi lett volna az első gondolata?

– Őszintén szólva, gondolkodás nélkül azt mondtam volna, hogy öngyilkos lett.

– *Encore!* – kiáltott föl a barátom.

– Mit mondott?

– Ismétlődő tény. Nem fontos.

– Mindenesetre *nem* volt öngyilkos – jelentette ki kurtán Crome. – Úgy tudom, Mr. Clarke, a bátyja esténként sétálni szokott menni.

– Igen.

– Minden este?

– Nos, ha ömlött az eső, olyankor persze nem ment el.

– És a házban mindenki tudott erről a szokásáról?

– Természetesen.

– És a házon kívül?

– Nem egészen értem, kikre gondol. A kertész talán tudott róla, de az is lehet, hogy nem. Honnan tudnám?

– És a faluban?

– Tulajdonképpen nincs itt falu. Churston Ferrers egy postahivatalból és egy-két házból áll, de nincsenek boltok, nincs igazi falu.

– Bizonyára könnyűszerrel észrevennék az errefelé ólálkodó idegent?

– Ellenkezőleg. Augusztusban csak úgy nyüzsög ez a tájék az idegenektől. Naponta átjönnek, ki kocsin, ki buszon, ki gyalog, Brixhamból, Torquayból és

Paigntonból. Broadsands, ott arrafelé – mutatta –, igen népszerű homokstrand, Elbury Cove is az, híres szép hely, tömegestül keresik fel a kirándulók. Bárcsak ne jönnének! Fogalma sincs róla, milyen gyönyörű, békés vidék ez júniusban és július elején.

– Így hát nemigen vennének észre egy idegent?

– Nem, hacsak nem látszik meg rajta... hát az, hogy nincs ki mind a négy kereke.

– Azon az emberen nem látszik meg, hogy őrült – jelentette ki határozott hangon Crome. – Bizonyára érti, mire akarok kilyukadni. Az az ember nyilván jó előre kikémlelte a helyet, és fölfedezte az ön bátyjának azt a szokását, hogy sétál egyet esténként. Igaz is: senki idegen nem jött tegnap ide, aki Sir Carmichaelt óhajtotta volna meglátogatni?

– Nem tudok róla, de kérdezzük meg Deverilt.

Csöngetett, és a belépő komornyiknak föltette a kérdést.

– Nem, uram, senki sem jött látogatóba Sir Carmichaelhez. Azt sem vettem észre, hogy valaki idegen ólálkodnék a ház körül. A szolgálók nem láttak senkit, kikérdeztem őket. – A komornyik várt egy pillanatig. – Ez volna minden, uram?

– Igen, Deveril, elmehet.

Kifelé menet a komornyik az ajtónál visszahúzódott, hogy helyet engedjen egy belépő fiatal nőnek. Franklin Qarke fölpattant a helyéről.

– Ez Miss Grey, uraim, a bátyám titkárnője.

Figyelmemet rögtön megragadta a lány rendkívüli, jellegzetesen skandináv szépsége. Majdhogynem színtelen hamvasszőke haja, világosszürke szeme és áttetsző, halvány bőre volt, amilyen csakis norvégek és svédek között található. Huszonhét éves lehetett, és meglátszott rajta, hogy ugyanolyan jól végzi a dolgát, mint amilyen megejtő jelenség.

– Segítségükre lehetnék valamiben? – kérdezte, miközben leült.

Clarke egy csésze kávé telt elje.

– Ön intézte Sir Carmichael levelezését? – kérdezte Crome.

– Igen.

– Kapott egy vagy több levelet ABC aláírással?

– ABC? Nem, egészen biztos, hogy nem kapott.

– Nem említette, hogy az utóbbi időben látott volna valakit a környéken ólálkodni az esti sétáin?

– Nem. Sohasem említett ilyesmit.

– És ön sem vett észre senki idegent?

– Nem éppen ólálkodni... Persze rengetegen járnak erre. Bebarangolják a vidéket ebben az évszakban. Gyakran látni, amint valaki céltalanul kószál

ide-oda a golfpályán vagy a tengerhez vezető úton. Tulajdonképpen mindenki, akit az ember a nyári hetekben lát, idegen.

Poirot elgondolkozva bólintott.

Crome felügyelő kívánságára, hogy vigyék végig azon az úton, ahol Sir Carmichael esténként sétálni szokott, Franklin Clarke kivezette a kertajtón a társaságot. Miss Grey is velünk jött. Kissé hátramaradtam vele.

– Szörnyű megrázkódtatás lehetett ez mindannyiuknak – jegyeztem meg.

– Szinte hihetetlen az egész. Már ágyban voltam tegnap este, amikor telefonáltak a rendőrségről. Hangokat hallottam letről, végül kimentem megkérdezni, mi a baj. Deveril és Mr. Clarke épp akkor indultak el lámpásokkal.

– Rendszerint mikor jött vissza a sétájáról Sir Carmichael?

– Háromnegyed tíz felé. Az oldalkapun szokott bejönni, a saját kulcsával nyitotta, zárta, és volt úgy, hogy azonnal aludni tért, de úgy is, hogy fölment az emeletre a gyűjteményeihez. Ha a rendőrség nem telefonál, valószínűleg föl sem tűnt volna senkinek, hogy nincs a házban.

– Bizonyára borzasztóan érintette a feleségét, ugye?

– Lady Clarke jóformán állandóan morfiumot kap. Azt hiszem, túlságosan kábult ahhoz, hogy fölfogja, mi történik körülötte.

A kertkapun kiléptünk a golfpályára, átvágtunk egyik sarkán, majd egy sövényajtárón lejutottunk egy meredeken kanyargó útra.

– Ez vezet Elbury Cove-hoz – magyarázta Franklin Clarke –, két évvel ezelőtt azonban megépítették a főútvonalról leágazó új utat Broadsandsbe és onnan Elburyig, úgyhogy most már erre jóformán nem jár senki.

Továbbmentünk az úton; a végén rátértünk a tengerhez vezető, szederceserjével és páfránnyal szegett ösvényre. Hirtelen egy füves szirtfokra értünk, és elénk tárult a tenger és a ragyogó fehér kavicsos part. Körös-körül a hegyoldalt borító sötétzöld lombos erdő lenyúlt egészen a vízig. Elbűvölő táj volt: fehér, mélyzöld és azúrkék.

– Csodaszép! – szaladt ki a számon.

Clarke lelkesen fordult felém.

– Ugye, gyönyörű? Miért akarnak az emberek elutazni a Riviérára, amikor itt van nekik ez! Bejártam az egész világot ifjúkoromban, de becsületszavamra, ennél szebbet nem láttam sehol!

Aztán, mintha szégyellné lelkesedését, józanabb hangon közölte:

– Ez volt a fivérem esti sétája; eddig jött el. Visszafelé aztán fölment az ösvényen, és ezúttal nem balra, hanem jobbra kanyarodva elballagott a tanyaház elé, és a réteken át tért haza.

Folytattuk utunkat, amíg a rét közepe táján húzódó sövénynél el nem

érkeztünk arra a helyre, ahol ráakadtak a holttestre.

Crome bólintott.

– Könnyű munka. Az az ember itt állt, az árnyékban. A bátyja nem vehetett észre semmit, amíg nem érte az ütés.

A lány mellettem összerezzen.

– Bátorság, Thora – mondta Franklin Clarke. – Elég förtelmes, de szembe kell néznünk a tényekkel.

Thora Grey... illet hozzá a név.

Visszatértünk a házba. A holttestet már korábban bevitték. Még a lépcsőn baktattunk fölfelé, mikor kilépett egy ajtón az orvos, kezében táskával.

– Volna számunkra valami mondanivalója, doktor úr? – kérdezte Clarke.

– Teljesen szimpla eset. Nem fárasztóm a szakszerű részletekkel, majd elmondom a hivatalos halottszemlén. Mindenesetre nem szenvedett. Azonnal meghalt. – Az orvos továbbsietett. – Még benézek Lady Clarke-hoz! – szólt vissza.

Távolabb a folyosón az egyik szobából kilépett egy ápolónő, és az orvos csatlakozott hozzá.

Bementünk abba a szobába, ahonnan az orvos kijött. Én amilyen hamar csak lehetett, kijöttem megint. Thora Grey ott állt a lépcsőnél. Különös, riadt kifejezés ült az arcán.

– Miss Grey... valami baj van?

Rám pillantott.

– Eszembe jutott D.

– D? – meredtem rá bambán.

– Igen. A következő gyilkosság. Tenni kell valamit. Ennek véget kell vetni!

– Minek kell véget vetni, Thora? – kérdezte Clarke, aki abban a pillanatban lépett ki mögöttem a szobából.

– Ezeknek a borzalmas gyilkosságoknak.

– Hogyne. – Clarke állkapcsa agresszíven előreugrott. – Beszélni akarok monsieur Poirot-val... Ér valamit ez a Crome? – tört ki belőle váratlanul.

Azt feleltem, hogy nagyon jófejű rendőrtisztnek tartják. Lehet, hogy a kelletnél kevésbé volt lelkes a hangom.

– Fölöttébb sértő a modora – jelentette ki Clarke. – Olyan arcot vág, mintha mindent tudna, és mit tud? Amennyire én látom, az égvilágon semmit.

Elhallgatott. Kis idő múlva hozzátette:

– Monsieur Poirot, ő igen! Van egy tervem, de erről majd később beszélünk.

Végigment a folyosón, és bekopogott azon az ajtón, ahol az előbb bement

az orvos.

Egy pillanatig haboztam, A lány meredten bámult maga elé.

– Min gondolkozik, Miss Grey?

Felém fordult.

– Azon tűnődöm, hogy *hol van most...* már tudniillik a gyilkos. Még nincs tizenkét órája, hogy megtörtént... Ó, hát nincs valahol egy látnok, aki megmondaná, hol van, és mit csinál most?

– A rendőrség mindent megtesz... – kezdtem el.

Együgyű szavaim megtörték a varázst. Thora Grey magához tért.

– Igen, természetesen – mondta, aztán sarkon fordult, és lement a lépcsőn.

Egy darabig még ott álltam, magamban ismételve a szavait. ABC...
Vajon hol van most?

XVI. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Alexander Bonaparte Cust a kifelé tóduló közönséggel együtt hagyta el a Torquay Palládiumot, ahol az *Egyetlen veréb sem...* című rendkívül izgalmas filmet élvezte végig.

Amikor kilépett a délutáni napsütésbe, hunyorgott kissé, aztán körülnézett jellegzetes kivert kutya tekintetével.

– Egészen jó ötlet... – dünnyögött magában. Rikkancsok szaladtak el mellette, és kiáltozták:

– Legfrissebb szenzáció... Mániákus gyilkos Churstonban!

Az újságárosok plakátján ez állt:

GYILKOSSÁG CHURSTONBAN LEGÚJABB HÍREK

Mr. Cust előkotort zsebéből egy pénzdarabot, és vett egy lapot. Nem nyitotta ki azonnal.

Betért a Hercegi Parkba, lassú léptekkel ballagott egy Torquay kikötőjére néző lugashoz, leült és kinyitotta az újságot.

Vastag betűs címsorra esett a tekintete.

GYILKOS MERÉNYLET SIR CARMICHAEL CLARKE ELLEN BORZALMAS TRAGÉDIA CHURSTONBAN

MÁNIÁKUS GYILKOS A TETTES

Alatta ez állt:

Alig egy hónapja országos fölháborodást és megdöbbenést keltett egy fiatal lány, Elizabeth Barnard meggyilkolása Bexhillben. Amint annak idején hírül adtuk, az ügyben szerepet játszott egy ABC vasúti menetrend. Ugyancsak egy ABC-t találtak Sir Carmichael Clarke holtteste mellett, és a rendőrség föltevése szerint egyazon személy követte el mindkét bűncselekményt. Lehetséges volna, hogy egy mániákus gyilkos sorra látogatja tengerparti fürdőhelyeinket?...

Egy szürke nadrágos, világoskék inges fiatalember, aki Mr. Cust mellett ült a padon, megjegyezte:

– Csúf história... mi?

Mr. Cust riadtan összerezzent.

– Ó, igen... nagyon...

Remegett a keze, alig tudta tartani az újságot – ez föltűnt a fiatalembernek.

– Sose lehet tudni ezekkel az örültekkal – fecsegett tovább –, hisz tudja, nem mindig látni rajtuk, hogy dilisek. Sokszor pont úgy néznek ki, mint maga vagy én...

– Valóban.

– Bizony. Sokan a háborúban hibbantak meg, és azóta sem jöttek rendbe.

– Bi... bizonyára igaza van.

– Nem helyeslem a háborút – jelentette ki a fiatalember.

A padszomszédja ráförmedt:

– Nem helyeslem a dögvészt, az álomkórt, az éhínséget, a rákbetegséget... azért mégis *vannak!*

– A háború megakadályozható – mondta meggyőződéssel a fiatalember.

Mr. Cust nevetett; alig tudta abbahagyni.

A fiatalember kissé megrémült. “Kicsit dilis ez is” – gondolta. Fennhangon azt mondta:

– Bocsánat, uram, nyilván ön is részt vett a háborúban.

– Úgy van, és... és kiborultam tőle. Azóta sem jött rendbe a fejem... folyton fáj, rettenetesen fáj.

– Ó, őszintén sajnálom – hebegte zavartan az ifjú.

– Néha jóformán azt se tudom, mit csinálok...

– Komolyan? Ejnye, mennem kell már. – A fiatalember gyorsan odébbállt. Tudta, milyenek az emberek, ha egyszer rákezdik a betegségeiket.

Mr. Cust ott maradt az újságjával. Végigolvasta, aztán újra és újra elolvasta. Emberek jöttek-mentek előtte, a legtöbben a gyilkosságról beszélgettek.

– Borzalmas... nem gondolja, hogy benne van a kínaiak keze? Az a pincérlány nem egy kínai kávéházban dolgozott?

–...de drágám, hisz csak *tegnap* uzsonnáztunk Elburyben...

–... a rendőrség biztosan elcsípi...

–...mondják, hogy most már minden percben letartóztathatják...

–... valószínűleg itt van Torquayben... az a másik nő, aki megölte a hogy is hívják csak...

Mr. Cust szép rendesen összehajtotta a lapot, és letette a padra. Aztán fölállt, és nyugodt, megfontolt léptekkel elindult a város felé.

Lányok mentek el mellette, fehér, rózsaszín és kék ruhás lányok, nyári ruhában, pizsamában, sortban, nevetgéltek, vihogtak, végigmérték a szembejövő férfiakat.

Mr. Custon egyetlen pillanatra sem akadt meg a szemük...

Mr. Cust leült egy asztalka mellé, és teát rendelt tejszínnel.

XVII. POIROT TÉTLEN

Sir Carmichael Clarke meggyilkolásával egy csapásra az érdeklődés homlokterébe került az ABC-rejtély.

Az újságok tele voltak vele, egyébről sem írtak. A legkülönbözőbb “nyomokról” számoltak be, amelyeket fölfedeztek. Küszöbönálló letartóztatásokról adtak hírt. Fényképeket közöltek mindenkiről és minden helyről, ha csak a legtávolabbi kapcsolatban állt is a gyilkossággal. Nyilatkozatok jelentek meg bárkitől, aki hajlandó volt nyilatkozni. Interpellációk hangzottak el a parlamentben.

Az andoveri gyilkosság most már összefonódott a másik kettővel.

A Scotland Yard meg volt győződve arról, hogy a legszélesebb körű nyilvánosság segítségével sikeresen lefülelheti a gyilkost. Amatőr detektívek seregévé vált Nagy-Britannia egész lakossága.

Az *Esti Lobogó-nak* korszakos ötlete támadt; jelmondatát bedobta a köztudatba:

TALÁN ÉPP OTT VAN, AZ ÖN VÁROSÁBAN!

Poirot persze nyakig benne volt a dologban. A címére érkezett levelek

szövegét, sőt fényképmásolatát is közzétették a lapok. Vég nélkül ócsárolták, amiért nem akadályozta meg a büntetteket, és mentegették azzal, hogy pillanatokon belül megnevezi a tettet.

A riporterek szüntelenül zaklatták interjúkért.

“Monsieur Poirot ma azt mondta...” – itt rendszerint egy fél hasáb csacskaság következett.

Monsieur Poirot rendkívül komolynak ítéli a helyzetet.

Monsieur Poirot a siker küszöbén.

Hastings kapitány, M. Poirot legjobb barátja, közölte kiküldött munkatársunkkal...

– Poirot! – fakadtam ki ilyenkor. – Könyörgök, higgye el, sohasem mondtam ilyet!

– Tudom, Hastings, nagyon jól tudom – felelte kedvesen a barátom. – A kiejtett szó és a leírt szó között bámulatos szakadék tátong. A mondatot ki lehet forgatni úgy, hogy pontosan az ellenkezőjét jelentse az eredeti értelmének...

– Nem szeretném, ha azt hinné, hogy azt mondtam...

– Ó, ne gyötörje magát. Mindennek nincs semmi jelentősége. Sőt ezek az ostobaságok esetleg segítségünkre lehetnek.

– Hogyan?

– *Eh bien* – magyarázta komoran Poirot –, ha ez a mi örültünk elolvassa, amit állítólag ma mondtam a *Reggeli Harsoná*-nak, többé nem tekint komoly ellenfélnek.

Lehet, hogy soraimmal azt a benyomást keltem, mintha gyakorlatilag semmi sem történt volna a nyomozás terén. Pedig éppen ellenkezőleg, mind a Scotland Yard, mind a megyei rendőrségek emberei fáradhatatlanul követték a legcsekélyebb nyomot is.

Tüzetesen kikérdezték a szállodák, penziók személyzetét, és mindazokat, akiknek kiadó szobájuk volt a büntettek helyszínének széles körzetében.

A legapróbb részletekig utánajártak fantáziadús emberektől származó, százával befutó történeteknek, hogy láttak “egy fura alakot, aki gyanúsán forgatta a szemét”, vagy észrevettek “egy sötét ábrázatú egyént ödöngeni”. Nem hanyagoltak el semmit, a leghomályosabb értesülést sem. Vonatok, autóbuszok, villamosok, vasúti hordárok, kalauzok, könyves újságárus bódék, papírkereskedők – fáradhatatlanul végigjárták, kikérdeztek mindenkit, és ellenőrizték a válaszokat.

Legalább egy tucat embert bekísértek, és addig faggattak, amíg kielégítően

számot nem tudtak adni arról, hogy merre voltak a kérdéses estén.

Volt némi eredmény is. Egyes bejelentések figyelmet keltettek, de további bizonyítékok hiányában ezek sem vezettek sehova.

Míg Crome és kartársai ki sem látszottak a munkából, Poirot – szerintem – furcsán télen volt. Olykor vitatkoztunk is emiatt.

– De hát mit szeretne, kedves barátom, mit csináljak? A rutinvizsgálatokat a rendőrség sokkal jobban elvégzi, mint ahogy én tudnám. Mindig azt akarja, hogy lóssak-fussak, mint egy kiskutya.

– És ahelyett itthon ül, mint... mint...

– Egy értelmes ember! Az én erőm a fejemben van, Hastings, nem a lábamban! Azt hiszi, ölbe tett kézzel ülök, pedig egész idő alatt elmélkedem.

– Elmélkedik? – kiáltottam föl. – Épp most kell elmélkednie?

– Igen, ezerszer is igen.

– De hát mit nyer vele, ha elmélkedik? Betéve tudja mind a három bűntény valamennyi adatát.

– Nem az adatokon töprengek, hanem a gyilkos lelkületén.

– Egy örült lelkületén!

– Pontosan azon. És ezért nem lehet egy perc alatt a végére járni. *Ha majd tudom, milyen ember a gyilkos, akkor arra is rájövök, hogy ki az.* Egyre többet tudok meg róla. Az andoveri büntett után vajon mit tudtunk a gyilkosról? Jóformán semmit. És a behilli eset után? Valamivel többet. Churston után? Még többet. Lassan kirajzolódik előttem, nem az, amit maga szeretne látni, nem egy arc és egy alak körvonalai, hanem egy lelki alkat körvonalai. Egy olyan lelki alkaté, amelyik bizonyos határozott irányban mozog és dolgozik. A következő büntett után...

– Poirot!

Barátom nyugodtan nézett rám.

– De igen, Hastings, jóformán biztos, hogy lesz még egy. Igen sok függ a szerencsétől. A mi ismeretlenünk eddig szerencsés volt. Talán ezúttal ellene fordul a szerencse. Mindenesetre még egy bűntény után végtelenül sokat megtudunk. Rengeteget árul el a bűntény. Úgy változtathatja a módszerét, ahogy akarja, a cselekedetei föltárják az ízlését, a szokásait, az észjárását, a lelkét. Akadnak megtévesztő jelzések, néha mintha kétféle észjárás működne... de rövidesen tisztán kirajzolódnak a körvonalak, és akkor majd tudom.

– Hogy ki az?

– Nem, Hastings. Nem fogom tudni a nevét és a lakáscímét. De tudom majd, miféle ember...

– És aztán?

– *Et alors, je vais à la pêche.*

Meghökkenet ábrázatomat látva, megmagyarázta:

– Értse meg, Hastings, a tapasztalt horgász pontosan tudja, melyik hal mire harap. A megfelelő fajtájú csalit fogom a horgomra tűzni.

– És aztán?

– És aztán, és aztán! Maga ugyanolyan kibírhatatlan, mint az a fensőbbes Crome az örökös “ó, csakugyan?”-jaival. *Eh bien*, és aztán bekapja a csalétekkal a horgot, mi pedig föltekerjük a zsinórt...

– Közben pedig halomra pusztulnak az emberek.

– Három ember. És hetenként hányan hálnak meg az utakon? Százhuszan? Még többen?

– Az egészen más.

– Valószínűleg pontosan ugyanaz azok számára, akik meghalnak. A többiek, a rokonok, a barátok számára, hogyné, van különbség. Egy dolognak azonban őszintén örülök ebben a bűnygyben.

– Nos, arra igazán kíváncsi vagyok, mi ebben az örvendetes!

– Főlöleges gúnyolódnia. Annak örülök, hogy egyik esetben sem éri a gyanúnak még az árnyéka sem az ártatlanokat.

– Nem rosszabb így?

– Nem, nem, és ezerszer nem! Nincs borzasztóbb, mint a gyanú légkörében élni, érezni a ránk tapadó vizsgálódó tekintetekben, mint változik a szeretet félelemmé. Nincs szörnyűbb, mint gyanúsítani azokat, akik közel állnak hozzánk, akiket szívünkbe zártunk. Mérgező miazma a gyanú. Nem, az ártatlanok életét nem mérgezte meg, ezt az egyet legalább nem írhatjuk ABC számlájára.

– Rövidesen még majd kitalál mindenfélét a gazember mentségére – jegyeztem meg keserűen.

– Miért ne? Lehet, hogy tökéletesen jogosnak érzi, amit tesz. Esetleg a végén még rokonszenvezünk is az álláspontjával.

– Komolyan, Poirot!

– Ejnye, úgy látszik, megbotránkoztattam! Előbb a tétlenségemmel, most meg a nézeteimmel.

Erre csak a fejemet ingattam, de nem válaszoltam.

– Mindazonáltal – folytatta Poirot pár perc múlva – van egy tervem, ami tetszeni fog magának, minthogy aktív, nem pedig passzív dolog. Azonkívül jó sok beszélgetéssel jár, és jóformán semmi gondolkozással.

Nem nagyon tetszett nekem ez a hangnem.

– Mi volna az? – kérdeztem óvatosan.

– Az áldozatok barátaiból, rokonaiból, cselédeiből kihúzni mindazt, amit

tudnak.

– Tehát fölteszi róluk, hogy egyes dolgokat elhallgattak?

– Nem szándékosan. De amint tudjuk, ha valaki azt hiszi, *mindent* elmond, akkor is óhatatlanul *válogat*. Ha most arra kérném, mondja el, mit csinált tegnap, esetleg azt felelné: “Kilenckor keltem föl, fél tízkor reggeliztem, kávé és szalonnás rántottat, aztán elmentem a klubomba” – és így tovább. Nem mondaná el például: “Beszakítottam a körmömet, és le kellett vágnom. Meleg vizet kértem a borotválkozáshoz. Kilöttyentettem az abroszra egy csepp kávé. Lekeféltam a kalapomat, és a fejemre tettem.” Nem tudunk *mindent* elmondani, ezért *válogatunk*. Mikor gyilkosság történt, minden ember azt választja ki, amit *ő* tart fontosnak. Igen gyakran azonban téved.

– És hogy jutunk el a valóban fontos dolgokhoz?

– Ahogy mondtam, igen egyszerűen: beszélgetéssel. Csevegés közben. Ha egy bizonyos eseményt, vagy napot, vagy személyt, ismételten, újra meg újra megtárgyalunk, biztosan fölbukkannak apró részletek.

– Miféle részletek?

– Ezt persze nem tudom, máskülönben nem akarnám kideríteni. De épp elég idő telt el már ahhoz, hogy az élet visszatérjen a rendes kerékvágásba. Minden matematikai törvényszerűségnek ellentmond, hogy három gyilkossági esetben ne adjon egyetlen adat vagy elhangzott mondat, amely az esetre vonatkoznék. *Kell*, hogy legyen valami jelentéktelen esemény, valami apró megjegyzés, ami irányt mutat! Gombostűt keresünk a szénakazalban, ezt elismerem, de hogy a szénakazalban *van* egy gombostű, arról meg vagyok győződve!

Rendkívül bizonytalannak és ködösnek éreztem az egészet.

– Hát nem érti? Nincs olyan éles esze, mint egy egyszerű cselédlánynak! – Poirot ezzel felém lökött egy elemi iskolai kézírással, dőlt betűkkel, igen rendezesen megírt levelet.

Tisztelt Uram! Remélem, megbocsátja, hogy írni bátorkodom. Sokat gondolkoztam a szegény nénikéméhez hasonló két gyilkosság óta. Úgy látszik, mindünket ugyanott szorít a cipő. Láttam az újságban a fiatal hölgy képét, azét tudniillik, aki a testvére annak a fiatal hölgynek, akit megöltek Bexhillben. Voltam olyan merész, és megírtam neki, hogy Londonba megyek, és ott akarok munkába állni, és megkérdeztem, nem mehetnék-e őhöz vagy az anyjához, mert, ugye, több szem többet lát, és nem kívánnék nagy fizetést, csak azt szeretném kideríteni, ki az a rémes gonosztevő, és talán többre jutnánk, ha mindegyikünk elmondja, amit tud, abból talán mégis lesz valami.

A fiatal hölgy nagyon kedvesen megírta, hogy irodában dolgozik, és

penzióban lakik, de azt ajánlotta, hogy írjak önnek, és azt is tudatta, hogy hasonlóan gondolkozik, mint én. Azt írta, közös a gondunk, és össze kellene fogjunk, így tehát megírom, uram, hogy Londonba megyek, és közlöm a címemet.

Elnézést kérek az alkalmatlankodásért.

*Tisztelettel
Mary Drawer*

– Mary Drower igen intelligens leány – jegyezte meg Poirot, aztán fölvetett egy másik levelet. – Olvassa el ezt is.

Rövid pár sor volt Franklin Clarke-tól. Közölte, hogy Londonba jön, és ha nem alkalmatlan, másnap fölkeresi Poirot-t.

– Ne féljen, *mon ami* – biztatott a barátom –, lesz itt cselekmény!

XVIII. POIROT BESZÉDET VÁG KI

Másnap délután három órakor megérkezett Franklin Clarke, és minden kertelés nélkül rögtön a tárgyra tért:

– Monsieur Poirot, nem vagyok meglegedve.

– Nem, Mr. Clarke?

– Crome kétségkívül igen derék rendőrtiszt, de őszintén szólva, kihoz a sodromból! Az a mindent-a-legjobban-tudó ábrázata! Pedzettem már, mit forgatok a fejemben, a barátjának, mikor lent volt Churstonban, de rendeznem kellett előbb a bátyám dolgait, és egy perc szabad időm sem volt eddig. Arra gondolok, hogy ne vesztegessük az időt...

– Pontosan ezt hajtogatja Hastings is!

–... hanem lássunk neki, de azonnal! Föl kell készülnünk a következő bűntényre.

– Szóval ön azt hiszi, *lesz* következő bűntény?

– Ön talán nem hiszi?

– Dehogynem.

– Rendben van. Szervezzük meg a dolgot.

– Pontosan mi az elgondolása?

– Össze kell hozni a meggyilkoltak barátaiból és rokonaiból egy különítményt, amely az ön fennhatósága alatt dolgozna... ez a javaslatom.

– *Une bonne idée.*

– Örülök, hogy helyesli. Úgy érzem, talán mégis elérünk valamit, ha összedugjuk a fejünket. Azonkívül, ha megjön a következő figyelmeztető

levél, és a helyszínre utazunk, esetleg egyikünk, nem valószínű ugyan... de talán fölismer valakit, akit egyik előző bűntény színhelyének közelében látott.

– Értem, mire gondol, és helyeslem, de ne feledje, Mr. Clarke, a másik két áldozat rokonai és barátai aligha élnek olyan körülmények között, mint ön. Egytől egyig alkalmazottak, és ha kapnak is szabadságot egy rövid időre...

– Épp ez az! – szakította félbe Franklin Clarke. – Én vagyok egyedül abban a helyzetben, hogy viselhetem a költségeket. Nem mintha különösen jómódú volnék, de a fivérem dúsgazdag volt, és végső soron rám száll majd a vagyona. Javaslom tehát, hogy szervezzük meg a különítményt, a tagjai a szolgálataikért megkapják a szokásos fizetésüket, természetesen a külön költségekkel együtt.

– Mit gondol, kikből álljon a különítmény?

– Ezen már túl vagyok. Valójában már írtam is Miss Megan Barnardnak, tulajdonképpen részben az ő ötlete volt a dolog. Gondolok tehát jómagamra, Miss Megan Barnardra, továbbá az elhunyt lány vőlegényére, Mr. Donald Fraserre. Aztán ott az andoveri asszony unokahúga... Miss Barnard tudja a címét. Nem hiszem, hogy Ascher, a férj, használható volna; úgy hallom, rendszerint tökrészeg. És a Barnard házaspár, az apa és az anya kissé öregek már ahhoz, hogy részt vegyenek benne.

– Más nincs?

– Hát... hm... Miss Grey.

Clarke enyhén elpirult, mikor kimondta a nevet.

– Ó! Miss Grey?

Nincs a világon még valaki, aki néhány szóba úgy tudna belecsempészni egy szemernyi finom iróniát, mint Poirot. Franklin Clarke hirtelen szinte harmincöt évvel látszott fiatalabbnak; egyszeriben olyan lett, mint egy félszeg kamasz.

– Igen. Elvégre Miss Grey több mint két évig volt a bátyám mellett... ismeri a vidéket, a környéken élő embereket és mindent, én meg távol voltam másfél évig...

Poirot-nak megesett rajta a szíve, és másra terelte a szót:

– A Távol-Keleten járt? Kínában?

– Ott; afféle beszerzője voltam a bátyámnak, azzal a megbízással, hogy vásároljak a számára mindenfélét.

– Érdekes lehetett. *Eh bien*, Mr. Clarke, nagyon is helyeslem az ötletét. Épp tegnap mondtam Hastingsnek, milyen szükség lenne az érdekelt felek összefogására. Hogy közösen idézzék fel az emlékeiket, egybevessék tapasztalataikat.. *enfin*, hogy megvitassák a dolgot, és beszéljenek, beszéljenek, minél többet beszéljenek. Egy ártatlan mondat fényt deríthet a

kérdésre.

Néhány nap múlva egybegyűlt a “különítmény” Poirot lakásán.

Amint ott ültek az asztal körül, és figyelő tekintetüket Poirot-ra szegezték – aki, mintha igazgatósági ülésen elnökölne, az asztalfőn foglalt helyet –, szemügyre vettem őket, és magamban megerősítettem vagy módosítottam a róluk őrzött első benyomásomat.

Vonzó volt mind a három lány: Thora Grey rendkívüli szőke szépsége, a sötét hajú Megan Barnard különös, mozdulatlan, indiános ábrázata és sugárzó energiája, és a szép, rendes fekete kosztümöt viselő Mary Drower csinos, értelmes arca.

A két férfi – a jól megtermett, napbarnított, bőbeszédű Franklin Clarke és a zárkózott, csöndes Donald Fraser – érdekes ellentéte volt egymásnak.

Poirot persze nem tudott ellenállni a kísértésnek, és kis beszédet rögtönzött:

– Mesdames et messieurs, önök mind tisztában vannak azzal, hogy miért jöttünk itt össze. A rendőrség minden erejét megfeszíti, hogy kézre kerítse a tettest. A magam módján ezt teszem én is. Úgy gondolom azonban, ha találkoznak mindazok, akik személyesen érdekeltek az ügyben és személyesen ismerik az áldozatokat, olyan eredményre juthatnak, amelyet a kívülállók nyomozása nem érhet el.

– Kioltották három ember életét: egy idős asszonyét, egy fiatal lányét és egy öregező férfiét. Csupán egyetlen dolog kapcsolja össze ezt a három embert: az, hogy ugyanaz a személy ölte meg őket. Ez azt jelenti, hogy ugyanaz a személy jelen volt három különböző helységben, ahol feltétlenül rengetegen látták az illetőt. Hogy az elmebaj előrehaladott stádiumában levő őrült ez az ember, azt meg sem kell említenem, de az is biztos, hogy sem a külseje, sem a viselkedése nem árulja el ezt a tényt. Ez az ember – ne feledjék, ugyanúgy lehet férfi, mint nő – tébolyultak módján csupa ördögi furfang. Ez ideig teljes sikerrel tüntette el a nyomait. A rendőrségnek birtokában van ugyan néhány homályos nyom, de semmi olyan, amelynek alapján cselekedni tudna.

– Mindamellett szükségszerűen vannak nem csupán homályos, hanem biztos nyomok is. Vegyük például ezt: nem valószínű, hogy a gyilkos megérkezzék éjfélkor Bexhillbe, és azonnal rábukkanjon a számára legalkalmasabb helyen, a tengerparton, egy fiatal lányra, akinek B-vel kezdődik a neve...

– Kell ezt most taglalnunk? – szólt közbe elgyötört hangon Donald Fraser.

– Mindent meg kell tárgyalnunk, monsieur – fordult feléje Poirot. – Ön nem azért jött ide, hogy kímélje az érzelmeit, oly módon, hogy nem akar a

részletekre visszagondolni, hanem, ha szükséges, hogy fölkarolja az érzelmeit, és *au fond* belemerüljön az ügy minden mozzanatába. Ahogy tehát említettem, ABC nem pusztán véletlen folytán talált rá Betty Barnardban áldozatára. Szándékosan kellett hogy kiválassza, ennél fogva előre megfontolt bűncselekményről van szó. Ebből következik, hogy terepszemlét kellett tartania jó előre, valamint megtudnia bizonyos tényeket, mint például: a legjobb időpontot a büntett véghezvitelére Andoverben – a *mise en scène*-t Bexhillben –, Sir Carmichael Clarke szokásait Churstonban. Ami engem illet, egyszerűen nem hiszem el, hogy ne lenne semmi, a legcsekélyebb utalás sem, ami segíthetne a gyilkos kilétének megállapításában.

Fölteszem, hogy egyikük, de lehet, hogy mindegyikük tud valamit – csak nincs tudomása arról, hogy tudja.

A gyakori találkozások folyamán előbb-utóbb napvilágra kerül valami, és olyan jelentőséget nyer, amelyről ma még nem is álmodunk. Olyan ez, mint a kirakós játék; mindegyikükönél lehet egy látszólag semmitmondó darabkája, de ha ezeket összerakják, előtűnik az egész képnek egy világosan kivehető része.

– Szavak! – kiáltott föl Megan Barnard.

– Tessék? – nézett rá csodálkozva Poirot.

– Ezek csak üres szavak. Semmi értelmük! – mondta szenvedélyesen a lány.

– A szó, mademoiselle, nem egyéb, mint a gondolat burkolata.

– Nos, én azt hiszem, nagyon is van értelme – szólalt meg Mary Drower. – Gyakran, ha beszélgetünk valamiről, egyszerre mintha megvilágosodnék előttünk, mit kell tennünk. Így vagy úgy, sok mindenre rávezet a beszélgetés.

– A “ne szólj szám, nem fáj fejem”-nek pontosan az ellenkezőjéről van itt szó – szögezte le Franklin Clarke.

– Ön mit szól hozzá, Mr. Fraser?

– Kissé kételkedem abban, hogy gyakorlatilag alkalmazható volna, amit mond, Mr. Poirot.

– Mi a véleménye, Thora? – kérdezte Clarke.

– Azt gondolom, igen egészséges mindig megbeszélni a dolgokat.

– Mi volna – vetette föl Poirot –, ha önök most sorra el mondanák, amit föl tudnak idézni magukban a gyilkosságot megelőző időből? Talán ön kezdhethé, Mr. Clarke.

– Lássuk csak... aznap, amikor Cart megölték, reggel vitorlázni mentem. Kifogtam nyolc makrélát. Csodás volt ott kint az öbölben. Ebéd otthon. Borsos tokány, emlékszem. Aludtam egyet a kertben. Tea. Megírtam pár levelet, elszalasztottam a postást, átszaladtam a kocsival Paigntonba, hogy

feladjam őket. Aztán jött a vacsora, és utána... nem szégyellem... újra elolvastam Nesbit egyik könyvét, amelyiket úgy szerettem kölyökkoromban. Akkor csöngött a telefon...

– Elég. Most gondolkozzék, Mr. Clarke. Találkozott reggel valakivel, útban a tenger felé?

– Egész sereg emberrel.

– Emlékszik némelyikükre?

– Egyetlenegyre sem, a fene egye meg!

– Biztos?

– Hát... lássuk csak... volt egy föltűnően kövér nő... csíkos selyemruhát viselt, még csodálkoztam is, hogy miért... pár gyerek volt vele... lent a parton két fiú egy foxterrierrel, köveket hajigáltak a kutyának... Ó, persze a szőke lány, aki úgy visított fürdés közben... furcsa, ahogy visszatérnek a dolgok, mint a fénykép az előhívótálban.

– Ön jó megfigyelő. No és később, a nap folyamán... a kertben... útban a postára?

– A kertész öntözött... A postára menet? Majdnem elgázoltam egy kerékpárost... az az ostoba liba ott imbolygott, és kiáltozott a barátnőjének. Ez volna minden, sajnos...

– Miss Grey? – fordult Poirot a lány felé.

Thora Grey csengő, határozott hangján válaszolt:

– Reggel Sir Carmichaellel együtt elintéztük a napi postát, aztán a házvezetőnővel beszéltem. Délután leveleket írtam és hímeztem. Nehéz visszaemlékezni. Olyan nap volt, mint a többi. Korán feküdtem le.

Meglepetésemre, Poirot nem kérdezte ki bővebben.

– Miss Barnard – mondta –, vissza tudna emlékezni arra, amikor utoljára találkozott a testvérével?

– Körülbelül két héttel a halála előtt volt, hogy leutaztam hétvégére. Gyönyörű idő volt. Együtt mentünk át Hastingsbe fürödni.

– Többnyire miről beszélgettek?

– Jól megmondtam neki a véleményemet!

– És miről még? A húga miről beszélt?

Megan összevonta a szemöldökét, úgy erőlködött, hogy visszaemlékezzék.

– Arról beszélt, hogy le van égve, és hogy vett egy kalapot meg két nyári ruhát... aztán egy keveset Donról... Azt is elmondta, mennyire utálja Milly Higleyt, azt a lányt a kávézóban... és nagyokat nevtünk azon a Merrion nevű nőszemélyen, az üzletvezetőn... Egyébre nem emlékszem...

– Nem említett valamilyen férfit... ne haragudjon, Mr. Fraser, akivel esetleg találkozik?

– Nekem nem mondta volna meg!

Poirot most a szögletes állú, vörös hajú fiatalemberhez fordult:

– Mr. Fraser, szeretném, ha pontosan visszaemlékezne. Azt mondta, azon a fatális estén odament a kávézó elé. Ott akart várni, hogy meglesse Betty Barnardot, amikor kijön. Nem emlékszik valakire, akit észrevett, amíg ott várakozott?

– Rengeteg ember sétált a parton. Egyre sem emlékszem.

– Bocsánat, de meg se próbálja? Bármennyire gondolataiba merül az ember, a szem gépiesen fölfogja, amit lát, értelmetlenül ugyan, de hibátlanul.

– Nem emlékszem senkire – ismételte konokul a fiatalember.

Poirot fölsóhajtott, aztán Mary Drowerhez fordult:

– Bizonyára kapott leveleket a nénikéjétől?

– Ó, igen, uram.

– Mikor jött az utolsó?

– Két nappal a gyilkosság előtt – felelte Mary egy percnyi gondolkodás után.

– Miről írt?

– Megírta, hogy megint nála járt az a vén semmirekellő, de ő jól összeteremtette, és kitette a szűrét... már megbocsát a szóért, uram, aztán azt írta, vár engem szerdán: az a szabadnapom, és majd moziba megyünk. Akkor volt a születésnapom.

Valami, talán a kis ünnepesté gondolata, hirtelen könnyet csalt Mary szemébe. Fölzokogott, de gyorsan visszafojtotta a könnyeit, és bocsánatot kért.

– Ne haragudjon, uram, nem akarok bután viselkedni. Mire jó a sírás? Csak éppen eszembe jutott... a néni... meg ahogy már előre örültünk a görbe estének... hát ez valahogy fölzaklatja az embert, uram.

– Tudom pontosan, mit érez – szólalt meg Franklin Clarke. – Mindig az ilyen apró dolgok fogják meg az embert legjobban. Különösen olyasmi, ami öröm, ajándék, kedves és természetes. Emlékszem egyszer, amikor halálra gázoltak egy nőt. Épp azelőtt vásárolt egy pár cipőt. Láttam, amint ott fekszik, és a fölszakadt csomagból kikandikált a nevetségesen kicsi, magas sarkú körömcipő... az ütött szíven!... olyan szánalmas látvány volt.

– Ez igaz, ez szörnyen igaz! – kiáltott föl Megan hevesen, mohón. – Ugyanez történt, mikor Betty meghalt. Anya vett neki ajándékba egy pár harisnyát, épp aznap vette meg. Szegény anya, úgy találtam, amint keservesen sírt, kezében a harisnyával, és egyre azt hajtogatta: “Bettynek vettem, Bettynek vettem... és még csak nem is látta...”

Megan hangja remegett kissé. Előrehajolt, és egyenesen Franklin Clarke-ra

nézett. Hirtelen megértették egymást, társak voltak a bajban – bajtársak.

– Tudom – mondta a férfi. – Pontosan tudom. Pokolian fáj az ilyen emlék.

Donald Fraser kényelmetlenül feszengett.

Thora Grey másra terelte a szót.

– Nincs valami terv a jövőre vonatkozólag? – kérdezte.

– Természetesen. – Franklin Clarke visszazökkent rendes kerékvágásába. – Úgy gondolom, ha itt a pillanat... azaz ha megérkezik a negyedik levél... akkor egyesült erővel kell eljárnunk. Addig pedig mindenki maga próbálkozzék elérni valamit. Nem tudom, van-e olyasmi, amit monsieur Poirot érdemesnek tart kikutatni.

– Volna néhány javaslatom – mondta a barátom.

– Jó. Mindjárt följegyzem. – Elővette a noteszét. – Halljuk, monsieur Poirot.

– Lehetségesnek tartom, hogy az a főszolgálo, Milly Higley, tud valamiről, amit fölhasználhatunk.

– Tehát A: Milly Higley – írta be Franklin Clarke.

– Két módon lehet megközelíteni. Ön, Miss Barnard, megpróbálkozhatnék, amit úgy hívok: a támadó módszerrel...

– Bizonyára azt hiszi, ez felel meg a stílusomnak – jegyezte meg a lány szárazon.

– Kössön bele, veszekedjenek, mondja neki, hogy tudja, ő sohasem szerette Bettyt, és hogy a húga mindent elmondott önnek *őróla*. Ha nem tévedek, ez óriási méltatlankodást fog kiváltani. Miss Higley majd az arcába vágja, pontosan mi a véleménye a hűgárol. Talán így napvilágra kerül valami hasznos adat.

– És mi a másik módszer?

– Szabadna azt ajánlanom, Mr. Fraser, hogy mutasson némi érdeklődést a lány iránt?

– Szükség van erre?

– Nem, nincs szükség rá. Csupán ez is a kutatás egyik lehetséges módja.

– Próbálkozzam meg vele én? – ajánlkozott Franklin. – Én... hm... elég nagy tapasztalattal rendelkezem. Kíváncsi vagyok, mit tudnék elérni az ifjú hölgynél!

– Önnek megvan a maga területe, azzal kell törődnie! – jegyezte meg enyhe éllel Thora Grey.

Franklinnek kissé megnyúlt az ábrázata.

– Igen, persze – dűnnyögte.

– *Tout de même*, nem hiszem, hogy sokat tehet jelenleg odalent. Mármost mademoiselle Grey jóval alkalmasabb...

Thora Grey félbeszakította:

– Csakhogy én végleg elhagytam Devon tájékát, monsieur Poirot.

– Micsoda? Nem értem.

– Miss Grey volt olyan jó, és ott maradt egy darabig, hogy segítsen nekem rendezni az ügyeket – mondta Franklin. – De természetesen előnyben részesít egy londoni állást.

Poirot éles pillantást vetett előbb az egyikre, aztán a másikra.

– Hogy van Lady Clarke? – tudakolta.

Csodálattal néztem Thora Grey enyhén elpiruló arcát, és jóformán meg se hallottam Clarke válaszát.

– Elég rosszul. Nem tudom, monsieur Poirot, módját ejthetné-e, hogy leszaladjon Devonba és meglátogassa? Mielőtt elutaztam, kifejezte szegény azt az óhaját, hogy beszélni szeretne önnel. Gyakran megesik persze, hogy napokig nem tud fogadni senkit, de ha megkockáztatná... természetesen az én költségemre...

– Szívesen, Mr. Clarke. Jó lesz, mondjuk, holnapután?

– Jó. Értesítem az ápolónőt, és majd ennek megfelelően adagolja a gyógyszert.

– Nos, kedves – fordult Poirot Maryhez. – Azt hiszem, jó munkát végezhetne Andoverben. Próbálkozzék meg a gyerekekkel.

– A gyerekekkel?

– Igen. Kívülállókkal nem szívesen beszélgetnek a gyerekek. Magát azonban ismerik az utcában, ahol a nénje lakott. Egész csapat gyerkőc játszott arrafelé. Esetleg észrevették, ki járt a nénje boltjában.

– És mi lesz Miss Greyvel meg velem? – kérdezte Clarke. – Már tudniillik, ha nem kell Bexhillbe mennem.

– Monsieur Poirot – szólt közbe Thora Grey –, a harmadik levelet hol adták föl? Mi áll a bélyegzőn?

– Putney, mademoiselle.

– London, SW 15 Putney, így helyes, ugye?

– A lapok, csodák csodája, pontosan közölték.

– Ez mintha arra mutatna, hogy ABC Londonban él.

– Azt a látszatot kelti, igen.

– Valahogy ki kellene ugratni a bokorból – mondta Clarke. – Mi volna, monsieur Poirot, ha földnánk egy apróhirdetést, mondjuk ilyesmit: *ABC. Sürgős. H. P. a nyomában van. Egy százasért befogom a szám. X. Y. Z.* Nem egészen ilyen otrombán persze, de érti, mire gondolok. Talán lépre menne.

– Ez is egy lehetőség... igen.

– Talán arra készíti, hogy engem próbáljon elkapni.

– Szerintem ez igen veszélyes és ostoba dolog – jelentette ki élesen Thora Grey.

– Mi a véleménye, monsieur Poirot?

– Nem árthat megpróbálni. Jómagam azt gondolom, ABC sokkal agyafürtebb, semhogy válaszoljon. – Poirot elmosolyodott. – Úgy látom, Mr. Clarke, hogy ön, kérem, ne vegye zokon, a szíve mélyén még most is kisfiú.

Franklin Clarke mintha kissé meghökkent volna ettől.

– Nos – mondta, noteszére pillantva –, ez hát a kezdet:

A – Miss Barnard és Milly Higley.

B – Mr. Fraser és Miss Higley.

C – Andoveri gyerekek.

D – Apróhirdetés.

Nem hiszem, hogy bármelyiktől is sokat remélhetünk, de legalább csinálunk valamit, amíg várakozunk.

Fömlállt; néhány perc múlva elszéledt a társaság.

XIX.... KI SVÉD HONBÓL VALÓ

Poirot visszaült a helyére, és magában dúdolgatott egy röpke dallamot.

– Kár, hogy annyira intelligens – mormogta.

– Kicsoda?

– Megan Barnard. Mademoiselle Megan. “Szavak!”, köpi ki kurtán. Rögtön fölfogja, hogy amit mondok, annak semmi értelme. A többi mind bevette.

– Szerintem igen hihetően adta elő.

– Hihetően, hogyne. Csakhogy az a lány átlátott a szitán.

– Ennélfogva nem gondolta komolyan, amit mondott?

– Amit mondtam, belefért volna egyetlen rövid mondatba. Ehelyett vég nélküli ismétlésbe bocsátkoztam, anélkül hogy mademoiselle Meganon kívül bárki is észrevette volna.

– De hát miért?

– *Eh bien...* hogy mozgásba jöjjön a dolog! Hogy mindenki érezze, munka vár rá! Hogy megindítsam a... nevezük hát így... a beszélgetést.

– Nem hiszi, hogy egyik szál elvezet valahová?

– Ó, az mindig megeshet.

Poirot kuncogott.

– A tragédia kellős közepén kezdődik a komédia. Nem így van?

– Hogy érti ezt?

– Ez az emberi színjáték, Hastings! Gondolkozzék egy kicsit. Itt áll öt emberi lény, akiket összehozott egy közös tragédia. Máris kezdetét veszi egy újabb dráma: *tout a fait a part*. Emlékszik még az első angliai bűnügyemre? Annak most már jó sok éve. Összehoztam két embert, akik szerették egymást, azzal az egyszerű módszerrel, hogy... hagytam, hogy az egyiket letartóztassák gyilkosság miatt! Semmi egyéb nem vezetett volna eredményre! A halál árnyékában ragaszkodunk az élethez, Hastings... A gyilkosság, gyakran megfigyeltem, kiváló házasságközvetítő.

– Ugyan, Poirot! – kiáltottam fölháborodva. – Meg vagyok győződve arról, hogy egyikük sem gondolt egyébre, csak a...

– Ó, kedves barátom, és maga?

– Én?

– *Mais oui*, amikor kikísérte őket, nem dúdolgatva jött vissza az ajtóból?

– Ez még nem jelenti azt, hogy durva lelkű vagyok.

– Természetesen. De az a dallam elárulta a gondolatait.

– Ne mondja!

– Így van. Rendkívül veszélyes dolog ám egy dallamot dúdolni. Fölfedi a tudatalattit. *Comme ça*. – Poirot förtelmes kappanhangon énekelte:

*Minék a barna énnékem,
Mikor én a szőkét szeretem,
A szőkét, ki svéd honból való,
A barna, az itt is kapható...*

– Kell-e ennél árulóbb jel?

– Komolyan, Poirot! – kiáltottam, enyhén elpirulva.

– *C'est tout naturel*. Megfigyelte, ahogy Franklin Clarke-ban hirtelen rokonszenv ébredt mademoiselle Megan iránt? Ahogy előrehajolt és ránézett? Észrevette azt is, mennyire bosszantotta ez mademoiselle Thora Greyt? Mr. Donald Fraser pedig...

– Poirot!... Maga gyógyíthatatlanul szentimentális!

– Az vagyok a legkevésbé! *Maga* szentimentális, Hastings.

Hevesen vissza akartam vágni, de kinyílt az ajtó, és, legnagyobb meglepetésemre, belépett Thora Grey.

– Kérem, ne haragudjon, hogy visszajöttem – mondta nyugodtan –, de valamit szeretnék önnek elmondani, monsieur Poirot.

– Természetesen, mademoiselle, kérem, foglaljon helyet.

Thora leült, aztán percnyi habozás után – mintha csak a megfelelő szavakat keresné – belefogott.

– Nem sok az egész, monsieur Poirot. Az imént Mr. Clarke igen nagylelkűen értésére adta önnek, hogy a magam akaratából hagytam el Combeside-ot. Ő nagyon kedves és megértő, de tény, ami tény, nem egészen így történt a dolog. Én szívesen maradtam volna továbbra is... van ott elég munka a gyűjteményekkel kapcsolatban. Lady Clarke kívánta a távozásomat! Sok mindent tekintetbe kell vennem. Nagybeteg asszony, a sok gyógyszeről kissé zavaros a feje, gyanakszik és képzeli. Oktalan ellenszenv támadt benne irántam, és ragaszkodott hozzá, hogy elhagyjam a házat.

Csak csodálni tudtam a lány bátorságát! Meg se próbálta szépíteni a valót, hanem bámulatos őszinteséggel egyenesen a lényegre tért. Szívem mélyéből együtt éreztem vele és csodáltam.

– Igazán szép, hogy idejött ezt közölni velünk – mondtam.

– Mindig jobb, ha ragaszkodunk az igazsághoz – felelte mosolyogva. – Nem akarok Mr. Clarke nagylelkűsége mögé bújni. Ó rendkívül lovagias ember.

A hangja szinte izzott, mikor ezt kimondta. Nyilván bálványozta Franklin Clarke-ot.

– Igen becsületesen járt el, mademoiselle – szólalt meg Poirot.

– Elég nagy csapás ez számomra – folytatta búsan Thora. – Fogalmam se volt, hogy Lady Clarke annyira nem szenvedhet engem. Valójában mindig azt hittem, hogy kedvel. – Elhúzta a száját. – Holtig tanul az ember.

Fölállt.

– Hát ez volna minden, amit el akartam mondani. A viszontlátásra!

Lekísértem a lépcsőn.

– Ezt nevezem sportszerű viselkedésnek! – jelentettem ki, amikor visszatértem a szobába. – Bátor lány, annyi szent!

– És tud számolni.

– Mit ért ez alatt?

– Úgy értettem, rendelkezik azzal a képességgel, amit előrelátásnak nevezünk.

Bizonytalan pillantást vetettem a barátomra.

– Igazán remek teremtés – mondtam.

– És igazán remek ruhákat visel. Az a *crêpe marocain* és az ezüstróka gallér... *dernier cri!*

– Maga egy hímnemű masamód, Poirot. Én észre se veszem, mi van az embereken.

– Nudista kolóniában volna a helye.

A nyelvemen volt fölháborodott válaszom, mikor hirtelen más tárgyra tért.

– Tudja, Hastings, nem tudok szabadulni attól a benyomásomtól, hogy a

délutáni beszélgetésünk folyamán máris elhangzott valami jelentőségteljes dolog. Furcsa... nem tudom pontosan, mi volt az... csak valami motoszkál a fejemben... *emlékeztem valamire, amit már hallottam vagy láttam, vagy tudomásul vettem...*

– Churstonban?

– Nem, nem ott... előbb... Mindegy, majd csak eszembe jut...

Rám nézett – lehet, hogy a gondolataim másutt jártak –, elnevette magát, és megint dúdolgatni kezdett.

– Földre szállt angyal, ugye? A szőke, aki svéd honból való...

– Poirot! Vigye el az ördög!

XX. LADY CLARKE

Búskomor hangulat áradt Combeside-ból, amikor másodszor léptük át a küszöbét. Részben talán az időjárás is tehetett róla – nedves, szeptemberi nap volt, a levegőben már az ősz leheletével –, de nagyrészt kétségkívül a ház félig lezárt állapotának volt köszönhető. A földszinti szobák zsaluit bezárták, és a kis helyiség, ahova bevezettek bennünket, nyirkos volt és levegőtlen.

Fürge léptekkel bejött egy ápolónő, és miközben lehúzogatta keményített kézelőit, élénken hozzánk fordult.

– Monsieur Poirot? Capstick nővér vagyok. Mr. Clarke értesített jöveteléről.

Poirot érdeklődött Lady Clarke egészségi állapota után.

– A körülményekhez képest egészen jól van.

“A körülményekhez képest”, gondoltam, azt jelenti: tekintettel arra, hogy meg vannak számlálva a napjai.

– Nem remélhetünk persze nagy javulást, de egy újfajta kezelés kissé könnyítette rajta. Dr. Logan meg van elégedve az állapotával.

– De az igaz, ugye, hogy nem gyógyulhat meg?

– Ó, ezt mi sohasem mondjuk – jelentette ki Capstick nővér, kissé megrökönyödve a kendőzetlen kérdéstől.

– Bizonyára rettenetesen megrázta a férje halála?

– Hát, ami azt illeti, monsieur Poirot, hisz megérti, nem volt olyan megrázó a számára, mint bárki egészségesnek lett volna, aki teljes birtokában van szellemi erejének. Lady Clarke állapotában elködösödnek a dolgok.

– Bocsássa meg a kérdésemet, milyen volt a viszony férj és feleség között? Nagyon ragaszkodtak egymáshoz?

– Ó, igen, nagyon boldog házaspár volt. Sir Carmichael, szegény,

rettenetesen gyötrődött, és le volt sújtva a felesége betegsége miatt. Egy orvosnak mindig rosszabb, hisz érti. Nem kapaszkodhatnak hamis reményekbe. Sajnos, eleinte borzasztóan emésztette magát miatta.

– Eleinte? Később már nem?

– Az ember hozzászokik mindenhez, nemde? Aztán meg Sir Carmichaelnek ott volt a gyűjteménye. A férfiaknak remek vigaszt nyújt egy hobbi. Időnként fölutazott a fővárosba egy-egy árverésre, aztán Miss Greyvel együtt nekiálltak, újra lajstromba vették és átrendezték a múzeumot.

– Ó, igen... Miss Grey. Elment, ugye?

– El. Nagyon bánt a dolog, de a hölgyeknek, ha nincsenek jól, néha vannak ilyen szeszélyeik. És nem lehet velük vitatkozni. Jobb, ha engedünk. Miss Grey megértette.

– Lady Clarke mindig ellenszenvet érzett iránta?

– Nem... jobban mondva nem volt az ellenszenv. Valójában azt hiszem, kezdetben inkább szerette Miss Greyt. De nem tartom föl önöket a fecsegéssel. A betegem már bizonyára vár bennünket.

Fölvezetett az egyik emeleti szobába. Valaha csupán hálószoza lehetett, de átrendezték, és barátságos nappali szoba lett belőle.

Lady Clarke az ablaknál ült egy mély karosszékben. Kínosan sovány volt, beesett, fakó arca az elviselt nagy fájdalomról tanúskodott. Tekintete a távolba révedt, tühégynél nem volt nagyobb a pupillája.

– Itt van Mr. Poirot, asszonyom, akit látni óhajtott – szólalt meg magas, derűs hangján Capstick nővér.

– Ó, igen, monsieur Poirot – mondta Lady Clarke bizonytalanul, és kezét nyújtotta.

– Hastings kapitány, a barátom, Lady Clarke.

– Üdvözlöm önöket. Kedves, hogy eljöttek.

Határozatlan mozdulattal intett, hogy foglaljunk helyet. Csönd lett. Úgy látszott, mintha álomba merülne. Kis idő múlva erőt vett magán, és megszólalt.

– Car ügyében jöttek, ugye? Car halála miatt. Igen, persze, tudom. – Fölsóhajtott, és elmerengve ingatta a fejét. – Soha nem gondoltuk, hogy ebben a sorrendben következik be... olyan biztos voltam, hogy én leszek az első... – Eltöprengett ezen egy-két percig. – Car olyan erős volt, csodálatosan erős a korához képest. Sohasem volt beteg. Hatvan felé járt már, de nem látszott többnek ötvennél... igen, nagyon erős volt...

Lady Clarke visszasüllyedt álomvilágába. Poirot tisztában volt bizonyos kábítószeres hatásával, és szótlánul várt. Lady Clarke hirtelen megszólalt:

– Igen, jó, hogy eljött. Szóltam Franklinnek. Megígérte, hogy nem felejt

el, és megmondja önnek. Remélem, Franklin nem lesz olyan bolond... olyan könnyen félre lehet vezetni, annak ellenére, hogy annyit kószált szerte a világon... Ilyenek a férfiak... megmaradnak kamasznak... különösen Franklin...

– Impulzív természetű ember – vetette közbe Poirot.

– Igen, igen... és nagyon lovagias. A férfiak ezen a téren olyan esztelenek, még Car is... – elhalt a hangja.

Lázás türelmetlenséggel megrázta a fejét.

– Olyan homályos minden... Az embernek nyűg a teste, monsieur Poirot, különösen ha fölénk kerekedik. Nem veszünk tudomást egyébről... csak hogy szűnik-e a fájdalom, vagy nem... nem számít semmi más.

– Tudom, Lady Clarke. Ez az élet egyik tragédiája.

– Olyan ostobává tesz... Még arra sem emlékezem, mit akartam önnek elmondani...

– Valamit talán a férje haláláról?

– Car haláláról? Igen, lehet... Örült volt, szegény ördög, úgy értem, a gyilkos. Ez a lárma, ez a hajsza manapság... az emberek nem bírják ki. Mindig sajnáltam az örülteket... milyen különös érzés lehet... Aztán elzártan élni, az szörnyű lehet. De mi mást lehet tenni? Ha embereket ölnek... – Bánatosan ingatta a fejét. – Még nem fogták el?

– Nem, még nem.

– Itt kellett kódorognia aznap, a ház körül.

– Annyi idegen járt akkor erre, Lady Clarke, hisz a nyár derekán volt, szünidőben...

– Persze, megfeledkeztem róla... Csakhogy azok lent maradnak a parton, nem jönnek föl a ház közelébe.

– Nem jött a házhoz aznap senki idegen.

– Ki mondta ezt? – Lady Clarke hangja hirtelen fölélénkült.

Poirot kissé meghökkenve válaszolt:

– A személyzet. Miss Grey.

Lady Clarke félreérthetetlenül, minden szót megnyomva, kijelentette:

– Az egy hazug teremtés!

Riadtan összereztem. Poirot szigorú pillantást vetett felém. Lady Clarke most már lázas sietséggel beszélt tovább:

– Nem szerettem azt a lányt. Sohasem szerettem. Car az egekig magasztalta. Mindig azt hajtogatta, szegény árva, és egyedül van ezen a világon. Mi rossz van abban, ha valaki árva? Néha egyenesen szerencse. Ha lenne egy semmirekellő apja meg egy iszákos anyja... akkor volna oka panaszra! Car folyton dicsérte, milyen bátor, és milyen kitűnő munkaerő. Megengedem, jól végezte a munkáját! Azt már nem tudom, hol mutatkozott

meg az a nagy bátorsága!

– Ejnye, kedvesem, ne izgassa föl magát – lépett közbe Capstick nővér. – Nem szabad úgy elfáradnia.

– Egykettőre kiadtam az útját! Franklin volt olyan arcátlan, azt állította, ha itt marad az a lány, majd vigasztalásomra szolgál. Vigasztalásomra! Még mit nem! Takarodjék innét, mennél előbb, annál jobb!... ez volt a válaszom! Franklin sült bolond! Nem akartam, hogy belebolonduljon abba a lányba. Nagyra nőtt siheder! Elment az esze! Azt mondtam neki, ha akarod, megkapja háromhavi bérét, de innen elmegy! Egy napig sem tűröm tovább a házban! Egyetlen jó oldala van, ha az ember beteg, nincs vita! Franklin úgy tett, ahogy mondtam, a lány pedig elment. Bizonyára úgy vonult el, mint egy vértanú: még búbájosabban és még nagyobb bátorsággal!

– Jaj, kedvesem, nem szabad így felizgulnia. Az ártalmas!

Lady Clarke intett az ápolónőnek, hogy hagyja békén.

– Maga is ugyanúgy bolondult érte, mint a többiek.

– Ó, Lady Clarke, ne mondjon ilyet! Miss Grey szerintem igen bájos teremtés... és olyan romantikus a külseje, mintha egy regényből lépett volna ki.

– Maguk egytől egyig az idegeimre mennek – mondta gyöngye hangon Lady Clarke.

– Jó, jó, hisz már nincs itt az a lány, kedveském. Végleg elment.

Lady Clarke csupán a fejét rázta, de nem válaszolt. Poirot megkérdezte:

– Miért mondta Miss Greyre, hogy hazug teremtés?

– Mert az. Ugye, azt mondta önnek, hogy nem jött a házba senki idegen?

– Igen. Azt.

– Nos, a saját szememmel láttam, ezen az ablakon át, amint egy idegen férfival beszélgetett a kapu előtti lépcsőn.

– Mikor volt ez?

– Aznap délelőtt, mikor Car meghalt... úgy tizenegy óra felé.

– Milyen külsejű ember volt az?

– Egészen közönséges. Semmi különös.

– Talán házaló?

– Nem házaló. Kopottas külsejű. Nem emlékszem.

Hirtelen megvonaglott az arca a rátörő fájdalomtól.

– Kérem... hagyjanak magamra... kissé fáradt vagyok. Nővér!

Azonnal eleget tettünk kérésének, és eltávoztunk.

– Ez aztán különös történet – mondtam Poirot-nak, amikor visszautaztunk Londonba. – Miss Grey és egy idegen férfi...

– Látja, Hastings? Mindig van mit kideríteni.

– Miért hazudott az a lány? Miért mondta, hogy nem látott senkit?
– El tudnék képzelni akár hét különböző okot is: az egyik rendkívül egyszerű.

– Mi ez? Rendreutasítás?

– Csak szeretném, ha kissé megerőltetné a fantáziáját. De emiatt kár izgatnunk magunkat. A legkönnyebb módja, hogy választ kapjunk, ha megkérdezzük magát a lányt.

– Hátha újra hazudik?

– Az valóban érdekes lenne, és igen sokat mondana.

– Képtelenség föltételezni, hogy egy ilyen lány összeszűrje a levelet egy őrülttel!

– Igaza van. Nem is föltételezem.

Elgondolkoztam.

– Nehéz az élete egy csinos lánynak – sóhajtottam végül.

– *Du tout*. Ne gondolja.

– De így van – erősködtem. – Mindenki ellene van, csupán azért, mert szép.

– Ostobaság, amit mond, barátom. Ki bántotta Combeside-ban? Sir Carmichael? Franklin? Capstick nővér?

– Lady Clarke jól kirúg rá, annyi szent!

– *Mon ami*, maga tele van részvétellel a szép fiatal lányok iránt. Én a beteg idős hölgyek iránt érzek részvétet. És az is lehet, hogy Lady Clarke volt az egyetlen tisztán látó, és a hölgy férje, Franklin, Capstick nővér, no meg Hastings kapitány nem láttak tovább az orruknál.

– Ejnye, de a begyében van az a lány!

Meglepetésemre Poirot szemében hamiskás mosoly bujkált.

– Csak ugratom, Hastings, maga romantikus lélek! Tetőtől talpig a gáncs nélküli lovag, mindig készen arra, hogy megmentse a bajbajutott hölgyeket, a csinos hölgyeket, *bien entendu*.

– Mulatságos alak maga, Poirot! – Nem tudtam megállni, és elnevettem magam.

– Nem maradhatok mindig komoly. Ellenben egyre jobban érdekel, ahogy ebből a tragédiából kibomlanak az egyéni kapcsolatok. A családi élet e három drámájából. Nézzük először Andovert, Mrs. Ascher egész tragikus életét, küzdelmét, hogy eltartsa férjét, és az unokahúga odaadó ragaszkodását... ez egymagában kész regény. Itt van aztán Bexhill: a boldog, gondtalan apa és anya, az egymástól annyira különböző két lány. A csinos, könnyelmű kis csacska Betty, és az energikus, erős akaratú Megan, a ragyogó intelligenciájával és könyörtelen, szenvedélyes igazságszeretetével. Aztán

még egy szereplő: a halott lányt imádó, szenvedélyesen féltékeny, de nagy önuralommal rendelkező skót fiatalember. Végül pedig a churstoni háznép: a haldokló feleség, a műgyűjteményébe belefelejtkező férj, szívében egyre növekvő gyöngédséggel és részvétellel a gyönyörű fiatal lány iránt, aki oly megértő segítőtársa, aztán ott van az életerős, vonzó, érdekes, világjáró útjainak romantikus fényében ragyogó ifjabb fivér.

– Értse meg, Hastings, az események normális menetében soha nem keresztezte volna egymást ez a három dráma. Lezajlottak volna, függetlenül egymástól. Soha nem szűnő, lenyűgöző hatással vannak rám az élet permutációi és kombinációi.

– Megérkeztünk. – Mindössze ennyit válaszoltam. Úgy éreztem, itt az ideje, hogy leszálljunk a fellegekből.

Hazaérkezvén azzal fogadtak, hogy Poirot-ra vár egy úr, aki beszélni óhajt vele.

Franklinre vagy esetleg Jappra gondoltam, de legnagyobb meglepetésemre kiderült, hogy az illető senki más, mint Donald Fraser.

A fiatalemberen meglátszott, milyen zavarban van; észrevehetően nehezebben forgott a nyelve, mint bármikor.

Poirot nem siettetette; megkínálta szendviccsel és egy pohár borral. Belőle bezzeg dőlt a szó; elmesélte, hol jártunk, és kedvesen, részvétellel beszélt a nagybeteg asszonyról. Csak mikor már elfogyasztottuk a szendvicset, és kortyolgattuk a bort, terelte személyes témára a beszélgetést.

– Bexhillből jött, Mr. Fraser?

– Igen.

– Volt némi sikere Milly Higleyvel?

– Milly Higley? Milly Higley? – ismételte értetlenül Fraser. – Persze, az a lány! Nem, még el se kezdtem vele foglalkozni. Más...

Elhallgatott. Idegesen tördelte a kezét.

– Nem is tudom, miért jöttem önhöz – tört ki belőle.

– Én tudom – mondta Poirot.

– Lehetetlen. Honnan tudná?

– Azért jött hozzám, mert van valami, amit el kell mondania valakinek. Teljesen igaza van. Én vagyok erre a megfelelő ember. Ki vele!

Poirot magabiztos föllépésének megvolt a hatása. Fraser különös, hátaltelt, engedelmes arckifejezéssel nézett rá.

– Azt hiszi?

– Meg vagyok győződve róla.

– Monsieur Poirot, ért valamit az álmokhoz?

Erre a kérdésre voltam a legkevésbé elkészülve. Poirot azonban szemmel

láthatólag egyáltalán nem lepődött meg.

– Hogyne – felelte. – Álmodott valamit?

– Igen. Nyilván azt mondja majd, csak természetes, ha álmodom... arról. Csakhogy ez nem közönséges álom.

– Nem?

– Most már három egymást követő éjszakán visszatért... azt hiszem, beleőrülök...

– Mesélje el.

Halottsápadt volt a fiú arca. Szeme kidülledt. Ami azt illeti, csakugyan örültnek látszott.

– Mindig ugyanaz. A tengerparton vagyok. Keresem Bettyt. Betty elveszett... Meg kell találnom. Oda kell adnom neki az övet. Nálam van, a kezemben. Akkor aztán...

– Igen?

– Az álom megváltozik... már nem keresem. Ott van előttem... Ott ül a parton. Nem veszi észre, hogy közeledem feléje... olyan... jaj... nem bírom...

– Folytassa.

Poirot hangja kemény volt, sőt parancsoló.

– Mőgéje érek... ő nem hallja... nyakára vetem az övet, és megrántom... húzom... húzom...

Ijesztő volt gyötrődő hangja. Megmarkoltam a székem karfáját... valósággal *láttam*, amit mondott.

– Fuldoklik... vége, meghalt... megfojtottam... és akkor hátrahanyatlik a feje, és megpillantom az arcát... és az *Megan*... nem Betty!

Falfehéren, egész testében remegve támaszkodott hátra. Poirot töltött egy pohár bort, és átnyújtotta neki.

– Mit jelent ez, monsieur Poirot? Miért tér vissza ez az álom minden éjjel?

– Igya ki a borát – parancsolt rá Poirot.

A fiatalember engedelmeskedett, aztán nyugodtabb hangon kérdezte:

– Mit jelent ez az álom? Én... hiszen én nem öltem őt meg, igaz?

Nem tudom, mit válaszolt Poirot, mert ebben a pillanatban meghallottam a postás kopogását, önkéntelenül talpra ugrottam és kimentem.

Amit kivettem a levélszekrényből, egy csapásra véget vetett minden érdeklődésemnek Donald Fraser rendkívüli látomása iránt.

Rohantam vissza a szobába.

– Poirot! – kiáltottam. – Megjött! A negyedik levél! Fölugrott, kiragadta a kezemből, előkapta papírvágó kését, fölnyitotta, aztán kiteregette az asztalra.

Mindhárman egyszerre olvastuk el.

Még semmi siker? Szégyen, gyalázat! Mi a fenét csinálnak, ön meg a rendőrség? Ez aztán pazar mulatság, mi? És legközelebb hová lesz a séta?

Szegény Mr. Poirot, higgye el, szívből sajnálom!

Ha eleinte nem sikerül, csak próbálkozzon szorgalmasan.

Még messze az út vége.

Ki tudja, hol? T-nél? vagy Z-nél?

A következő kis epizód színhelye Doncaster, szeptember 11-én.

A viszontlátásra

ABC

132 XXI. EGY GYILKOS SZEMÉLYLEÍRÁSA

Azt hiszem, ebben a pillanatban ismét elhalványult előttünk az, amit Poirot emberi elemnek nevezett. Minthogy a lelkünk képtelen elviselni a tömény borzalmat, átmenetileg normális emberi életet éltünk.

Mind úgy éreztük, hogy lehetetlen bármit is csinálnunk, amíg nem jön meg a negyedik levél, amelyik tudunkra adja a D-gyilkosság tervbe vett helyét. A várakozás ideje alatt némiképp enyhült bennünk a feszültség.

De most, a fehér papirosról ránk vigyorgó nyomtatott betűs szavak láttára ismét föllángolt a tűz.

Crome felügyelő átjött a Yardról, és még ott volt, amikor beállított Franklin Clarke és Megan Barnard.

A lány elmondta, hogy szintén Bexhillből jött föl.

– Kérdezni akartam valamit Mr. Clarke-tól.

“Vajon miért magyarázkodik?” – gondoltam, de nem tulajdonítottam ennek semmi jelentőséget.

A levél természetesen annyira lekötötte az érdeklődésemet, hogy minden egyebet kivert a fejemből.

Azt hiszem, Crome nem volt túlságosan elragadtatva attól, hogy viszontlátja a dráma néhány szereplőjét. Rendkívül hivatalos volt a viselkedése.

– Ezt magamhoz veszem, monsieur Poirot. Ha óhajtana egy másolatot...

– Nem, nem, szükségtelen.

– Mik a tervei, felügyelő úr? – kérdezte Clarke.

– Meglehetősen széles körűek a terveim, Mr. Clarke.

– Ezúttal el kell csípnünk. Szabad talán elmondanom, felügyelő úr, mi is brigádot szerveztünk az ügy földerítésére. Az érdekelt felek különítményét.

Crome felügyelő a legjobb modorában válaszolt:

– Ó, csakugyan?

– Úgy látom, felügyelő úrnak nincs valami jó véleménye az amatőrökről.

– Aligha állnak rendelkezésükre a mieinkhez fogható eszközök, Mr. Clarke. Nem gondolja?

– Nekünk viszont személyes leszámolnivalónk van... ami nem csekélység!

– Ó, csakugyan?

– Úgy képezem, az ön feladata nem lesz könnyű, felügyelő úr. Valójában inkább azt hiszem, megint kitol önnel a jó öreg ABC.

Észrevettem már, hogy amikor minden egyéb csütörtököt mondott, ezzel a módszerrel beszédre lehet bírni Crome-ot.

– Nem hinném, hogy ezúttal sok kivetnivalót talál majd az intézkedéseinkben a nagyközönség – jelentette ki. – Az a bolond jó előre figyelmeztetett bennünket. Tizenegyedikre csak jövő hét szerdáján lesz. Böven van időnk hírverésre a sajtó útján. Doncaster figyelmét alaposan fölhívjuk a veszélyre. Akinek D-vel kezdődik a neve, legyen az férfi vagy nő, vigyáz majd minden lépésére... ezzel is megyünk már valamire. Azonkívül igen nagyszámú rendőrlégénységet irányítunk a városba; ezt máris elrendeltük egész Anglia valamennyi rendőrkapitányának a hozzájárulásával. Egész Doncaster, a rendőrség csakúgy, mint a civil lakosság, minden követ megmozgat majd, hogy elfogjon egyetlen embert, és egy kis szerencsével nyakon csípjük ökelmét!

Clarke csöndesen megjegyezte:

– Látszik, felügyelő úr, hogy ön nem sportember.

Crome rámeredt.

– Mit ért ezen, Mr. Clarke?

– Jóságos isten, hát nem tudja, hogy jövő szerdán lesz Doncasterben a Saint Léger lóverseny?

A felügyelőnek leesett az álla. Ha megfeszül, se tudta volna most kimondani kedvelt “Ó, csakugyan?”-ját.

– Ez igaz – nyögte ki. – Hm... ez komplikálja a dolgot...

– ABC nem ostoba, még ha örült is.

Néhány percig valamennyien hallgattunk, magunkban mérlegelve a helyzetet. A tömeg a lóversenytéren... a szenvedélyes sportszerető angol nézőközönség... beláthatatlan bonyodalom!

– *C'est ingénieux* – dünnyögte Poirot. – *Tout de même c'est bien imaginé, ça*

– Szerintem – szólalt meg Clarke – a lóversenytéren lesz a gyilkosság. Talán éppen mialatt a nagydíjat futják!

Egy pillanatig úgy tűnt, mintha sportösztönének öröme telnék a

gondolatban...

Crome felügyelő fogta a levelet, és fölállt.

– A Saint Léger persze komplikáció – ismerte el kelletlenül. – Sajnálatos körülmény.

Kiment. Hangok szűrődtek be a haliból. Egy perc múlva belépett Thora Grey. Az arcán aggodalom ült.

– A felügyelő mondta, hogy jött egy újabb levél. Hol lesz ezúttal?

Odakünn esett. Thora Grey fekete kosztümben volt, prémgallérral, csöpp kis fekete kalapja kacéran félrecsapva aranyszőke fején. Franklin Clarke-hoz intézte a kérdést, hozzálépett, és a férfi karján nyugtatva kezét, várta a választ.

– Doncasterben... a Saint Léger lóverseny napján.

Nekiültünk megvitatni a teendőket. Mondanom sem kell, valamennyien ott akartunk lenni, de a versenynap várható nyüzsgése kétségkívül megzavarta korábban szövögetett terveinket.

Hirtelen elcsüggedtem. Elvégre mit tehet ez a hat emberből álló kis “különítmény”, ha mégolyan erős személyes érdek fűti is minden tagját? Doncasterben megszámlálhatatlan éles szemű rendőr éberem figyelni majd a számba jöhető helyeket – mi többet láthat meg ez a hat szempár?

Poirot, mintha csak a gondolataimban olvasna, megszólalt.

– *Mes enfants*, ne szórjuk szét, hanem egyesítsük erőinket. Rendezzük gondolatainkat, módszeresen közelítsük meg célunkat. Az igazságot ne kívül keressük, hanem önmagunkban. Mindegyikünk tegye föl magának a kérdést: vajon mit tudok én a gyilkosról? Így, ezzel a módszerrel összeáll előttünk a keresett ember képe.

– Hisz nem tudunk róla semmit – sóhajtott föl Thora Grey.

– Dehogynem, mademoiselle, mindegyikünk tud valamit róla, csak azt kellene tudnunk, *mi az*, amiről tudomásunk van. Meggyőződésem, hogy van, csak éppen meg kell találnunk.

Clarke a fejét rázta.

– Semmit se tudunk, azt se, hogy öreg vagy fiatal, szőke vagy barna! Nem láttuk, nem beszéltünk vele... egyikünk sem! Agyoncsépeztük, amiről tudunk, elmondtunk már mindent, de mindent.

– Nem mindent! Miss Grey például azt mondta nekünk, hogy nem látott és nem is beszélt senki idegennel aznap, amikor megölték Sir Carmichael Clarke-ot.

– Úgy is van – hagyta helyben Thora Grey.

– Úgy van? Lady Clarke az ablakából látta, amint mademoiselle a kapujuk előtt beszélgetett egy idegennel.

– Én? Egy idegennel? – fakadt ki elképedve a lány. Csodálkozását nem mímelte; világos, tiszta tekintete őszinte volt.

– Lady Clarke bizonyára tévedett. Én soha... Ó! – kiáltott föl hirtelen, szinte kiszakadt belőle. Arca bíborvörös lett. – Most már emlékszem! Jaj, de buta vagyok! Teljesen kiment a fejemből. De nem is volt fontos. Csak egy ügynök, aki harisnyát árult... hisz ismeri ezeket... leszerelt katonák többnyire. Roppantul makacsok, alig tudtam lerázni. Éppen a hallban voltam, mikor a nyitott ajtóhoz ért. Nem kellett becsöngetnie, megszólított, de teljesen ártalmatlan fajta volt, nyilván azért feledkeztem meg róla.

Poirot kezét a homlokára tapasztva himbálózott ide-oda, és olyan hevesen mormogott magában, hogy az egész társaság rábámult.

– Harisnya – dünnyögte. – Harisnya... harisnya... *ça vient*... harisnya... igen, ez az... a motívum... három hónapja... és a múltkor is... és most... *Bon Dieu*, megvan!

Most már gyertya egyenesen ült, és rám szegezte parancsoló tekintetét.

– Emlékszik, Hastings? Andover. A bolt. Fölmentünk a hálószobába. A széken egy pár új selyemharisnya volt. És már azt is tudom, mi ragadta meg a figyelmemet most két napja. Mademoiselle, ön – Meganhoz fordult –, ön az anyjáról beszélt, aki azon sírdogált, hogy egy pár harisnyát vett a lányának éppen aznap, amikor megölték... – Poirot körbejártatta tekintetét. – Értik már? *Ugyanaz a motívum háromszor megisméltődött.* Ez nem lehet véletlen. Mikor Megan beszélt, éreztem, hogy amit mond, kapcsolatban van valamivel... most már tudom, hogy Ascherné szomszédja, Fowlerné szavaival. Ő beszélt azokról az emberekről, akik folyton zaklatják, próbálnak valamit eladni neki, például *harisnyát*. Mondja, mademoiselle, ugye, hogy az anyja nem üzletben vásárolta a harisnyát, hanem olyan valakitől, aki bekopogott hozzá?

– Igen... igen... Már emlékszem. Még mondott is valami olyat, hogy mennyire sajnálja szegény ördögöket, akik házról házra járnak, úgy próbálják eladni a portékájukat.

– De hát hol itt az összefüggés? – csattant föl Franklin. – Mit bizonyít az, hogy egy ember harisnyát árul?

– Értsék meg, barátaim, ez nem lehet véletlen. Három bűntény történt, és mindannyiszor megjelent egy ember, harisnyát árult, és kikémlelte a terepet.

Poirot most egyenesen Thorához fordult:

– *A vous la parole!* Írja le azt az embert!

A lány zavartan bámult rá.

– Nem tudom... nem tudom, hogyan... azt hiszem, szemüveget viselt... és kopott volt a kabátja...

– *Mieux que ça, mademoiselle?*

– Meggörnyedt... honnan tudjam, hisz alig néztem rá. Nem az a fajta volt, akit észrevesz az ember.

– Tökéletesen igaza van, mademoiselle. A gyilkosságok egész rejtélyét magában foglalja, ahogy leírja a gyilkost, mert ahhoz nem fér kétség, hogy ő a gyilkos. *Nem az a fajta, akit észrevesz az ember.* Igen, kétségkívül... ez a gyilkos személy leírása!

XXII. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Alexander Bonaparte Cust mozdulatlanul ült a helyén. Reggelijéhez hozzá se nyúlt; érintetlenül hűlt ki az étel. A teáskannához támasztott újság kötötte le minden figyelmét, azt olvasta mohó érdeklődéssel.

Hirtelen fölpattant a helyéről, föl-alá járkált a szobában, aztán leroskadt az ablak melletti székre. Halk nyögéssel kezébe temette az arcát.

A nyíló ajtó nyikorgását nem hallotta meg. Marburyné állt az ajtóban, a háziasszonya.

– Nem tudom, volna-e kedve, Mr. Cust, egy finom... Ejnye, mi a baj? Rosszul van?

– Semmi baj. Igazán semmiség... csak... nem érzem magam egészen jól ma reggel.

Marburyné vizsga szeme ráesett a tálcán álló reggelire.

– Látom, hozzá se nyúlt a reggelijéhez. Megint a feje fáj?

– Nem... azazhogy igen... nem vagyok egészen jól.

– Igazán sajnálom. Talán el se megy ma?

Cust fölugrott.

– Dehogynem! Mennem kell. Dolgom van. Fontos dolgom. Nagyon, nagyon fontos!

Reszketett a keze. Marburyné látta, milyen izgatott, és próbálta tnegnyugtatni.

– Hát ha kell, akkor kell. Messzire megy?

– Nem, csak... – habozott pár pillanatig –, csak Cheltenhambe.

Furcsán, bizonytalanul ejtette ki a nevet. Marburyné meglepetten nézett rá.

– Cheltenham igen kedves fürdőhely – csevegett az asszony. – Egyik évben átmentem oda Bristolból. Csudaszép az üzletek a városban.

– Igen... biztosan...

Marburyné nehézkesen lehajolt – terebélyes termetével nem is ment könnyen –, és fölszedte a földön fekvő összegyűrt újságot. Miközben visszatette az asztalra, tekintete ráesett a vastag betűs címsorokra.

– Egyébről sem írnak a lapok manapság, mint ezekről a gyilkosságokról – jegyezte meg. – Kilel a hideg, inkább el se olvasom. Mintha újra Hasfelmetsző Jack garázdálkodna.

Mr. Cust szólásra nyitotta száját, de egy hang se jött ki a torkán.

– Doncaster... azt mondja, ott lesz a következő rémség... Mégpedig holnap! Az emberen végigfut a hideg, hát nem? Ha Doncasterben lakték, és D-vel kezdődnek a neved, tüstént fölülnek az első vonatra, és megszöknék. Bizony isten, ezt tenném, nem kockáztatnám a bőrömet. Valamit mondott, Mr. Cust?

– Semmit, Mrs. Marbury... semmit.

– Lóverseny lesz persze, és rengeteg nép. Biztos azt hiszi, ott a jó alkalom rá. Hallom, százával irányítják oda a rendőröket... Ejnye, Mr. Cust, maga csakugyan rossz bőrben van! Nem inna egy pohárával? Valami erőset? Komolyan, nem szabadna ma elutaznia!

Mr. Cust föltápászkodott.

– Nem szükséges, Mrs. Marbury. Eddig mindig pontosan teljesítettem a... a feladatokat. Kell, hogy... hogy bízzanak bennem. Ha egyszer vállaltam valamit, azt elvégzem. Ez az egyetlen módja, hogy az ember jusson valamire a... a pályáján.

– De ha beteg?

– Nem vagyok beteg, Mrs. Marbury. Csak kissé sok a gondom... különböző személyes ügyek miatt. Nem aludtam jól az éjjel. De igazán nincs semmi bajom.

Olyan határozottan beszélt, hogy Marburyné szó nélkül összeszedte a reggeliző edényt, aztán, vonakodva bár, de elhagyta a szobát.

Mr. Cust előhúzta az ágy alól az útításkáját, és csomagolóshoz látott. Pizsama, mosdószer, tiszta gallér, bőrpapucs – sorra belerakta. Kulcsával kinyitotta a szekrényt, és levett a polcra vagy egy tucat lapos, hosszúkás kartondobozt; az is mind bekerült a bőröndbe.

Épphogy egy pillantást vetett az asztalon fekvő menetrendre, aztán kezében a táskával elhagyta a szobát. Kint a hallban letette, amíg felöltötte kabátját és kalapját. Közben pedig akkorát sóhajtott, hogy az a fiatal lány, aki épp kilépett az egyik ajtón, ijedten nézett rá.

– Valami baj van, Mr. Cust?

– Nincs semmi, Miss Lily.

– Azt hittem, mert úgy felsóhajtott.

– Miss Lily – kérdezte Cust váratlanul –, szokott magán erőt venni... baljós előérzet?

– Hát nemigen mondhatnám... vannak persze napok, amikor egyszerűen érzem, hogy minden balul üt ki, aztán olyanok is, amikor előre tudom, hogy

minden sikerül.

Mr. Cust megint fölsóhajtott.

– Hát akkor isten vele, Miss Lily, isten vele. Maga mindig nagyon kedves volt hozzám.

– Ne búcsúzkodjék úgy, mintha örökre elmenne – nevetett Lily.

– Nem, persze hogy nem.

– Vizionlátásra akkor pénteken. Ezúttal hova megy? Megint a tengerpartra?

– Nem, nem... hm... Cheltenhambe.

– Az se csúnya hely. Nem olyan remek persze, mint Torquay. Az isteni lehetett! Ott szeretném tölteni jövőre a szabadságomat. Igaz is, maga egész közel lehetett, mikor az a gyilkosság történt, az ABC-gyilkosság! Épp akkor történt, mikor ott volt, nem?

– Hm... igen. Csakhogy onnan hat-hét mérföldnyire van Churston.

– Rém izgalmas lehetett mégis! Hisz talán elment a gyilkos mellett az utcán. Egészen közel lehetett hozzá.

– Hogyne, lehettem volna, persze – hagyta rá Mr. Cust olyan csúf, torz mosollyal, hogy föltűnt a lánynak.

– Ó, Mr. Cust, látom, nem jól van!

– Nincs semmi bajom, teljesen rendben vagyok. Isten vele, Miss Lily.

Ügyetlenül megemelte a kalapját, fölkapta útításkáját, és jóformán kirohant az utcára.

– Fura vén figura – mormolta elnézően Lily Marbury. – Nyilván kissé meghibbant szegény.

– Állítsa össze a harisnyagyárak jegyzékét – adta ki a parancsot Crome felügyelő. – Körlevélben szólítsa föl valamennyit, hogy küldjék be haladéktalanul az ügynökeik teljes névsorát, tudja, azokét, akik jutalékra dolgoznak, bejárják a vidéket, és rendeléseket vesznek föl.

– Az ABC-üggyel kapcsolatban, uram?

– Azzal. Hercule Poirot úr egyik remek ötlete – mondta gúnyos hangon a felügyelő. – Valószínűleg nincs benne semmi, de ha mégolyan halvány is, nem hagyhatunk figyelmen kívül egyetlen eshetőséget sem.

– Úgy van, uram. Mr. Poirot nemegyszer derekas munkát végzett, a maga idejében, de azt hiszem, ma már kicsit szenilis... süsü...

– Hetvenkedő szélhámós! Csupa nagyképű póz. Megtéveszti a legtöbb embert, de engem ugyan nem! Nos hát, ami a Doncasterre történő előkészületeket illeti...

– Láttam azt az őskori leletet, a lakótokat, ma reggel – mondta tánc közben Tom Hartigan Lily Marburynek.

– Kit? Cust urat?

– Persze hogy őt, a Euston pályaudvaron. Mint rendesen, olyan volt, mint a kivert kutya. Kelekótya pasas; nem szabadna egyedül elengedni. Előbb az újságját ejtette le, aztán a menetjegyét. Fölszedtem neki, halvány gőze sem volt, hogy elvesztette. Szörnyű izgatottan köszönte meg, de nem hiszem, hogy fölismert.

– Hisz csak ritkán látott, mikor átmentél néha a hallon.

Körültáncolták a termet.

– Remekül táncolsz – suttogta Tom.

– Igazán? – mormolta Lily, és még közelebb húzódott a fiúhoz.

Tovább táncoltak.

– Eustont mondtad, vagy Paddington? Ahol az öreg Custot láttad?

– Eustont.

– Biztos?

– Persze hogy biztos. Miért?

– Furcsa. Úgy tudtam, Cheltenhambe a Paddingtonról kell utazni.

– Úgy is van. Csakhogy az öreg nem Cheltenhambe, hanem Doncasterbe ment.

– Cheltenhambe.

– Doncasterbe. Én csak tudom! Hisz én szedtem föl a jegyét.

– Nos, *nekem* azt mondta, Cheltenhambe megy. Biztos, hogy azt mondta.

– Nem jól értetted. Doncasterbe ment, annyi biztos! Szerencsés flótás! A Saint Léger versenyen tettem egypár garast Tüzes Sárkányra. Mit nem adnék érte, hogy lássam a futamot!

– Nem hinném, hogy Mr. Cust lóversenyre jár, nem az a fajta. Jaj istenem, Tom, remélem, nem gyilkolják meg! Hisz Doncasterben lesz a következő ABC-gyilkosság!

– Custnak nem lesz semmi baja. Nem D-vel kezdődik a neve.

– Megölhették volna a múltkor, persze. Torquayben volt éppen, Churston szomszédságában, mikor a legutóbbi gyilkosság történt.

– Igazán? Ez aztán véletlen, nem? – nevetett Tom. – Csak nem volt azelőtt meg pont Bexhillben?

Lily összeráncolta a homlokát:

– Elvult... igen, emlékszem, hogy elvult... mert otthon felejtette a fürdőnadrágját. Anyám varrt valamit rajta, még mondta, hogy ejnye, Mr. Cust végül mégis elment tegnap a fürdőnadrágja nélkül, én meg erre azt mondtam: mit izgatja magát azzal az ócska úszónadrággal, amikor az a rémes gyilkosság

történt ott... megfojtottak egy lányt Bexhillben.

– Hát igen, ha fürdőnadrág kellett neki, akkor biztosan a tengerpartra készült. Ide figyelj, Lily – a fiú szélesen elvigyorodott –, hátha az a vén csont maga a gyilkos?

– Szegény öreg Mr. Cust? Hisz az a légynek se vétene! – nevetett Lily.

Vidáman táncoltak tovább – tudatukat betöltötte az együttlét öröme.

Tudat alatt azonban valami megrezdült bennük...

XXIII. DONCASTER, SZEPTEMBER 11.

Doncaster!

Életemben nem felejttem el azt a napot, szeptember tizenegyedikét! Ha bárhol szóba kerül a Saint Léger, nem a lóversenyre gondolok, önkéntelenül a gyilkosság jut eszembe.

Ha megpróbálom földézni akkori hangulatomat, leginkább arra a kétségbeejtő tehetetlenségi érzésre emlékszem, amely elfogott mindnyájunkat. Ott voltunk a helyszínen mind: Poirot, jómagam, Clarke, Fraser, Megan Barnard, Thora Grey és Mary Drower, és végeredményben mit is tehetett volna bármelyikünk?

Reménytelen dologra vállalkoztunk; arra a véletlenre vártunk, hogy ezer és ezer arc között egyikünk esetleg fölismerjen valakit, akit jó, ha futólag látott egy-két-három hónappal előbb.

Valójában azonban valamivel jobbak voltak az esélyeink. Az egyetlen, aki közülünk csakugyan fölismerhetett volna valakit, Thora Grey volt. Hol volt azonban a lány derűs nyugalma, higgadt, kifogástalan magatartása! Valósággal letört a ránehezedő felelősség súlya alatt. Kezeit tördelte, szinte sírt, ahogy Poirot előtt mentegőzött.

– Hiszen tulajdonképpen rá se néztem... Miért is nem néztem meg? Nem voltam észnél. Önök most mind bennem bíznak... és csalódní fognak, mert tegyük föl, hogy látom, de még akkor sem valószínű, hogy ráismernék. Rossz az arcmemóriám.

Poirot barátom, bármit mondott is nekem és akármilyen szigorúan ítélte is meg a lányt, most maga volt a megtettesült megértés, olyan jóságosan, gyöngéden viselkedett vele. Az volt a benyomásom, hogy ő sem kevésbé érzéketlen a bajba jutott szépség iránt, mint jómagam.

Kedvesen vállon veregette Thorát.

– No, no, *petite* csak semmi hisztéria! Azt most nem tűrjük. Ha meglátná azt az embert, biztosan fölismerné.

– Honnan tudja?

– Ó, annak sok oka van: először is, a feketét mindig piros követi.

– Hogy érti ezt, Poirot? – kiáltottam föl.

– Így van ez a szerencsejátékban. A ruletten esetleg hosszú ideig csak a fekete nyer, de a törvényei szerint végül óhatatlanul a vörösön áll meg a golyó.

– Úgy érti, hogy a szerencse forgandó?

– Pontosan úgy, Hastings. És ez az, amit a legokosabb hazárdjátékos is többnyire kifejejt a számításából. Végre a gyilkos is csak nagyvonalú hazárdjátékos; csakhogy nem a pénzét, hanem az életét teszi kockára. Minthogy eddig nyert, azt hiszi, ezután is mindig nyer! Nem hagyja el a játékasztalt, mikor tele a zsebe. Ugyanígy a sikeres gyilkos sem képes fölfogni a balsiker lehetőségét. Teljes mértékben a tulajdon érdemének tulajdonítja, ha sikerül véghezvinnie a tettét, de higgyék el, barátaim, bármilyen gondosan tervelte is ki, nincs sikeres büntett szerencse nélkül.

– Nem túlozza el kissé a dolgot? – ellenkezett Franklin Clarke.

Poirot indulatosan rázta a fejét.

– Szó sincs róla. Egyenlők az esélyek, ha így jobban tetszik, de *kell*, hogy neki kedvezzenek. Gondolja csak el! Megtörténhetett volna az is, hogy valaki épp akkor lép be Ascherné boltjába, amikor a gyilkos elhagyja. Ez a valaki esetleg a pult mögé néz, meglátja a halott asszonyt, és vagy azonmód elkapja a tettest, vagy olyan pontos személyleírást tud róla adni a rendőrségen, hogy minden nehézség nélkül elfogják.

– No igen, ez persze elképzelhető – ismerte el Clarke. – Végeredményben arról van szó, hogy a gyilkosnak vállalnia kell bizonyos kockázatot.

– Pontosan arról. A gyilkos mindig a szerencséjére spekulál, és mint a legtöbb hazárdjátékos, gyakran nem tudja, mikor kellene abba hagynia a játékot. Minden újabb bűncselekménye megerősíti az önbizalmát. Eltorzul az arányérzéke. Nem azt mondja: okos voltam és szerencsés, nem, csupán annyit mond: milyen okos és ügyes vagyok! Egyre nő az eszébe vetett hite, aztán egyszerre, barátaim, vége a sorozatos feketének, a golyó másutt áll meg, a krupié kikiáltja: *Rouge!*

– Azt hiszi, most is ez történik majd? – kérdezte összevont szemöldökkel Megan.

– Előbb-utóbb meg *kell* történnie. Eddig a gyilkosnak kedvezett a szerencse; előbb-utóbb ellene fordul, és mellénk áll. Azt hiszem, máris itt tartunk! A harisnyadolog csupán a kezdet. Ezentúl, ahelyett hogy minden simán menne, semmi sem megy jól, és ő maga is kezd majd hibákat elkövetni...

– Igazán lelket önt belénk, monsieur Poirot – mondta Franklin Clarke. – Mindnyájunknak szüksége van néhány megnyugtató szóra. Bénítóan gyámoltalannak éreztem magam ma reggel óta.

– Szerintem nagyon is kétséges, hogy bármit is elérünk, aminek egy szemernyi gyakorlati haszna lenne – jegyezte meg Donald Fraser.

– Don, ne légy defetista! – szólt rá erélyesen Megan.

– Én csak annyit mondhatok – szólalt meg kissé elvörösödve Mary Drower –, hogy sosem lehet tudni. Az a nyomorult gazember itt van, és mi is itt vagyunk... és az ember néha a legfurcsább véletlen folytán botlik bele valakibe...

– Csak valamivel többet tehetnénk – mondtam dühösen.

– Ne felejtse el, Hastings, hogy a rendőrség mindent megtesz, ami emberi számítás szerint lehetséges. Behívták szolgálatra a polgárőröket is. A mi derék Crome felügyelőnknek bosszantó ugyan a modora, de igen jó képességű rendőrtiszt, Anderson ezredes pedig, a rendőrfőnök, a tettek embere. Minden intézkedés megtörtént, járőrök figyelik és állandóan járják a várost és a lóversenyeret. Detektívek vannak mindenütt. A sajtó is megtette a magáét. A közönséget figyelmeztették a veszélyre.

– Azt hiszem, meg sem kísérli, hogy véghezvigye – szólalt meg reménykedve Donald Fraser. – Bolond volna!

– Sajnos az: bolond! – szögezte le szárazon Clarke. – Mit gondol, monsieur Poirot? Feladja a tervét, vagy megpróbálja keresztülvinni?

– Véleményem szerint olyan erős a rögeszméje, hogy úgy érzi, meg *kell* próbálnia véghezvinni, amit ígért. Ha nem teszi, annyi, mintha nyíltan kudarcot vallana, azt pedig nem engedi meg tébolyodon önteltsége. Ugyanez a véleménye Thompson doktornak is. Reméljük, hogy lefűlelik, mikor megkísérli a gyilkos merényletet.

Donald kételkedve ingatta a fejét.

– Roppant ravasz lesz ám...

Poirot az órájára pillantott. Elértettük a célzást. Megállapodásunk szerint egész napos munka várt ránk. Délelőtt, amennyire csak lehet, keresztül-kasul járjuk a várost, később pedig szétszóródva elhelyezkedünk a lóversenytér legtöbb eredménnyel kecsegtető pontjain.

Mindannyiunkról beszéltek, de magamról szólva tudtam, nem sok hasznomat veszik az utcán, mén nem volt valószínű, hogy valaha is láttam volna ABC-t. Minthogy a különítmény tagjai szétváltak, hogy minél nagyobb területet tudjunk bebarangolni, kísérőnek ajánlkoztam az egyik hölgy mellé. Poirot beleegyezett, noha attól tartok, kissé gúnyosan sandított rám.

Míg a lányok kimentek, hogy föltegyék a kalapjukat, Donald Fraser az

ablaknál álldogált és kibámult, szemmel láthatólag gondolataiba merülve.

Franklin Clarke egy pillantást vetett rá; nyilván eldöntötte, hogy a fiúnak ügyis máson jár az esze, és aligha hallja meg, amit ő mond, suttogóra fogott hangon megszólalt hát:

– Monsieur Poirot, tudom, hogy lent járt Churstonban, és beszélt a sógornőmmel. Mondott ő valamit... esetleg érintett... úgy értem... egyáltalában fölvetett-e...

Zavartan elhallgatott.

Poirot olyan határtalanul ártatlan képpel válaszolt, hogy rögtön elfogott a legsötétebb gyanakvás.

– *Comment?* A sógornője mondott, érintett, fölvetett... mit?

Franklin a haja tövéig elpirult.

– Talán úgy gondolja, most nincs itt az ideje, hogy előhozakodjam a személyes dolgaimmal...

– *Du tout!*

– Szeretek azonban tiszta vizet önteni a pohárba.

– Ez becsületére válik.

Azt hiszem, Clarke sejtette már, hogy Poirot ártatlan ábrázata mögött magában mulat rajta. Nehézkesen, ötlöve-hatolva folytatta.

– A sógornőm rendkívül kedves teremtés... mindig nagyon szerettem... de persze most már jó ideje beteg, és ebben az állapotban, hisz mindenféle kábítószert kap... nem csoda, ha hajlamos arra... nos, hogy mindenfélét képzeljen az emberekről!

– Valóban?

Most már félreérthetetlen mosoly bujkált Poirot szemében.

Franklin Clarke azonban észre se vette, annyira belemerült kényes mondanivalójába.

– Thoráról van szó... Miss Greyről.

– Ó, egyszerűen Miss Greyről beszél? – Poirot hangjában nem volt egyéb, mint gyanútlan meglepődés.

– Igen, róla. Lady Clarke a fejébe vett bizonyos dolgokat. Hisz tudja: Thora, Miss Grey, elég csinos lány...

– Valóban.

–... és a nők, még a legkiválóbbak is, kissé rosszhiszeműek más nők megítélésében. Thora természetesen valóságos kincs volt a bátyám számára. Mindig mondta szegény, hogy ilyen jó titkárnője még sohasem volt. Nagyon kedvelte. De ebben nem volt semmi tisztességtelen. Thora nem az a fajta lány, aki...

– Valóban? – kérdezte Poirot készségesen.

– A sógornóm azonban a fejébe vette, hogy... hát egyszóval féltékeny lett, azt hiszem. Nem mintha valaha is kimutatta volna. De Car halála után, mikor arról volt szó, hogy maradjon-e nálunk Miss Grey, akkor... nos, akkor Charlotte kikelt magából. Persze ez részben a betegségének és a sok morfinnak meg miegyébnek tulajdonítható, ezt mondja Capstick nővér, és azt is, hogy nem szabad Charlotte-tól zokon venni, ha ilyesmiket képzel...

Elhallgatott.

– Igen?

– Szeretném, ha megértené, monsieur Poirot, hogy teljesen alaptalan az egész, egyszerűen egy beteg nő képzelgéseiről van szó. Nézze – Clarke a zsebében matatott –, itt egy levél, még odakint Malájföldön kaptam a bátyámtól. Szeretném, ha elolvashá, mert pontosan kiviláglik belőle, hogy milyen viszonyban volt a lánnyal.

Poirot átvette tőle a levelet, Franklin melléje állt, és ujját a sorokon vezetve fölolvastott néhány részletet.

– “...idehaza továbbra is a megszokott kerékvágásban megy minden. Charlotte-nak viszonylag ritkán vannak fájdalmai. Bárcsak többet lehetne mondani! Talán emlékszel még Thora Greyre? Kedves leány, és nehéz szavakban kifejeztem, milyen támaszra találtam benne. Nem is tudtam volna mihez kezdeni azokban a súlyos időkben, ha nincs mellettem. Kifogyhatatlan az érdeklődése, az együttérzése. Kifinomult az ízlése és szépérzéke, és együtt lelkesedik velem a kínai művészetért. Igazán szerencse, hogy rátaláltam. Ha a saját lányom volna, akkor sem lehetne ragaszkodóbb, megértőbb munkatárs. Nehéz élete volt, nem sok öröm érte, és jólesik az az érzés, hogy itt otthonra és őszinte szeretetre talált.”

– Látja – mondta Franklin –, ez az érzés fűzte hozzá a bátyámat. Úgy gondolt rá, mintha a lánya lenne. Igazságtalannak érzem, hogy amint meghalt a bátyám, a felesége abban a percben kirúgja a házból Miss Greyt! Valóságos boszorkányok a nők, monsieur Poirot.

– Ne feledje, a sógornője beteg, és nagy fájdalmakat áll ki.

– Tudom. Folyton ezt hajtogatom magamban. Nem szabad elítélni. Mégis, arra gondoltam, hogy ezt megmutatom önnek. Nem akarnám, hogy hamis képe legyen Thoráról azok után, amiket Lady Clarke esetleg mondott önnek.

Poirot visszaadta a levelet.

– Biztosíthatom – mondta mosolyogva –, óvakodom attól, hogy annak alapján, amit nekem mondanak, hamis képet alkossak magamban bárkiről. Függetlenül mindenkitől, magam formálom meg az ítéletemet.

– Örülök azért, hogy ezt megmutattam – jegyezte meg Clarke, miközben eltette az írást. – Itt jönnek a lányok, ideje, hogy elinduljunk.

Kimentünk már a szobából, de Poirot visszahívott.

- Mindenképpen velük akar menni, Hastings?
 - Igen. Nem szeretnék itt lebzselni tétlenül.
 - Szellemi tevékenység is van a világon, Hastings, nemcsak fizikai.
 - Abban maga, barátom, járatosabb nálam.
 - Ez vitathatatlan, Hastings. Bizonyára nem tévedek: az egyik hölgy mellé óhajt szegődni, lovagi minőségben?
 - Erre gondoltam.
 - És melyik hölgy lenne az, akit megtisztelne becses társaságával?
 - Hát... hm... még nem döntöttem el.
 - Talán Miss Barnard?
 - Ő, úgy hiszem, inkább önálló szeretne lenni.
 - Miss Grey?
 - Igen. Sokkal jobb lenne.
 - Úgy látom, Hastings, ha nem sikerül is lepleznie, maga rendkívül őszintétlen. Egész idő alatt eltökélt szándéka volt, hogy azzal a szőke anyuval töltsön el az egész napját.
 - Ugyan, Poirot!
 - Sajnálom, hogy fölborítottam szép terveit, de arra kell kérnem, hogy másutt teljesítse lovagi szolgálatát.
 - Ó, rendben van. Azt hiszem, magának gyöngéje az a hollandibaba-szépség.
 - Mary Drowert fogja kísérni, és nyomatékosan kérem, hogy egy percre se hagyja el.
 - De Poirot, miért?
 - Azért, kedves barátom, mert D-vel kezdődik a neve. Nem szabad megkockáztatnunk semmit.
- Beláttam, igaza van. Első pillanatban túlzásnak tartottam ugyan, de aztán rájöttem, hogy amennyiben ABC fanatikus gyűlöletet táplál Poirot iránt, akkor bizonyára tudomást szerez Poirot minden tevékenységéről. Ebben az esetben pedig ragyogó ötletnek tarthatja, ha negyedik ütőkártyájaként Mary Drowert választja.
- Megígértem, hogy lelkiismeretesen vigyázok a rám bízott lányra.
- Poirot az ablak mellett ült, előtte kis rulettkerék volt, azt forgatta, és mikor kimentem, utánam kiáltott:
- *Rouge!*... ez jó ómen, Hastings. Mellénk szegődik a szerencse.

XXIV. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Leadbetter alig hallhatóan, türelmetlenül fölmordult, mikor a szomszédja fölkel a helyéről, ügyetlenül átbukdácsolt előtte, miközben még a kalapját is leejtette az előtte levő ülésre, és áthajolt érte. És mindez éppen akkor, mikor elérte csúcspontját az izgalmas dráma, az *Egyetlen veréb sem...* ez a gyönyörű, érzelmes film, ez a világsiker, amelynek megtekintésére egy álló hete készült már Mr. Leadbetter.

Az aranyhajú hölgnő ajkát – Katherine Royal alakította, aki Mr. Leadbetter véleménye szerint a világ legragyogóbb filmsztárja – ebben a pillanatban hagyta el egy fölháborodott, rekedt kiáltás:

– Soha! Inkább éhen halok! De nem veszek éhen. Gondoljon e szavakra: *egyetlen veréb sem hull...*

Mr. Leadbetter ingerülten kapkodta a fejét hol jobbra, hol balra. Micsoda emberek! Miért nem tudják megvárni a film végét... még hozzá pont a legmegrázóbb pillanatban... No, most már jobb...

A bosszantó néző végre kievickélt a sorból. Mr. Leadbetter egész szélességében láthatta a vásznat és Katherine Royalt, amint kitekint egy New York-i felhőkarcoló ablakán.

Most vonatra száll... karján a gyermekkel... milyen furcsák a vonatok Amerikában... merőben mások, mint az angol vonatok...

Ohó, az ott megint Steve, a hegyvidéki kunyhójában...

A film tovább pergett, megható és lélekemelő végéig.

Mr. Leadbetter elégedetten fölsóhajtott, mikor kigyulladtak a lámpák. Kissé pislogva, lassan fölállt. Sohasem hagyta el nagyon gyorsan a mozit, egy-két percig mindig eltartott, amíg visszazökkent a hétköznapi élet szürke valóságába...

Körülnézett. Kevesen voltak ma – természetesen. Kint nyüzsögnek mind a lóversenytéren. Mr. Leadbetter nem volt híve a lóversenynek, sem a kártyának, sem az itálnak, sem a dohányzásnak, annál több futotta életerejéből a filmek élvezetére.

Mindenki sietett a kijárat felé. Mr. Leadbetter is elindult. Nicsak, az ülésen előtte az a férfi elaludt – egészen lecsúszott a székbe. Mr. Leadbetter méltatlankodva csóválta a fejét: hogy tud valaki aludni, mikor ilyen dráma játszódik le előtte, mint az *Egyetlen veréb sem...*

Egy úr ingerülten rászólt az alvóra, akinek kinyújtott lába elzárta a széksorok közti utat.

– Bocsánat, uram!

Mr. Leadbetter elérte a kijáratot. Visszanézett. Ott hátul mintha valami zűrzavar lenne... ott a jegyszedő... és egy kis csoport... az az ember, aki előtte ült, talán nem is alszik, hanem tökrészeg...

Egy pillanatig habozott, aztán kilépett az utcára – és ezzel elszalasztotta a nap szenzációját, még annál is nagyobb szenzációt, hogy Csutora 85: 1-re nyerte a Saint Léger-t.

– Úgy látszik, igaza van, uram – mondta a jegyszedő –, ez beteg... ejnye, mi az, uram?

A másik fölszisszent, visszahúzta a kezét, és elképedten bámulta a rákenődött ragadós, vörös maszatot.

– Vér...

A jegyszedő ugyanakkor megpillantotta valami sárga holminak a szék alól előkandikáló csücskét, és fojtottan fölkiáltott:

– Akármilyen legyek, ha nem az... egy istenverte ABC!

XXV. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Cust kilépett a filmszínházból, és fölpillantott az égboltra.

Gyönyörű este volt... valóban gyönyörű este... egy Browning-idézet jutott eszébe; mindig nagyon szerette, de nem tudta már egészen pontosan.

*Isten trónol fent,
A világon rend...*

valahogy így volt. Előfordult azonban, sőt elég gyakran, mikor úgy érezte, ez nem igaz...

Magában mosolyogva sietett végig az utcán a Fekete Hattyúhoz, ahol aznap megszállt. Fölment az emeletre, a szobájába; levegőtlen kis lyuk volt a garázs fölött, ablaka a kikövezett udvarra nézett.

Mikor belépett az ajtón, hirtelen elhalt a mosolya. A kabátujján, egészen a mandzsettánál észrevett egy foltot. Óvatosan megtapogatta – nedves volt és vörös – vér...

Keze a zsebébe mélyedt, és előhúzott valamit – egy keskeny, hosszú kést. Ragacsos és vörös volt a pengéje...

Mr. Cust hosszú ideig ült mozdulatlanul, egy helyben.

Szeme, mint a kelepçébe esett vadé, hirtelen körbejárt a szobában.

Lázasan nyalogatta szája szélét.

Ismét megtapogatta a kabátujját.

Tekintete most az átellenben álló mosdótálra esett.

Egy pillanat múlva már vizet öntött a régimódi kancsóból a tálba, levetette a kabátját, és kiöblögette az ujjá végét, aztán gondosan kifacsarta.

Szent isten, most a víz lett vörös!

Kopogtattak az ajtón.

Jéggé dermedve állt, mozdulatlanul meredt maga elé. Kinyílt az ajtó, kövérkés fiatal nő lépett be, korszóval a kezében.

– Jaj, bocsánat, uram. Itt a meleg víz, uram.

– Köszönöm – nyögte ki erőlködve –, már megmosdottam hideg vízben...

Miért mondta ezt? A lány szeme máris a lavórra tapadt. Kétségbeesve hozzátette:

– El... elvágtam a kezemet...

Csönd. Igen, igen, túlságosan hosszú ez a csönd – mielőtt a lány válaszolt.

– Igenis, uram.

Kiment, és becsukta az ajtót.

Mr. Cust szinte kővé merevedett.

Hát megtörtént – végül...

Hallgatózott.

Morajló hangok... kiáltozás... fölrohanó lábak robaja a lépcső felől? Nem hallott mást, csak a saját szívdobogását...

Dermedt mozdulatlansága hirtelen átcsapott lázas tevékenységbe. Magára húzta kabaráját, lábujjhegyen az ajtóhoz ment, és kinyitotta.

Nem hallatszott más lárma, csupán a bárból kiszűrődő jól ismert hangzavar. Leosont a lépcsőn...

Még mindig senki. Ez szerencse. Megállt a lépcső alján. Most merre?

Máris határozott, sarkon fordult és végigfutott egy folyosón, ki az udvarra. Néhány sofőr bajmólódott csak a kocsikkal; közben elmélyedve vitatkoztak a nyerő és vesztes lovakról.

Mr. Cust átsietett az udvaron, és kilépett az utcára. A sarkon befordult jobbra – aztán balra –, megint jobbra.

Merje megkockáztatni az állomást?

Igen... most tömegek lepik el... különvonatok... ha szerencséje van, még sikerül.

Ha szerencséje van...

XXVI. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Crome felügyelő figyelmesen hallgatta Mr. Leadbetter izgatott szavait.

– Higgye el, felügyelő úr, ha csak rá gondolok, eláll a szívverésem. Hisz mellettem kellett hogy üljön az egész előadás alatt!

Crome felügyelőt végképp nem érdekelte Mr. Leadbetter szívének viselkedése.

– Tehát tisztázzuk, igen? Az a férfi kifelé ment, mielőtt véget ért a nagyfilm...

– *Egyetlen veréb sem...* Katherine Royal – mormolta gépiesen Mr. Leadbetter.

– Mikor elment ön előtt, megbotlott...

– Csak *úgy tett*, mintha megbotlana, most már tudom. Aztán áthajolt az előtte levő széken, hogy fölvegye a kalapját. Akkor szúrhatta le azt a szegény embert.

– Nem hallott valamit? Kiáltást? Vagy nyögést?

Mr. Leadbetter nem hallott egyebet, mint Katherine Royal hangos, érdes beszédét, de fölajzott képzelete előteremtett egy nyögést.

Crome felügyelő elhitte, és kérte, hogy folytassa csak.

– Aztán kiment...

– Le tudná írni a külsejét?

– Hatalmas, nagy ember. Legalább két méter magas. Óriás!

– Szőke vagy barna?

– Én... hm... nem tudom biztosan. Azt hiszem, kopasz volt. Igen rossz képű alak.

– Nem sántított?

– De igen, most, hogy mondja, úgy hiszem, csakugyan sántított. És nagyon sötét volt a bőre, talán amolyan félvér...

– A helyén ült, mikor szünetben kigyulladtak a lámpák?

– Nem. Csak akkor jött be, mikor már elkezdődött a nagyfilm.

Crome felügyelő bólintott, Mr. Leadbetter elé tolta a leírt tanúvallomását, hogy írja alá, aztán hazaküldte.

– Ennél rosszabb tanút keresve sem találhatunk – jegyezte meg borúsan. – Ez kis irányítással akármit elmondana. Napnál világosabb, halvány fogalma sincs, milyen a tettes külseje. Hadd halljuk megint a jegyzedőt.

A jegyzedő belépett, haptákba merevedett, és szemét ráfüggesztette Anderson ezredesre.

– Nos, Jameson, halljuk a mondókáját.

Jameson szalutált.

– Igenis, uram. Az előadás végeztével, uram, hallom, hogy rosszul lett egy úr a nézőtérén. Két shilling négy pennys helyen ült az illető, és egészen összecuklott a székén. Körülötte mások álldogáltak. Az illető úr mindjárt rossz benyomást tett rám, uram. Az egyik ott álló úr a kezét ráhelyezte a beteg úr kabátjára, és fölhívta rá a figyelmemet. Véres volt, uram. Nyilvánvaló volt, hogy az illető úr halott... leszúrták, uram. Fölkeltette figyelmemet egy ABC vasúti menetrend az ülés alatt, uram. Ismervén a helyes eljárást, nem nyúltam hozzá, uram, hanem azonnal jelentést tettem a rendőrségen, hogy szerencsétlenség történt.

– Jól van, Jameson, nagyon helyesen járt el.

– Köszönöm, uram.

– Nem vett észre mintegy öt perccel az előadás vége előtt egy férfit, aki onnan, a két shilling négy pennys széksorokból távozott el?

– Többen is voltak, uram.

– Le tudná írni a külsejüket?

– Sajnos nem, uram. Mr. Geoffrey Parnell volt az egyik. Aztán egy fiatalember, Sam Baker, a menyasszonyával. A többire nem emlékszem különösebben.

– Kár. Nincs több kérdésem, Jameson.

– Igenis, uram.

A jegyszedő ismét haptákba vágta magát és távozott.

– Az orvos látéletét megkaptuk – szólalt meg Anderson ezredes. – Hallgassuk ki most azt a fickót, aki ráakadt.

Belépett egy rendőr, tisztelgett és jelentette:

– Mr. Hercule Poirot van itt, uram, és még egy úr.

Crome felügyelő összevonta a szemöldökét.

– Mit csináljunk – sóhajtott –, azt hiszem, jobb, ha beengedjük őket.

XXVII. A DONCASTERI GYILKOSSÁG

Mínthogy Poirot sarkában voltam, még épp meghallottam Crome megjegyzését.

A felügyelő is, a rendőrfőnök is levertnek és gondterheltnak látszott. Anderson ezredes főhajtással üdvözölt bennünket.

– Örülök, hogy eljött, monsieur Poirot – mondta udvariasan. Nyilván sejtette, hogy meghallottuk Crome szavait. – Amint látja, megint nyakig ülünk a bajban.

– Újabb ABC-gyilkosság?

– Úgy van. Fenemód merész munka. A fickó előrehajolt, és hátba szúrta az áldozatát.

– Leszúrta ezúttal?

– Igen; változatosak a módszerei. Fejbe verés, fojtogatás, most meg a kés! Sokoldalú gazember, mi? Itt az orvosi jelentés, ha érdekli...

– Megállapították már a halott személyazonosságát? – kérdezte Poirot. – Úgy hallom, egy ABC hevert az áldozat lábánál a földön.

– Igen, már tudjuk, ki az. ABC ez egyszer melléfogott, ha ugyan ez vigaszunkra szolgál. Az elhunyt neve Earlsfield, George Earlsfield, foglalkozását illetően borbély.

– Furcsa – jegyezte meg Poirot.

– Úgy látszik, átugrott egy betűt – vélte az ezredes. Barátom kételkedve ingatta a fejét.

– Ne hívjuk be a következő tanút? – szólt közbe Crome. – Már szeretne hazamenni az az ember.

– Igen, igen, folytassuk csak.

Bevezettek egy középkorú urat, aki erősen hasonlított az *Alice Csodaországban* békalakájára. Rendkívül fölindult volt; valósággal rikácsolt izgalmában.

– Életemben nem volt ilyen rettenetes élményben részem – siránkozott. – Szívbeteg vagyok, uram, súlyos szívbeteg, csoda, hogy nem haltam bele...

– A nevét kérem – szólt közbe Crome.

– Downes. Roger Emmanuel Downes.

– Foglalkozása?

– Tanár. A Highfield fiúiskolában tanítok.

– Nos, Mr. Downes, legyen szíves, mondja el, mi történt.

– Nem tudom ezt nagyon röviden elmondani, uraim. Mikor vége volt az előadásnak, fölálltam a helyemről. A mellettem levő szék üres volt, de a következőn egy látszólag alvó férfi ült. Nem tudtam elmenni előtte, hogy kijussak, mert előrenyúlt a lába. Kértem, hogy engedjen át. Minthogy meg se moccant, megismételtem a kérésemet, egy kissé... hm... hangosabban. Még mindig semmi válasz. Akkor megráztam a vállát, hogy fölébresszem. Az egész teste lejjebb csúszott, és rájöttem, hogy vagy eszméletlen, vagy pedig súlyos beteg. Elkiáltottam magam: “Valaki rosszul lett! Hívják ide a jegyszedőt!” Az mindjárt ott termett. Mikor visszahúztam a kezemet, nedves volt és vörös... rájöttem, hogy leszúrták azt az embert. Ugyanabban a pillanatban vette észre a jegyszedő az ABC-menetrendet... Higgyék el, uraim, borzalmas megrázkódtatás volt! Bármi megtörténhetett volna. Évek óta

szenvedek szívgyöngeségben...

Anderson ezredes furcsa arckifejezéssel nézett a tanárra.

– Tekintse magát igen szerencsés embernek, Mr. Downes.

– Bizony, uram. Még csak szívdobogásom se volt!

– Nem érti egészen, amit mondtam, Mr. Downes. Ugye, két hellyel arrébb ült?

– Tulajdonképpen előbb mellette ültem, de odább rukkoltam, hogy üres szék legyen előttem.

– Önnek ugyebár körülbelül hasonló a testalkata és a magassága, mint a megölt férfinak, és önnek is gyapjúsál volt a nyakán?

– Nem látom be... – kezdte kimérten a tanár.

– Ember, hisz épp azt magyarázom, miben áll a szerencséje! Mikor a gyilkos követte önt a moziba, valahogy eltévesztette a dolgot, és nem a kiszemelt személyt szúrta le. Megeszem a kalapomat, ha azt a kést nem önnek szánták, Mr. Downes!

Akármilyen jól állta Mr. Downes a korábbi megpróbáltatásokat, ezt már megsokallta. Leroskadt egy székre, elakadt a lélegzete, bíborvörös lett a képe.

– Vízet.- lihegte –, vizet!...

Hoztak neki egy pohárral. Mialatt kortyolgatta, fokozatosan visszanyerte rendes arcszínét.

– Nekem?... Miért nekem? – kérdezte elképedve.

– Pedig úgy látszik – mondta Crome. – Tény, ami tény, ez az egyetlen magyarázat.

– Úgy érti, az az ember, az a... a szörnyeteg... az a vérszomjas örült *engem* követett, és csak az alkalmat várta?

– Így volt valahogy.

– De hát az isten szerelmére, miért *engem*? – kérdezte magánkívül a tanár.

Crome felügyelő küszködött a kísértéssel, hogy azt felelje: – Miért ne? – de ehelyett azt mondta:

– Sajnos, nem lehet egy elmebetegtől elvárni, hogy oka legyen a cselekedeteire.

– Jóságos isten... – suttogta kijózanodva Mr. Downes.

Fölállt. A lelke mélyéig meg volt rendülve; hirtelen öregnek látszott.

– Ha nincs már szükségük rám, uraim, szeretnék hazamenni... Nem érzem nagyon jól magam...

– Természetesen, Mr. Downes. Elkísértetem egy rendőrrel, nehogy baja essék.

– Ó, nem, nem... köszönöm. Semmi szükség rá.

– Hátha mégis – jegyezte meg kíméletlenül Anderson ezredes.

Kérdő tekintetet vetett a felügyelőre. Crome alig észrevehetően bólintott. Mr. Downes egész testében reszketve eltávozott.

– Jobb is, hogy nem fogta föl – jegyezte meg a rendőrfőnök. – Ketten követik?

– Igen, uram. Rice felügyelő már intézkedett. A házat figyeltetjük.

– Úgy gondolják – kérdezte Poirot –, hogy ha ABC rájön a tévedésére, újra megkísérli?

– Az is lehetséges – mondta Anderson. – ABC rendszeres fickónak látszik, biztosan nyugtalanítja, ha nem a terve szerint mennek végbe a dolgok.

Poirot elgondolkozva bólintott.

– Csak lenne személyleírásunk arról a gazemberről – mondta ingerülten az ezredes. – Ugyanügy a sötétben tapogatózunk, mint eddig.

– Még kaphatunk – nyugtatta meg Poirot.

– Gondolja? Hisz lehet. Az ördög vigye, hát mindenki vak? Senkinek sincs szeme?

– Türelem! – intette Poirot.

– Igen bizakodónak látszik, monsieur. Van talán valami alapja az optimizmusra?

– Van. A gyilkos eddig egyetlen hibát sem követett el. Ez elkerülhetetlenül bekövetkezik, még hozzá rövidesen.

– Ha csak erre támaszkodik... – kezdte a rendőrfőnök bosszúsan, de félbeszakították.

– Mr. Ball van itt, uram, a Fekete Hattyúból, egy lánnyal. Azt hiszi, amit el akar mondani, a segítségükre lehet.

– Hozza csak be őket, hozza csak be. Elkel bármi, ami segíthet.

Mr. Ball, a Fekete Hattyú tulajdonosa, jól megtermett, nehézkes, lassú gondolkodású férfi volt. Áradt belőle a sörszag. Kerek szemű, kövérkés lány jött vele, szemmel láthatóan rendkívül izgatottan.

– Remélem, nem zavarok, vagy vesztegetem a drága idejüket – jelentette ki körülményesen, rekedt hangon Mr. Ball –, de Mary, ez a lány itt, úgy gondolja, el kell mondania valamit, amiről tudniuk kell.

Mary zavartan vihogott.

– No, kislány, mi az? – kérdezte Anderson. – Hogy hívják?

– Marynek, uram, Mary Stroud a nevem.

– No, Mary, ki veled!

Mary kerek szeme a gazdájára tapadt. Mr. Ball a segítségére sietett.

– Neki köll fölvennie a meleg vizet az urak hálószobájába. Most van vagy fél tucat szállóvendégünk. Némelyik a versenyre jött, a többi csak üzletileg.

– Igen, igen – mondta türelmetlenül Anderson.

– Folytasd, angyalom – fordult a lányhoz Mr. Ball. – Mondd csak el. Ne félj, nem esznek meg.

Mary egyet nyögött, mély lélegzetet vett, aztán lélekszakadva belefogott a mondókájába:

– Kopogtam az ajtón, de nem feleltek, másképp be se mentem volna, csak ha az úr odabent azt mondja, szabad, de nem mondott semmit, hát bementem, és ott állt az úr, és a kezét mosta.

Lihegve elhallgatott.

– Folytassa csak, kislány – biztatta Anderson.

Mary előbb a gazdájára nézett, és annak lassú bólintását látva ismét belevágott:

– Itt a meleg vize, uram, mondtam, és kopogtattam is, de erre azt mondta, ó, már mosdottam hidegben, így hát persze odanéztem a mosdótálra, és isten engem úgy segéljen, uram, piros volt benne a víz!

– Piros?

Ball közbeszólt:

– Nekem azt mondta ez a lány, hogy az úr ingujjban volt, a levetett kabátja ujját szorongatta, az pedig egész vizes volt, igaz-e, Mary?

– Igen, így igaz, uram. És az arca olyan különös volt, rémítő furcsa, egész megijedtem tőle.

– Mikor volt ez? – kérdezte élesen Anderson.

– Úgy negyed hat tájban, amennyire emlékszem.

– Több mint három órája! – csattant föl az ezredes. – Miért nem jött azonnal?

– Nem hallottam róla rögtön – magyarázta Ball. – Csak mikor a rádió bemondta, hogy már megint volt egy gyilkosság. Akkor kezdett visítani a lány, hogy biztos véres volt a lavórban a víz, mire megkérdeztem, miről beszél, és akkor elmondta. Hát persze ez nem tetszett nekem, és fölmentem utánanézni magam is. A szobában nem volt senki. Erre kérdezősködni kezdtem, és az udvaron az egyik legény azt mondta, látott egy alakot arrafelé kiosonni, és ahogy leírta, az volt az az ember. Így azt mondtam a feleségemnek, jó lesz, ha Mary elmegy a rendőrségre. Csak hát Marynek ez nem volt ínyére, nem akart sehogy se, erre azt mondtam, eljövök vele én is.

Crome felügyelő elővett egy lap papírt.

– Írja le azt az embert – parancsolta. – Amilyen gyorsan csak tudja. Nincs veszíteni való időnk.

– Közepes termetű volt – mondta Mary –, és görbén tartotta magát, és szemüveget hordott.

– A ruházata?

– Sötét öltöny és puhakalap. Eléggé kopott holmi.

Ennél többet nemigen tudott mondani a lány. Crome nem is erőltette túlságosan. Egykettőre működésbe léptek a telefondrótok, de sem a felügyelő, sem a rendőrfőnök nem volt túlságosan derűlátó.

Crome kiszedte még a fogadósból, hogy mikor az udvaron át kisurrant az a férfi, nem láttak csomagot vagy útitáskát a kezében.

– Még van akkor egy eshetőség – jegyezte meg.

Két rendőrt rögtön elküldték a Fekete Hattyúba. Mr. Ball fontossága tudatában, büszkeségtől dagadó kebelletel ment mellettük, Mary kissé pityeregve követte őket.

Tíz perc múlva visszatért az egyik rendőr.

– Elhoztam, uram, a szálló bejelentőkönyvét. Itt az aláírása.

Köréje gyűltünk... Apró, görcsös, nehezen kibetűzhető írás volt.

– A. B. Case... vagy Cash? – olvasta fennhangon a rendőrfőnök.

– A. B. C. – mondta jelentőségteljesen Crome.

– Poggyásza nem volt? – kérdezte Anderson.

– Egy jókora bőrönd, uram, tele kis kartondobozokkal.

– Dobozokkal? Mi van bennük?

– Harisnya, uram. Selyemharisnya.

Crome Poirot-hoz fordult:

– Gratulálok. Jól sejtette.

XXVIII. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Crome felügyelő az irodájában ült a Scotland Yardon, íróasztalán halkán berregett a telefon. Fölvette a kagylót.

– Itt Jacobs őrmester. Egy fiatalember van itt, uram. Olyan történettel jött, amit, azt hiszem, meg kell hallgatnia.

Crome fölsóhajtott. Naponta általában húszan jelentkeztek az ABC-ügyre vonatkozó, úgynevezett fontos információkkal. Volt közöttük néhány ártalmatlan bolond, voltak jóakarátú emberek is, akik meg voltak győződve arról, hogy értékes a közölnivalójuk. Jacobs őrmester kötelessége volt eleven szűrőként visszatartani a durvább anyagot, és továbbítani az ígéretesebbet a fölötteséhez.

– Rendben van, Jacobs – mondta Crome. – Hozza be.

Néhány perc múlva kopogtattak a felügyelő ajtaján, és Jacobs őrmester bevezetett egy magas, meglehetősen jóképű fiatalembert.

– Ez Mr. Tom Hartigan, uram. Olyasmit akar közölni velünk, aminek esetleg jelentősége van az ABC-üggyel kapcsolatban.

A felügyelő kedvesen fogadta. Fölállt, és kezét fogott vele.

– Jó reggelt, Mr. Hartigan. Foglaljon helyet. Dohányzik? Cigaretta?

Tom Hartigan félszegen leült, és áhítattal bámult arra, akit magában “nagykutyá”-nak nevezett. Némi csalódás érte. A felügyelő egészen közönséges halandónak látszott!

– No, lássuk – fordult hozzá Crome. – Valamit el akar mondani, amiről föltételezi, hogy kapcsolatban van az ügyünkkel. Halljuk!

– Persze az is lehet – fogott bele idegesen Tom –, hogy nincs benne semmi. Csak szöveget ütött valami a fejembe. Talán fölöslegesen vesztegetem az idejét.

Crome felügyelő alig észrevehetően fölsóhajtott. Mennyi ideje megy el azzal, amíg az ellenkezőjéről biztosítja az ügyfeleket...

– Ezt mi jobban meg tudjuk ítélni. Mondja csak el a tényeket, Mr. Hartigan.

– Nos, a dolog így áll, uram. Van egy lányismerősöm, akinek az anyja szobákat ad ki, odakint Camden Townban. Az emeleti udvari szobát több mint egy éve egy Cust nevű férfi bérlé.

– Cust...?

– Igen, uram. Egy olyan középkorú, teddide-teddoda, lecsúszott pali. Az a fajta, akiről azt mondaná az ember, hogy a légynek sem vét, és álmomban se jutott volna eszembe, hogy valami nincs vele rendjén, ha nem adódik elő egy igen furá dolog.

Kissé zavarosan, nemegyszer ismétlésbe bocsátkozva elmondta találkozását a Euston pályaudvaron Custtal és a leejtett vasúti jegy epizódját.

– Belátja, uram, akárhogy is nézzük, ez azért furcsa, Lily... mármint a lányismerősöm... egészen biztos benne, hogy Cust Cheltenhamet mondott, és az anyja is úgy hallotta. Azt mondja, határozottan emlékszik, még beszélgetett is vele Cheltenhamról aznap reggel, amikor elutazott. Annak idején, persze, nem sokat törődtem vele. Lily, a lányismerősöm, még mondta is, hogy reméli, nem Custot nyírja ki az az ABC, minthogy Doncasterbe megy, és aztán hozzátette, hogy micsoda véletlen, hisz Cust épp odalent volt Churston felé a legutóbbi bűntény idején. Nevetve kérdeztem, nem volt-e éppen Bexhillben a megelőző bűnténynél, és Lily azt mondja, nem tudja pontosan, hol és merre, de azt tudja, hogy a tengerparton volt. Erre azt mondtam Lilynek, örült muris lenne, ha a pali maga volna ABC, Lily pedig megjegyezte, hogy szegény Cust még a légynek sem vétene... hát ez volt akkor minden. Többé nem is gondoltunk rá. Azazhogy nekem nem ment ki a fejemből, valahogy bujkált

bennem. Töprengeni kezdtem ezen a Custon, mert hát ha mégoly ártalmatlannak látszik is, azért lehet, hogy kissé dilis.

Tom mély lélegzetet vett, aztán folytatta. Crome felügyelő most már feszülten figyelt.

– Aztán a doncasteri gyilkosság után minden újságban benne volt, hogy jelentkezzék, aki tud valamit egy bizonyos A. B. Case vagy Cash nevű egyén hollétéről, és közölték a személyleírását, az pedig eléggé illik rá. Az első szabad estémen átmentem Lilyhez, és megkérdeztem, mi a lakójuk keresztnéve. Neki nem jutott eszébe, de az anyja megmondta, hogy pontosan A és B a kezdőbetűi. Erre aztán nekiültünk, és megpróbáltuk kiókumlálni, vajon elvult-e Cust annak idején, mikor az első gyilkosság volt Andoverben. Nos, hisz tudja, uram, nem könnyű visszaemlékezni három hónappal ezelőtti történetekre. Jókorra munkába került, de a végén sikerült, mert Marburyné bátyja június 21-én jött meg Kanadából, látogatóba. Váratlanul érkezett, és náluk akart megszállni, és Lily azt mondta az anyjának, hogy mivel Mr. Cust elutazott, Bert Smith elfoglalhatja az ágyát. Marburyné azonban nem akart ebbe belemenni, azt mondta, ez nem rendes eljárás a lakójával szemben, ő mindig becsületes volt, és az is marad. A dátumot viszont pontosan leszögeztük, mert Bert Smith hajója aznap kötött ki Southamptonban.

Crome felügyelő lankadatlan figyelemmel hallgatta végig, közben feljegyzett egyet-mást.

– Ez minden?

– Ez minden, uram. Remélem, nem gondolja, hogy csak felfújtam a dolgot.

– Tom kissé elvörösödött.

– Egyáltalában nem. Nagyon jól tette, hogy eljött. Bizonyítéknak, persze, mindez kevés, a dátumok véletlenül is egybeeshetnek, még a hasonló név is véletlen lehet. De amit elmondott, nagyon is megindokolja, hogy kihallgassam ezt az önök Mr. Custját. Odahaza van most?

– Igen, uram.

– Mikor érkezett meg?

– A doncasteri gyilkosság estéjén, uram.

– És azóta mit csinál?

– Többnyire otthon ül. Marburyné azt mondja, nagyon furcsán viselkedik. Rengeteg újságot vásárol, korán reggel lemegy, és megveszi a reggeli lapokat, estefelé újra lemegy az esti lapokért. És magában beszél folyton. Marburyné szerint már olyan, mint az eszelős.

– Hol lakik Mrs. Marbury?

Tom megadta a címet.

– Köszönöm. Valószínűleg odalátogatok még a nap folyamán. Aligha kell

figyelmeztetnem, hogy viselkedjék óvatosan, ha véletlenül találkozna a Custtal.

Crome fölállt, és kezét fogott a fiatalemberrel.

– Biztosíthatom, ez volt a helyes, hogy eljött hozzánk. Isten vele, Mr. Hartigan.

– Nos, mi a véleménye, uram? – kérdezte Jacobs, mikor pár perc múlva visszatért a szobába. – Gondolja, hogy ez már valami?

– Mindenesetre biztató. Már ha úgy áll a dolog, ahogy a fiú mondja. A harisnya-gyárosokkal eddig nem volt szerencsénk. Itt lenne már az ideje, hogy valami kézzelfoghatót találjunk. Most jut eszembe, adja csak ide a Churston-ügy dossziéját.

Crome keresgélt néhány percig az akták közt.

– Na, ez az. A torquayi rendőrségen tett bejelentések között van. Egy Hill nevű fiatalember tanúsítja, hogy miután megnézte a Torquay Palládiumban az *Egyetlen veréb sem...* című filmet, feltűnt neki egy különösen viselkedő férfi, aki magában motyogott. Hill meghallotta, mikor azt mondta: “Ez jó ötlet...” *Egyetlen veréb sem*. Nem ez a film ment ott Doncasterben?

– De igen, uram.

– Lehet benne valami. Persze, annak idején nem mondott nekünk semmit, de lehetséges, hogy a következő gyilkosság kivitelezésének módja akkor ötlött fel a mi emberünkben. Látom, megvan Hill neve és címe. Ahogy leírja azt az embert, elég bizonytalan, de összevág azokkal a személyleírásokkal, amelyeket Mary Stroud és most ez a Tom Hartigan adott..

– Van valami utasítása, uram?

– Küldjön ki két embert, figyeljék meg azt a Camden Town-i házat, de óvatosan, nehogy elriasszák a madarunkat. Beszélnem kell még a főnökkel is. Azt hiszem, a legjobb lesz, ha behozzuk ide Custot, és fölkerjük, hogy ha akar, nyilatkozzék. Úgy látszik, már egészen kikészültek az idegei.

Odakint, a Temze partján Lily Marbury várta Tom Hartigant.

– Simán ment, Tom?

Tom bólintott.

– Magával Crome felügyelővel beszéltem, akit megbíztak az egész ügy kinyomozásával.

– Milyen ember?

– Kissé túl nyugodt és affektált. Szerintem az igazi detektív nem ilyen.

– Azért lehet, hogy igazán nagyszerű. No és mit mondott?

Tom röviden beszámolt a kihallgatásról.

– Így hát azt hiszik, tényleg ő az?

– Azt. Mindenesetre kimennek hozzá, és válaszolnia kell egy-két kérdésre.
– Szegény Mr. Cust.
– Csak ne sajnáld. Ha ő ABC, akkor négy borzalmas gyilkosságot követett el.

Lily fölsóhajtott, és a fejét rázta.

– Olyan szörnyű az egész.
– Most pedig gyerünk, együnk valami jót. Csak gondold el, ha igazunk van, benne lesz a nevem az újságokban!

– Ó, Tom, csak nem?

– De még mennyire! És a tied is. És az anyádé is. És merem állítani, közlik a fényképedet is!

– Ó, Tom! – Lily elragadtatva szorongatta a fiú karját.

– Mit szólnál, ha beülnénk a Lyon's étterembe?

Lily még közelebb bújott hozzá.

– Akkor gyere!

– Rendben van, csak várj egy percig. Telefonálnom kell.

– Kinek?

– Egy lánynak, akivel találkoznom kellett volna.

Lily átszaladt a telefonfülkéhez, és három perc múlva már jött is vissza – kissé fölhevült arccal.

– Most már mehetünk, Tom. – Belekarolt a fiúba. – Mesélj még a Scotland Yardról. Az a másik nem volt ott?

– Melyik másik?

– Az a belga, akinek ABC írni szokott.

– Nem, az nem volt ott.

– Jó, most meséj el mindent. Mi történt, amikor beléptél? Kivel beszéltél, és mit mondtál?

Mr. Cust nagyon csöndesen letette a kagylót, és megfordult. Mrs. Marbury az egyik szoba nyitott ajtajában állt. Szemmel láthatóan majd megette a kíváncsiság.

– Nemigen fordul elő, hogy föl hívják, Mr. Cust.

– N... nem, Mrs. Marbury.

– Remélem, nem valami rossz hír?

– Nem... nem. – Ördög vigye, de makacs ez az asszony! Mr. Cust tekintete rátévedt a kezében levő újság egyik címsorára: *Születés – Házasság – Halálozás*. – A húgomnak kisfia született! – bökte ki hirtelen. Csak lenne legalább húga, de sohasem volt...

– Istenem! Hát ez aztán szép! *Igazán* örülök! – “És ennyi idő alatt

egyetlenegyszer sem említette a húgát, ilyenek ezek a férfiak!” – gondolta magában Marburyné. – Mondhatom, meglepett, mikor az a hölgy Mr. Custot kérte a telefonhoz. Előbb azt hittem, az én Lilym hangja, valahogy úgy csengett, csak kissé előkelőbb volt, ha érti, mire gondolok... mintha a magasságos mennyből jönne. Hát igazán szívből gratulálok! Ez az első kicsike, vagy van már több kis unokaöccse és húgocskája?

– Ez az egyetlen. Az egyetlen eddig, és nem valószínű, hogy valaha is lesz több... hm... azt hiszem, most azonnal oda kell sietnem. Ők... a család... kérte, hogy jöjjenek. Ha futok, talán elérem még a vonatot.

– Sokáig lesz távol, Mr. Cust? – kiáltott utána Marburyné, míg lakója fölzaladt a lépcsőn.

– Nem, nem... két-három napig... nem tovább. – Mr. Cust eltűnt a hálószobájában.

Marburyné elzékenyülve gondolt a drága picikére, és kiment a konyhába.

Hirtelen lelkifurdalása támadt. Eszébe jutott, mit mivelte Tom és Lily az este, ahogy lázasan hajszolták visszamenőleg a dátumokat! Azt próbálták rábizonyítani Mr. Custrá, hogy ő az a vérengző szörnyeteg ABC! Csupán a neve kezdőbetűi és néhány egyéb véletlenség miatt...

– Nem hiszem, hogy komolyan gondolták – dűnnyögte. – Most majd biztosan elszégyellik magukat.

Maga sem tudta volna megmagyarázni, miért, de ha volt egyáltalán Marburynénak némi kételye lakója feddhetetlensége felől, egyszeriben elmúlt, amikor Mr. Cust közölte vele, hogy a húgának kisfia született.

– Remélem, nem szenvedett vele túlságosan szegény – töprengett Marburyné, miközben Lily selyemkombinéját vasalta. Gondolatai kellemesen elkalandoztak más szülések mindig nagy érdeklődéssel hallgatott történetei felé.

Mr. Cust, kezében útitáskával, csöndesen lejött a lépcsőn. Tekintete egy pillanatra megpihent a telefonon. Az a rövid beszélgetés nem ment ki a fejéből.

–...Maga az, Mr. Cust? Gondoltam, jó, ha tudja, hogy talán fölkeresi magát a Scotland Yard egyik felügyelője...

Mit is felelt erre? Nem emlékezett rá.

– Köszönöm... köszönöm, kedvesem... igazán kedves, hogy szól... – valami ilyesfélét mondott.

Miért telefonált a lány? Lehetséges, hogy rájött? Vagy csak biztosítani akarta, hogy otthon maradjon, ha eljön hozzá a rendőrfelügyelő?

De honnan tud a felügyelő látogatásáról?

A hangja pedig... elváltoztatta a hangját, hogy az anyja ne ismerje föl...

Úgy látszik... úgy látszik, tudja...

De ha tudná, akkor biztosan nem...

Talán mégis megtenné. A nők nagyon furcsák. Váratlanul kegyetlenek, néha meg váratlanul gyöngédek. Egyszer látta, amint Lily kiengedett a csapdából egy egeret. Kedves, jó lány... Jó és csinos...

Mr. Cust megállt a kábatokkal, esernyőkkel zsúfolt előszobafogas mellett.

Nem kellene...?

Halk nesz hallatszott a konyhából. Ez eldöntötte.

Nem, arra már nincs idő... Marburyné kijöhet...

Kilépett az előszobaajtón, és halkan becsukta maga mögött.

Hova...?

XXIX. A SCOTLAND YARDON

Tanácskozásra ültünk össze megint, a rendőrfőnök, Crome felügyelő, Poirot és jómagam.

– Remek ötlet volt, monsieur Poirot, hogy vizsgáljuk át a nagyobb tétel harisnyaeladásokat.

Poirot széttárta kezét.

– Indokolt volt. Az az ember nem lehetett jutalékos ügynök. Készpénzért árusított, nem vett föl megrendeléseket.

– Minden világos eddig, felügyelő úr?

– Igen, uram. – Crome belelapozott az irataiba. – Ellenőriztem Churston, Paignton és Torquay adatait. Itt a névsora mindazoknak, akiknél járt és eladásra kínált harisnyát. Meg kell adni, alaposan végezte a dolgát. Torre vasútállomása mellett egy kis szállóban, a Pittben lakott, fél tizenegykor tért vissza a gyilkosság estéjén. A Churstonból 9.57-kor induló vonat, ha azzal jött, 10.20-kor ér Torre-ba. Sem a vonaton, sem az állomásokon nem vettek észre olyan férfit, akire illenék a személyleírás. Aznap volt azonban Dartmouthban az evezősverseny, és meglehetősen zsúfoltak voltak a Kingswearből jövő vonatok.

Bexhillben ugyanez a helyzet. A Globe-ban szállt meg, a saját neve alatt. Mintegy tucatnyi címen járt a harisnyaival. Közöttük Barnardéknál és a Vörös Macskában is. A kora esti órákban hagyta el a szállodát, és másnap délelőtt fél tizenkettőkor érkezett vissza Londonba. Ugyanez derült ki Andovernél is. A Starban lakott, bekopogott a harisnyaival Ascherné tőszomszédságában Fowlernénál, és vagy fél tucat másnál is az utcában. Megszereztem Ascherné unokahúgától, Mary Drowertől azt a harisnyát, amelyet az elhunyt vásárolt, és megállapítottam, hogy Cust árukészletéből való.

– Eddig rendben van – bólintott a rendőrfőnök.

– A kapott információ alapján – folytatta Crome – kimentem a Hartigan által megadott címre, Cust azonban egy félórával azelőtt elhagyta a házat. Telefonértesítést kapott, amint hallom. Először fordult elő, mondta a lakásadóője.

– Bűntársa volna? – morfondírozott a rendőrfőnök.

– Aligha – mondta Poirot. – Ez különös... hacsak... Kíváncsian néztünk rá, amikor elhallgatott. Barátom azonban csak a fejét rázta, a felügyelő pedig folytatta beszámolóját:

– Alaposan átkutattam a szobáját. Az eredmény kizár minden kétséget. Találtam a névtelen levelekéhez hasonló levélpapírt, nagy mennyiségű

harisnyát, és a szekrény mélyén egy, a harisnyákéval körülbelül azonos alakú és nagyságú csomagot, amelyben azonban, amint kiderült, nem az volt, hanem *nyolc vadonatúj ABC-menetrend!*

– Ez tárgyi bizonyíték – szólalt meg a rendőrfőnök.

– Még valamit találtam – Crome felügyelő hangja egyszerre diadalmassá, majdhogynem emberivé vált. – Csak ma reggel bukkantam rá, nem volt időm jelentést tenni róla, uram. Cust szobájában nyoma sem volt a késnek.

– Agyalágyult hülyének kell lennie, aki ilyesmit hazavisz magával – jegyezte meg Poirot.

– Elvégre nem is épelméjű emberi lényel van dolgunk – vágott vissza Crome. – Mindenesetre arra gondoltam, hogy hátha mégis magával hozta, aztán rájött, milyen veszedelmes lenne – mint ahogy monsieur Poirot rámutatott –, ha a szobájában rejtené el, ennél fogva körülnéztem másutt, mi lenne a legalkalmasabb rejtekhely a házban. Hamarosan rájöttem. Az előszobában, a ruhafogasfal... azt soha nem mozdítják el a helyéről. Nem csekély fáradtságomba került, de kimozdítottam, és ott volt!

– A kés?

– A kés. Semmi kétség. Még rajta a rászáradt vér.

– Szép teljesítmény, Crome – mondta elismerő mosollyal a rendőrfőnök. – Most már csak egy hiányzik.

– Mégpedig?

– Maga a tettes.

– Elcsípjük, uram. – A felügyelő hangja magabiztos volt.

– Mi a véleménye, monsieur Poirot?

– Kérem? – kapta föl a fejét Poirot, fölcsődvá álmodozásából.

– Azt mondtuk, csak idő kérdése, és elfogjuk az emberünket. Egyetért velünk?

– Ó... hogyne. Kétségkívül. – Olyan szórakozottan mondta, hogy mindnyájan kíváncsian bámultunk rá.

– Nyugtalanítja valami talán, monsieur?

– Nagyon is nyugtalanít valami. *Az indítóok, a miért?*

– De kedves barátom, hisz az a fickó örült! – kiáltott föl türelmetlenül a rendőrfőnök.

– Értem, mire gondol, monsieur Poirot – jött barátom segítségére nagy kegyesen Crome. – Teljesen igaza van. Kell, hogy legyen valami határozott rögeszméje. A dolog nyitja, azt hiszem, a mélyen ülő, igen erős kisebbségi komplexus. Esetleg üldözési mánia is, és ha így van, az valószínűleg monsieur Poirot személyéhez kötődik. Az a téves eszméje lehet, hogy monsieur Poirot-t bízták meg azzal, hogy őt élve vagy holtan kézre

kerítse.

– Hmmm... – mormogott a rendőrfőnök. – Manapság ez a divat járja. Az én időmben, ha valaki bolond volt, akkor bolond volt, és nem kerestünk mindenféle tudományos kifejezést, hogy enyhítsünk a tényen. Egy hamisítatlan modern orvos az olyan embert, amilyen ABC, nyilván bedugná egy szanatóriumba, negyvenöt napig a fülébe duruzsolná, hogy milyen pompás fickó, aztán kiengedné, mint a társadalom megbízható tagját.

Poirot elmosolyodott, de nem válaszolt. A tanácskozás véget ért.

– Nos, ahogy mondja, Crome – fordult hozzá a rendőrfőnök –, már csak idő kérdése, és letartóztatjuk a tettest.

– Hiszen már rég elkaptuk volna – mondta a felügyelő –, ha nem volna olyan szokványos külsejű, amiből tizenkettő megy egy tucatra. Épp elég ártatlan embert zaklattunk már így is.

– Vajon hol lehet ebben a percben? – tűnődött a rendőrfőnök.

XXX. (NEM HASTINGS KAPITÁNY SZEMÉLYES BESZÁMOLÓJA)

Mr. Cust egy zöldségesbolt előtt álldogált. Révülten meredt az utca túlsó oldalára.

Igen, ez volt az.

A. Ascher. Újság- és dohányáruda.

“Kiadó” – áll az ablakra ragasztott cédulán.

Üres... élettelen...

– Bocsánat, uram. – A zöldségesné megpróbált hozzáférni a citromhoz.

Cust elnézést kért és félreállt, aztán lassan, csoszogva elindult vissza, a város főutcája felé...

Nehéz dolog, nagyon nehéz... most, hogy elfogyott a pénze... Ha az ember egy álló napja nem evett, olyan furcsán érzi magát, kissé szédül...

Tekintete rátévedt egy újságos plakátjára.

AZ ABC-ÜGY MÉG MINDIG SZABADON A GYILKOS! MONSIEUR POIROT NYILATKOZATA

– Hercule Poirot – mormolta magában Mr. Cust. – Vajon ő tudja-e...

Tovább sétált. Nem helyes ott állni, és rábámulni a plakátra...

“Nem bírom már sokáig...” – gondolta.

Egyik láb lép a másik elé... milyen furcsa dolog: menni...

Láb lép a láb elé... nevetséges, szörnyen nevetséges. Csakhogy az ember mindenképpen nevetséges állat,.. ó pedig, Alexander Bonaparte Cust, különösen nevetséges.

Mindig is az volt... Mindenki kinevette... Nem is csoda...

Hova megy? Nem tudta. Vége. Nem nézett már sehova, csak a lábára.

Láb láb elé...

Fölpillantott. Világos ablakok. És betűk...

Rendőrség.

– Mulatságos – mondta Mr. Cust, és halkán fölnevetett. Belépett. Aztán hirtelen megtántorodott és előrebukott.

XXXI. POIROT KÉRDEZ

Egy derült novemberi napon megjelent dr. Thompson és Japp felügyelő, hogy tájékoztassák barátomat a rendőrbírószági eljárás eredményéről a Cust-ügyben. Poirot enyhe légszőhurut következtében nem jelenhetett meg a tárgyaláson.

– Vád alá helyezték – közölte Japp. – Ennyi az egész.

– Nem szokatlan, hogy már ezen a fokon bekapcsolódik a védelem? – kérdeztem. – Azt hittem, a letartóztatottak mindig a törvényszéki tárgyalásra tartogatják a védekezésüket.

– Az a szokásos eljárás – felelte Japp. – A fiatal Lucas nyilván azt hiszi, így keresztülhajszolhatja az álláspontját. Próbára teszi az ember türelmét, annyi szent. Elmebaj: ez a védelem egyetlen lehetősége.

Poirot a vállát vonogatta.

– Elmebaj alapján nem lehet felmentő ítéletet hozni, nem lehet a vádlottat szabadlábba helyezni. Elmeógyógyintézetben ülni életfogytiglan aligha jobb a halálnál.

– Lucas úgy gondolja, van némi esélye – magyarázta Japp. – Ha a vádlottnak támadhatatlan alibije van a bexhilli gyilkosság idejére, ez megingathatja az egész ügyet. Nem hinném, hogy tudatában van, milyen erősek a mi bizonyítékaink. Lucas látványos szereplésre pályázik; fiatal ember, magára akarja vonni a közfigyelmet.

– Mi az ön véleménye, doktor úr? – fordult Poirot Thompsonhoz.

– Custról? őszintén bevallom, nem tudom, mit mondjak róla. Bámulatosan megjártssza az épelméjű embert. Epileptikus, persze.

– Hallatlanul meglepő volt az a végső fordulat – jegyeztem meg.

– Hogy elfogta egy roham, és beesett egyenesen az andoveri rendőrség

kapujába? Hogyne, méltó befejezése volt az egész drámának. ABC mindig kitűnően időzítette hatásos fellépéseit.

– Lehetséges, hogy valaki elkövet egy büntettet, és nem tud róla? – kérdeztem. – Mintha szemernyi igazság csendülne ki Cust tagadásából.

Dr. Thompson elmosolyodott.

– Ne hagyja, hogy elkápráztassák az ilyen színpadias “esküszöm az élő Istenre” trükkök. Véleményem szerint Cust teljes mértékig tudatában van annak, hogy elkövette a gyilkosságokat.

– Ha ennyire hevesen tagadják, akkor rendszerint így van – helyeselt Japp.

– Ami a kérdését illeti – folytatta Thompson –, nagyon is lehetséges, hogy egy epilepsziás öntudatlan állapotban kövessen el valamit. De az általánosan elfogadott vélemény szerint az öntudatlanul elkövetett cselekedet sohasem áll ellentétben az illető személy szabad akaratával. Mindazonáltal nem osztom azok nézetét, akik szerint Cust elkövette ezeket a gyilkosságokat, de nem volt tudatában annak, mit csinál. Egy ilyen teóriával még elő lehetne hozakodni, ha nem volnának itt a levelek. A levelek megdöntik ezt az elgondolást, mert bizonyítják az előre megfontolt szándékot és a büntettek gondos kitervelését.

– A levelekre pedig még nincs magyarázat – szólalt meg Poirot.

– Ez érdekelné?

– Természetesen, minthogy nekem írták őket. A levelekre vonatkozólag pedig Cust állhatatosan hallgat. Amíg nem tudom az okát, amiért épp nekem íródtak ezek a levelek, nem érzem, hogy megoldották a rejtélyt.

– Nincs semmi, akármilyen csekélység, ami arra utalna, hogy ön valamilyen módon keresztezte ennek az embernek az útját?

– A világon semmi.

– Volna egy ötletem. A neve!

– A nevem?

– Igen. Cust, nyilván az anyja szeszélyéből – nem csodálkoznék egy jól fejlett Oidipusz-komplexuson sem – meg van áldva két rendkívül hangzatos keresztnévvel: Alexander és Bonaparte. Érti, mire célzok? Alexander, azaz Nagy Sándor, a legyőzhetetlen, aki le akarja igázni az egész világot, és Bonaparte, a franciák nagy császára. Cust ellenfelet akar, hozzá méltó, mondhatnék, az ő súlycsoportjából való ellenfelet. Nos, itt van ön, a nagy erejű Herkules.

– Igen elgondolkoztató, amit mond, doktor úr...

– Ó, csupán egy ötlet. De most már mennem kell.

Dr. Thompson elbúcsúzott, Japp még maradt.

Nyugtalanítja az az alibi? – kérdezte Poirot.

– Igen, egy kicsit. Ne feledje, nem hiszek benne, mert tudom, hogy nem

igaz. De átkozottul nehéz lesz megdönteni. Az a Strange nevű tanú kemény legény.

– Miféle ember?

– Negyvenéves. Konok, magabiztos, öntelt bányamérnök. Ragaszkodott hozzá, hogy máris hallgassák meg a tanúvallomását. El akar utazni Chilébe, és azt remélte, hogy így nyomban elintézheti a dolgot.

– Egyike a leghatározottabb embereknek, akiket valaha is láttam – vetettem közbe.

– Az a fajta, aki nem szívesen vallja be, ha tévedett – mondta elgondolkozva Poirot.

– Ragaszkodik a történetéhez, és nem az az ember, akit kérdésekkel zavarba lehet hozni. Esküszik mindenre, ami szent, hogy Eastbourne-ban a Whitecross Hotelben ismerkedett össze Custtal, július huszonegyedikén este. Unatkozott, beszélgetni volt kedve. Amennyire meg tudom ítélni, Cust ideális hallgató volt, nem szólt közbe. Vacsora után leültek dominózni. Úgy látszik, Strange nagyszerűen ért a játékhoz, és meglepetésére Custban kemény ellenfélre talált. Fura játék a dominó. Belebolondulnak az emberek, órák hosszat játsszák. Strange és Cust is így volt vele. Cust szeretett volna lefeküdni, de Strange hallani sem akart róla, megesküdtött, hogy legalább éjjelig nem hagyhatják abba. Állta is a szavát. Tíz perccel éjjél után váltak el egymástól. Márpedig, ha Cust Eastbourne-ban a Whitecross Hotelben volt július huszonötödikén nulla óra tíz perckor, akkor nem fójthatta meg éjjél és egy óra között Betty Barnardot Bexhillben a tengerparton.

– Ez csakugyan támadhatatlannak látszik – ismerte el Poirot. – Határozottan elgondolkoztató.

– Hát Crome-nak épp elég fejtörést okoz! – mondta Japp.

– Ez a Strange mérnök nagyon biztos a dolgában.

– De még mennyire! Fene csökönyös alak. És nehéz rájönni, tulajdonképpen hol a hiba. Tegyük föl, Strange téved, és nem Cust volt a partnere, miért mondta volna akkor, hogy Custnak hívják? És a szálloda vendégkönyvében a kézírás vitathatatlanul az övé. Nem mondhatjuk rá Strange-re, hogy bűntársa Custnak, mániákus gyilkosoknak nincs bűntársuk! Később halt volna meg a lány? Az orvosi szakvélemény igen határozott, és különben is, némi *időbe* telt volna, amíg Cust észrevétlenül kilopózdik az eastbourne-i hotelből, és eljut a jó tizenegy mérföldnyire fekvő Bexhillbe...

– Bizony ez probléma – bólított Poirot.

– Ha a lényeket nézzük, persze, a dolog voltaképpen nem számít. A doncasteri gyilkosságot rábizonyítottuk Custra, ott a vérfoltos kabát, a kés... semmi kibúvó! Nincs az az esküdtszék, amelyik fölmentené. De ez az alibi

lerontja a szép, hézagmentes ügyet. Cust követte el a doncasteri gyilkosságot. ő követte el a churstoni gyilkosságot és az andoverit is. Az ördögbe is, *nem lehet* más a bexhilli gyilkosság tettese sem! Csak nem értem, hogyan?

Japp a fejét ingatta, azután fölállt.

– Most ütött a maga órája, monsieur Poirot. Crome teljesen tanácstalan. Erőltesse meg kissé azokat a pici szürkesejteket, amelyekről már annyit hallottam. Mutassa meg nekünk, milyen úton-módon vitte véghez!

És Japp távozott.

– Nos, Poirot? – fordultam hozzá. – Megbirkóznak a feladattal a kis szürkesejtjei?

Kérdésemre Poirot kérdéssel válaszolt.

– Mondja, Hastings, befejezettnek tekinti ezt a bűnügyet?

– Hát... tulajdonképpen igen. Megvan a tettes, megvan a bizonyítékok nagy része. Már csak a tálalás van hátra.

Barátom izgatottan kitört.

– Az ügynek vége! Az ügynek! Az ügy az *ember*, Hastings! Amíg nem tudunk mindent az emberről magáról, addig egy szikrával sem világosabb a rejtély! Az még nem győzelem, hogy a vádlottak padjára ültettük.

– Épp eleget tudunk róla.

– Semmit sem tudunk! Tudjuk, hol született, tudjuk, hogy részt vett a háborúban, könnyebb fejsérülése volt, és epilepszia miatt leszerelték. Tudjuk, hogy közel két évig lakott Marburynénál. Tudjuk, hogy csöndes, visszahúzódo természetű ember, az a fajta, akit senki sem vesz észre. Tudjuk továbbá, hogy kigondolt és végrehajtott egy rendszerbe foglalt, módfelett agyafűrt gyilkosságsorozatot. Azt is, hogy elkövetett néhány hihetetlenül ostoba baklövést. Tudjuk, hogy könyörtelenül, sőt kegyetlenül gyilkolt. De azt is, hogy volt olyan jó és nem engedte, hogy bárki mást vonjanak felelősségre azért, amit ő követett el. Ha háborítatlanul akart öldökölni, milyen egyszerű lett volna másokra hárítani a bűncselekményt, hadd lakoljanak azok érte. Hát nem látja, Hastings, hogy ez az ember csupa ellentmondás? Ostoba és agyafűrt, kegyetlen és nagylelkű... *kell, hogy legyen itt valami uralkodó tényező, amely egybehangolja ezt a kétfajta természetet.*

– Persze ha pszichológiai tanulmányként kezeli... – kezdtem.

– Mi egyéb volt ez az ügy kezdettől fogva? Egész idő alatt a sötétben tapogatóztam, próbáltam *megismerni a gyilkost*. Most pedig rájövök, Hastings, hogy *egyáltalában nem ismerem!* Tanácstalan vagyok.

– A hatalomvágy...

– Ó, igen, az sokat megmagyarázna... De engem nem elégít ki. Meg kell tudnom bizonyos dolgokat. *Miért* követte el ezeket a gyilkosságokat? *Miért*

választotta ki pontosan *azokat* az embereket?

– Ábécésorrendben... – kezdtem, de Poirot félbeszakított:

– Betty Barnard lett volna az egyetlen Bexhillben, akinek B-vel kezdődik a neve? Betty Barnard... erről eszembe jutott valami... igaznak kellene lennie... kell, hogy igaz legyen. De ha így van...

Sokáig hallgatott. Nem akartam zavarni.

Tény, ami tény, azt hiszem, elszenderültem.

Arra ébredtem, hogy Poirot a vállamon nyugtatja a kezét.

– Hastings, drága barátom – mondta szeretettel –, maga az én jó szellemem.

Egészen megzavart nagyrebecsülésének ez a váratlan jele.

– Így van, bizony – erősködött Poirot. – Mindig, mindig segít rajtam; szerencsét hoz. Megihlet.

– Ezúttal mivel ihlettem meg?

– Míg bizonyos kérdéseket hánytorgattam magamban, eszembe jutott egyik megjegyzése... egy olyan megjegyzés, amely a tisztánlátás csodásan ragyogó példája. Nem mondtam már egy ízben, hogy bámulatos tehetséggel tud rámutatni arra, ami kézenfekvő? Épp a magától értetődő dolgot hagytam figyelmen kívül!

– Mi volt az a ragyogó megjegyzésem?

– Mindent megvilágított, kristálytisztán áll előttem az egész. Választ kaptam minden kérdésemre. Látom, miért épp Ascherné (noha, az igazat megvallva, ezt már régen sejtettem), miért Sir Carmichael Clarke, miért a doncasteri gyilkosság, végül, és mindenekfelett a legfontosabb, *miért Hercule Poirot?*

– Volna olyan kedves és megmagyarázná?

– Még nem. Szükségem van előbb még egy-két információra. Ezeket majd megkapom a különítményünktől. Azután, *ha választ kaptam egy bizonyos kérdésre*, megyek és beszélek ABC-vel. Végre szemtől szembe leszünk mi, ellenfelek, ABC és Hercule Poirot.

– És azután?

– Azután beszélgetünk! *Je vous assure*, Hastings, nincs veszélyesebb annak, akinek titkolnivalója van, mint a beszélgetés. A beszéd – mondta nekem egyszer egy bölcs öreg francia – az ember találmánya, hogy megakadályozza a gondolkodásban. Azonkívül csalhatatlan eszköze annak, hogy fölfedezzük, mit akar titokban tartani. Az emberi lény, Hastings, nem tud ellenállni a beszélgetés kínálta alkalomnak, hogy kifejezze személyiségét és leleplezze önmagát. És mindig elárulja magát!

– Mit vár Custtól?

Hercule Poirot mosolygott.

– Egy hazugságot – mondta. – És azért tudni fogom az igazat.

XXXII. FOGJUK MEG A RÓKÁT

A következő napokban Poirot nagyon el volt foglalva. Rejtélyes látogatásokat tett, igen keveset beszélt, sokat töprengett, és állhatatosan nem volt hajlandó kielégíteni természetes kíváncsiságomat arra vonatkozólag, hogy mi volt annak idején az a szerinte annyira éleselméjű megjegyzésem.

Nem szólított föl, hogy kísérjem el titokzatos útjaira, amit kissé zokon vettem tőle.

A hét vége felé azonban közölte, hogy el akar látogatni Bexhillbe és környékére, és hívott, menjek vele. Mondanom sem kell, örömmel álltam rá.

A meghívás, ahogy aztán rájöttem, nem csupán nekem szólt, hanem kiterjedt az egész különítményre. Nekik sem okozott Poirot viselkedése kevesebb fejtörést, mint nekem, de mire véget ért a nap, legalább volt némi fogalmam, merre irányulnak Poirot gondolatai.

Elsőként Barnardékat kereste föl, és részletesen kikérdezte az asszonyt, hány óra volt, mikor Cust bekopogott hozzá, és pontosan mit mondott. Azután elment a hotelba, ahol Cust megszállt, és apróra kipuhatolta, amit csak tudtak az illető úr eltávozásáról. Amennyire módomban volt megítélni, a kérdései nyomán nem kerültek napvilágra újabb tények, de barátom tökéletesen elégedettnek látszott.

Következő útja a tengerpartra vezetett, arra a helyre, ahol rátaláltak Betty Barnard holttestére. Ott körbejárt néhány percig, és figyelmesen vizsgálta a kavicsos terepet. Nemigen láttam ennek értelmét, mert azt a partrészt naponta kétszer lepi el a tenger árja. Rég rájöttem azonban már, hogy barátom minden cselekedetét valamilyen gondolat sugallja, ha mégolyan értelmetlennek látszik is.

A kavicsos partról aztán Poirot elsétált a legközelebb eső olyan pontig, ahol megállhatott és leparkolhatott egy autó. Onnan ismét továbbment arra a helyre, ahol az Eastbourne-ba menő autóbuszok várakoznak, mielőtt elhagyják Bexhillt.

Végezetül valamennyiünket beteretelt a Vörös Macska kávézóba, ahol kissé felmelegített ízű teát szolgáltat föl nekünk Milly Higley, a kövérkés pincérlány.

Poirot gall bőbeszédűséggel dicsérte a lány formás bokáját.

– Az angol nők lába mindig túl vékony! De önnek, mademoiselle, tökéletes a lába. Formás, és van bokája!

Milly Higley vihogott, és azt mondta, jaj, ne mondjon már ilyeneket az úr, ő tudja, milyenek a francia urak...

Poirot nem fáradt azzal, hogy kijavítsa a lány tévedését a nemzetiségére vonatkozólag, csupán olyan módon kacsingatott rá, ami meglepett, majdhogynem megbotránkoztatott.

– *Voilà* – jelentette ki aztán. – Végeztem Bexhill-lel. Most átmegyek Eastbourne-ba. Ott csak érdeklődöm valami iránt, annyi az egész. Nem kell velem jönniük. Közben gyerünk vissza a hotelba egy koktéllra. Ez a tea förtelmes volt.

Miközben a koktélt iddogáltuk, Franklin Clarke kíváncsian megszólalt:

– Azt hiszem, kitaláltuk, mit akar itt kideríteni. Szeremé megdönteni azt az alibit. Nem értem azonban, minek örül annyira. Hisz nem bukkant rá egyetlen új adatra sem!

– Nem, ez igaz.

– Hát akkor?

– Türelem. Minden rendbe jön idővel.

– Úgy látszik, nagyon meg van elégedve magával.

– Ez azért van, mert eddig nem akadt semmi, ami ellentmondana az én kis ötletemnek.

Poirot arca hirtelen elkomolyodott.

– Hastings barátomtól hallottam egyszer, hogy fiatal korában egy játék dívott náluk, amit Igazság játéknak neveztek. Abból állt, hogy a résztvevőknek egymás után föltettek három kérdést, és ezek közül kettőre őszintén kellett válaszolni. A harmadikra nem. Persze rendkívül tapintatlanok voltak a kérdések. A játék azzal kezdődött, hogy mindenkinek meg kellett esküdnie, hogy valóban igazat mond, a teljes igazat, csakis az igazat.

Elhallgatott.

– Nos? – szólalt meg Megan.

– *Eh bien*, szeretném, ha most ezt játszanánk. Szükségtelen a három kérdés; egy is elég lesz. Mindegyiküknek fölteszek egy kérdést.

– Bármire válaszolunk, természetesen – mondta türelmetlenül Clarke.

– Ó, csak hogy én sokkal komolyabban szeretném. Megesküsznek mind, hogy igazat mondanak?

Olyan ünnepélyes volt a hangja, hogy a többiek, zavarukban, szintén ünnepélyesen viselkedtek. Sorra letették az esküt.

– *Bon* – mondta élénken Poirot. – Akkor kezdjük...

– Velem – ajánlkozott Thora Grey.

– Ó, ezúttal nem volna udvarias előreengedni a hölgyeket! Másnál kezdjük el. – Franklin Clarke-hoz fordult: – Mi volt a véleménye, *mon cher monsieur*

Clarke, a kalapokról, amelyeket a hölgyek idén viseltek Ascotban?

Franklin Clarke rámeredt:

– Tréfál?

– Egyáltalán nem.

– Komolyan ez a kérdése?

– Ez.

Clarke elvigyorodott.

– Nos, monsieur Poirot, idén nem mentem ki Ascotba, de amennyire láttam a kifelé tartó kocsikban, a hölgyek kalapja, amelyet erre az alkalomra felöltöttek, még nevetségesebb volt, mint amelyet különben viselnek.

Poirot mosolygott, és Donald Fraserhez fordult:

– Idén mikor vette ki a szabadságát, monsieur?

– A szabadságomat? Augusztus első két hetében.

Hirtelen megvonaglott az arca. A kérdés nyilván fölkaparta, mert emlékébe idézte a szeretett lány elvesztését.

Poirot azonban, úgy látszik, nem nagyon törődött a válaszával. Thora Greyhez intézte szavát, és a hangja egy szemernyit megváltozott, feszesebb lett. Kérdése élesen és világosan hangzott el:

– Mademoiselle, Lady Clarke halála esetén feleségül ment volna Sir Carmichaelhez, ha megkéri?

A lány fölugrott.

– Hogy merészel ilyet kérdezni tőlem? Ez... ez sértés!

– Lehet. De hát megesküdtött, hogy az igazat mondja. *Eh bien...* igen vagy nem?

– Sir Carmichael csodálatosan kedves volt hozzám. Szinte úgy bánt velem, mintha a lánya volnék. Úgy is éreztem iránta, csupán tiszteletet és hálát.

– Bocsássa meg, de ezzel még nem felelt. Igen vagy nem, mademoiselle? Thora habozott.

– A válaszom, természetesen, nem!

– Köszönöm, mademoiselle.

Poirot most Megan Barnardhoz fordult. A lány nagyon sápadt volt; mély lélegzetet vett, mint aki nagy megpróbáltatás előtt szedi össze minden erejét.

Mintha ostor csattant volna, olyan volt Poirot hangja.

– Mademoiselle, mit gondol, mi lesz a nyomozásom eredménye? Akarja-e, hogy kiderítsem az igazat, vagy nem akarja?

Megan büszkén fölvetette a fejét. Biztosra vettem a válaszát. Tudtam, milyen fanatikus szenvedéllyel ragaszkodik az igazsághoz.

Válasza tisztán csendült föl, és megdőbbsentett.

– Nem!

Valamennyien hátrahőköltünk. Poirot előrehajolt, úgy vizsgálta a lány arcát.

– Mademoiselle Megan – mondta –, lehet, hogy nem akarja az igazat, de... *ma foi*... ki tudja mondani!

Már elindult az ajtó felé, mikor eszébe jutott, és odalépett Mary Drowerhez.

– Mondja, gyermekem, van magának udvarlója?

A lány, aki aggódva várta a kérdést, meglepetten fölpillantott, és mélyen elpirult.

– Ó, Mr. Poirot... én... én... nem vagyok benne biztos.

– *Alors c'est bien, mon enfant* – mondta mosolyogva a barátom, aztán intett nekem. – Gyerünk, Hastings, indulnunk kell már Eastbourne-ba.

Kocsiba szálltunk, és csakhamar sebesen robogtunk a part mellett kanyargó úton, amely Pevensey érintésével vezet Eastbourne-ba.

– Kérdezhetnék valamit? Vagy hiába?

– Ne kérdezzen. Magától is rájöhet, hogy mit csinálok.

Csöndben maradtam. Poirot igen meg lehetett elégedve magával, mert halkan dúdolgatott. Pevenseybe érve indítványozta, hogy álljunk meg, és tekintsük meg a vár romjait. Visszatérőben a kocsinkhoz megálltunk egy percre, és nézegettük a kört játszó kislányokat, akik harsányan és meglehetősen hamisan énekeltek egy nótát.

– Mit énekelnek, Hastings? Nem értem jól a szöveget.

Figyeltem, amíg végül elfogtam a versike refrénjét:

*Fogjuk meg a rókát,
Ketreche, be vele,
Ott marad, örökre...*

– Ketreche, be vele, ott marad, örökre... – ismételte a barátom. Hirtelen elkomorodott. – Ez borzasztó dolog, Hastings. – Percnyi csönd után megkérdezte: – Maguk itt vadásszák a rókát?

– Én ugyan nem. Sohasem engedhettem meg magamnak ezt a sportot. De nem hiszem, hogy ezen a vidéken vadásznának.

– Úgy értettem, Angliában, általában. Furcsa sport. Előbb biztos fedezékben lesben állnak, aztán, ugye, fölhangzik a kürtjel – halihó! – kezdődik a hajsza – árkon-bokron át – a róka menekül – nyílegyenesen rohan – néha egy szökkenéssel visszakanyarodik – de a kutyák...

– Kopók!

–... a kopók a nyomában vannak, végül elkapják, és kileheli páráját...

gyorsan és borzalmas halállal.

– Kegyetlennek hangzik nyilván, de valójában...

– A róka élvezi? Ne mondjon ilyen számárságokat, barátom. *Tout de même* a gyors, kegyetlen halál még mindig jobb, mint amiről azok a gyerekek énekeltek... Bezárva... ketrecben... örökre... Nem, az szörnyű!

Megrázkódott, majd egészen más, nyugodt hangon kijelentette:

– Holnap fölkeresem azt a Custot – és odaszólt a sofőrnek: – Hajtson vissza Londonba!

– Hát nem megy Eastbourne-ba? – kiáltottam föl.

– Minek? Ami a célom, ahhoz éppen eleget tudok.

XXXIII. ALEXANDER BONAPARTE CUST

Nem voltam jelen Poirot és a különös Alexander Bonaparte Cust párbeszédénél. A rendőrséggel való kapcsolata és a bűnügy különleges körülményei folytán barátom minden nehézség nélkül megkapta a belügyminisztérium engedélyét, amely azonban az én személyemre nem terjedt ki. Poirot szempontjából mindenesetre lényeges volt, hogy ne legyen tanúja a beszélgetésüknek, és ők ketten négy szemközt maradjanak.

Mindazonáltal olyan részletesen számolt be nekem arról, ami kettejük közt lefolyt, hogy bizvást úgy írhatom le, mintha magam is ott lettem volna.

Mr. Cust szinte összezsugorodott; görnyedtebb volt, mint valaha. Bizonytalanul babrálgatta a kabaráját.

Poirot jó ideig nem szólt egyetlen szót sem, csak ült, és nézte a szemben ülő embert.

A hangulat lecsillapodott, békéssé vált, tele ráérős, végtelen nyugalommal.

Drámai pillanat lehetett pedig, amikor a hosszú küzdelem után találkozott a két ellenfél. Poirot helyében biztosan megremegtem volna az izgalomtól. Barátom azonban maga a megtettesült józanság. Minden figyelme arra irányult, hogy kiváltson bizonyos hatást a szemben ülő emberből.

– Tudja-e, ki vagyok? – szólalt meg végül igen szelíden.

A másik a fejét rázta.

– Nem... nem mondhatnám. Hacsak nem Mr. Lucasnak a... hogyishívják... az ügyvédsegédje. Vagy talán Mr. Maynard küldte?

(A Maynard és Cole ügyvédi iroda látta el a védelem ügyét.)

Cust hangja udvarias volt, de érződött rajta, hogy nem nagyon érdekli, kivel beszél. Nyilván nagyon lekötötték a gondolatai.

– Hercule Poirot vagyok... – mondta barátom csöndesen, és figyelte a hatást.

Cust kissé fölemelte a fejét.

– Ó, csakugyan?

Olyan természetesen toltak ajkára e szavak, mint ahogy Crome felügyelő mondta volna, de amannak fölényessége nélkül. Aztán egy perc múlva megismételte, de ezúttal más hangon.

– Ó, csakugyan? – és érdeklődéssel ráemelte szemét látogatójára.

Tekintetük találkozott, és Poirot szelíden bólintott.

– Bizony – mondta –, én vagyok az, akinek azokat a leveleket írta.

Egyszeriben megszakadt a kontaktus. Cust lesütötte a szemét, és ingerülten, bosszúsan tiltakozott:

– Nem írtam én önnek soha. Nem én írtam azokat a leveleket. Hányszor ismételjem, hisz már annyiszor elmondtam!

– Tudom. De ha nem ön írta, akkor ki?

– Az ellenség. Biztos, hogy van egy ellenségem. Mindenki ellenem tör... a rendőrség... minden ember... mind, mind... az egész világ összeesküdött ellenem.

Poirot nem felelt.

– Mindenki ellenem fordult... mindig...

– Gyermekkorában is?

Cust eltűnődött.

– Nem... tulajdonképpen akkor még nem. Anyám nagyon szeretett. De becsvagyó volt... rettenetesen becsvagyó! Azért adta nekem ezeket a nevetséges neveket. Fejébe vette azt a képtelenséget, hogy híres ember lesz belőlem. Folyton biztatott, hogy érvényesüljek, akaraterőről beszélt, azt mondta, mindenki ura a sorsának... és bármit elérhetek!

Egy percre hallgatott.

– Tévedett, persze. Elég hamar rájöttem. Nem vagyok az a fajta, aki viszi valamire az életben. Minduntalan elkövettem valami ostobaságot, és nevetségessé tettem magam. Félték voltam... félték az emberektől. Rossz dolgom volt az iskolában, a fiúk folyton gyötörtek a keresztnévemmel. Rosszul ment minden, a sport is, a tanulás is. Még jó, hogy szegény anyám meghalt. Csalódott volna bennem. Buta voltam még a kereskedelmi iskolában is, bárki másnál lassabban tanultam meg a gyors- és gépirást. Pedig nem éreztem magam butának; ha érti, mire gondolok.

Hirtelen esdeklő pillantást vetett látogatójára,

– Értem, mire gondol – mondta Poirot. – Kérem, folytassa.

– Csak éppen az az érzés, hogy mindenki más butának tart, bénítóan hatott

rám. Ugyanaz történt később is, a hivatalban.

– És még később, a háborúban?

Cust arca egyszerre földerült.

– Tudja, a háborúban jól éreztem magam. Már amennyire részem volt benne. Életemben először éreztem, hogy ugyanolyan ember vagyok, mint bárki más. Egyformán benne voltunk a slamasztikában. Nem voltam se jobb, se rosszabb, mint a többiek.

Mosolya lehervadt.

– Aztán megsebesültem a fejemen. Semmiség volt. De rájöttek, hogy néha rohamom van... mindig tudtam persze, hogy időnként nem vagyok egészen biztos benne, mit csináltam. Kihagy az emlékezetem. És el is vágódtam egy-kétszer, persze. De igazán nem hiszem, hogy ezért le kellett volna szerelniük. Nem, ez nem volt rendjén.

– És azután?

– Állást kaptam egy irodában. Akkor persze jól megfizették. A háború után sem volt rossz, csak természetesen kisebb lett a fizetésem... És valahogy nem jutottam előbbre. Mindig mellőztek az előléptetésnél. Nem voltam eléggé rámenős. Egyre nehezebb lett... komolyan, nagyon nehéz. Különösen, mikor kitört a gazdasági válság. Az igazat megvallva már alig futotta a száraz kenyérre, pedig egy hivatalnoknak adnia kell a külsejére, mikor fölajánlották azt a harisnyaügynökséget. Fizetéssel és jutalékkal!

– De azzal ugye tisztában van – kérdezte Poirot –, hogy a cég, amelyikről azt mondja, alkalmazta magát, tagadja ezt a tényt?

– Mert benne vannak az összeesküvésben! – kiáltott föl izgatottan Cust. – Benne kell hogy legyenek! Írott bizonyítékom van rá... írott bizonyítékom! Nekem szóló levelek, utasításokkal, hogy hova utazzam, és névsorokkal, hogy kiket kell fölkeresnem.

– Nem egészen *írott* bizonyítékok, hanem *géppel írott* bizonyítékok.

– Az ugyanaz. Egy nagyvállalat természetesen géppel írja a leveleit.

– Nem tudja, Mr. Cust, hogy egy írógépet azonosítani lehet? Azokat a leveleket mind ugyanazon a gépen írták.

– No és?

– Az ön saját gépén... amelyik a szobájában volt.

– Azt a vállalat küldte nekem, amikor szerződtek.

– Igen ám, de azok a levelek mind *később* érkeztek, így hát, úgy látszik, ugyebár, mintha *maga gépelte volna a leveleket, aztán föladta a saját címére?*

– Nem, nem! Ez is a cselszövés része! Mellesleg meglehet, hogy azokat a leveleket ugyanolyan fajta gépen írták.

– Nem ugyanolyan *fajtaról*, hanem *ugyanarról* van szó.

- Összeesküvés – ismételte makacsul Cust.
- És a szekrényében talált ABC-menetredek?
- Nem tudok rólok. Azt hittem, az mind harisnya.
- Miért pipálta ki Ascherné nevét azon az első, andoveri listán?
- Mert nála akartam kezdeni. Valahol el kell kezdeni.
- Igaz. *Valahol el kell kezdeni.*
- Nem úgy értettem! Nem úgy, ahogy maga érti!
- *De tudja, hogy én hogy értettem?*

Mr. Cust hallgatott. Egész testében reszketett.

– Nem én tettem! – kiáltott föl hirtelen. – Ártatlan vagyok! Tévedés az egész. Tessék, ott az a második gyilkosság, az, amelyik Bexhillben történt. Én meg Eastbourne-ban ültem és dominóztam. Ezt csak elismeri! – A hangja diadalmas volt.

– Hogyne – hagyta helyben Poirot elgondolkozva, aztán lágy, bársonyos hangon folytatta: – De, ugye, olyan könnyű eltéveszteni egy napot? És ha valaki olyan csökönyös, magabiztos ember, amilyen Mr. Strange, még csak föl sem merül benne, hogy esetleg tévedett. Amit egyszer kimondott, ahhoz ragaszkodik... ilyen ember. No és a szálló nyilvántartása, milyen egyszerű rossz dátumot beírni, mikor aláírja a nevét, nem valószínű, hogy rögtön észrevénné valaki.

- Dominóztam aznap egész este!
- Úgy tudom, kitűnően ért a játékhoz.

Mr. Cust ettől kissé zavarba jött.

– Én... én... hát azt hiszem, igen.

– Nagy elmélyülést igénylő játék, igen sok ügyességet kíván, nem?

– Ó, rengeteg fantázia van benne... rengeteg lehetőség! Be sokat játszottunk ebédidőben, mikor még hivatalba jártam! Nem is képzelem, milyen könnyen összehoz vadidegeneket egy játszma dominó! Emlékszem egy emberre – folytatta, és halkán fölnevetett –, sohasem felejttem el valami miatt, amit mondott nekem... szóval beszédbe elegyedtünk egy csésze kávé mellett, aztán leültünk dominózni. Nos, húsz perc múlva már úgy éreztem, egész életemben ismertem azt az embert.

– Mi volt az, amit mondott magának? – kérdezte Poirot.

Mr. Custnak elborult az arca.

– Az rémes volt... megdöbbenő. Arról beszélt, hogy a sorsunk rá van írva a tenyerünkre. Elém tartotta a kezét, és megmutatta azokat a vonalakat, amelyek szerint kétszer majdnem vízbe fül... és csakugyan, két ízben éppen hogy megmenekült ettől. Aztán megnézte az enyémet, és elképesztő dolgokat mondott. Hogy mielőtt meghalok, Anglia egyik leghíresebb embere leszek,

rólam beszél majd az egész ország. De azt mondta... azt is mondta... – hebegte elcsukló hangon, aztán elnémult.

– Nos?

Poirot rászégezte szinte delejes tekintetét. Cust hol ránézett, hol elkapta róla a szemét, mint egy megigézett nyulacska.

– Azt mondta... hogy... hogy úgy látszik, mintha erőszakos halál várna rám, és nevetve mondta: “Szinte mintha akasztófán végezné az életét”, aztán nagyot kacagott, és azt mondta, csak viccelt...

Hirtelen elhallgatott. Már nem nézett Poirot-ra, szeme tétován rebbent ide-oda.

– A fejem... nagyon sokat szenvedek vele... néha már alig bírom, úgy fáj... Előfordul azután, mikor nem tudom... nem tudom... – Teljesen letört, magába roskadt.

Poirot előrehajolt. Nagyon nyugodtan és nagyon határozottan mondta:

– *De azt ugye tudja, hogy maga követte el a gyilkosságokat?*

Mr. Cust fölpillantott. Egészen természetes és nyílt volt a tekintete. Minden ellenszegülése megszűnt, látszott rajta – bármilyen különös is –, hogy megbékélt önmagával.

– Igen, tudom – mondta csöndesen.

– De azt nem tudja, *miért* tette?

– Nem – felelte Cust a fejét rázva –, azt nem.

XXXIV. POIROT MINDENT MEGMAGYARÁZ

Feszült figyelemmel ültünk körben, hogy meghallgassuk Poirot végső magyarázatát az ABC-ügyről.

– Egész idő alatt – kezdte el a barátom – nem hagyott nyugton egyetlen kérdés: az egész ügy *miért*-je. Hastings a minap azt mondta nekem, az ügy véget ért, amire azt feleltem, *az ügy az ember! Nem a gyilkosságok rejtélye érdekel, hanem ABC rejtélye.* Miért érezte szükségét, hogy elkövesse a gyilkosságokat? Miért választott *engem* ellenfelül?

Nem fogadom el válaszként, hogy a tettes szellemileg fogyatékos ember. Korlátoltság és ostobaság azt mondani, hogy azért követ el valaki örült dolgokat, mert örült. Az elmebeteg ugyanolyan logikusan és megfontoltan cselekszik, mint az épelméjű – *a maga sajátosan elferdült szemszögéből.*

Példának okáért, ha egy férfi ragaszkodik hozzá, hogy egy szál ágyékkötőben járjon-keljen, gubbasszon az utcán, rendkívül bizarnak tűnik a viselkedése. De amint megtudjuk, hogy emberünknek *szilárd meggyőződése*

az, hogy ő Mahatma Gandhi, egyszeriben teljesen ésszerűvé, logikussá válik a magatartása.

A mi esetünkben tehát el kell képzelnünk egy olyan észjárást, amelynek számára *logikus és ésszerű négy vagy annál is több gyilkosságot elkövetni*, ezeket levélben előre bejelenteni Hercule Poirot-nak.

Hastings barátom elmondhatja önöknek, mennyire aggódtam attól a perctől kezdve, amikor megkaptam az első levelet. Rögtön megéreztem, hogy valami nagyon nincs rendjén azzal a levéllel.

– Teljesen igaza volt – vetette közbe szárazon Franklin Clarke.

– Igen. Csakhogy épp itt, a lelegején, elkövettem egy súlyos hibát. Elhessegettem a levelet illető első érzésemet, holott erős érzés volt. Úgy kezeltem, mintha az ösztönöm játéka volna. Egy kiegyensúlyozott, gondolkozó elme számára azonban nincs helye az ösztönök játékának, nem belső sugallatra találjuk el az igazat. Találgatni persze lehet; vagy sikerül, vagy nem. Ha sikerül, azt mondjuk, ösztönösen megéreztek, mi a helyes válasz. Ha nem sikerül, nem beszélünk róla többet. De amit gyakran ösztönös megérzésnek nevezünk, az valójában *logikus következtetésen vagy tapasztalaton alapuló benyomás*. Mikor egy szakértő úgy érzi, valami nincs rendjén egy festménnyel, egy bútordarabbal, vagy egy csekken az aláírással, valójában egész sereg apró jelre és részletre reagál ezzel az érzésével. Nem kell részletekbe merülnie, elég a tapasztalata, az eredmény pedig: *határozott benyomás a rendellenességről*. De ez nem ösztönös megérzés, ez *tapasztalaton nyugvó benyomás*.

Eh bien, bevallom, nem szenteltem annyi figyelmet az első levélnek, amennyi megillette volna. Csak épp nagyon nyugtalanított. A rendőrség rossz tréfának tekintette. Én komolyan vettem; meg voltam győződve arról, hogy gyilkosság történik Andoverben. Amint tudják, a gyilkosság megtörtént.

Ezen a ponton még nem volt rá módom – ennek nagyon is tudatában voltam –, hogy megállapítsam, *ki az*, aki elkövette a bűntettet. Csak egyet tehettem: próbáltam megérteni, *milyen fajta ember a tettes*.

Volt néhány támpontom: a levél, a bűntett elkövetésének módja és az áldozat személye. A következőkre kellett rájönnöm: mi a bűntett indítóoka, és mi a levél indítóoka.

– Föltűnési viselkedés; nyilvános szereplés vágya – mondotta Clarke.

– A kisebbségi komplexus bizonyára megmagyarázza – tette hozzá Thora Grey.

– Ez volt, persze, a kézenfekvő magyarázat. De miért *én*? *Miért Hercule Poirot*? Nagyobb nyilvánosságot biztosított volna magának a tettes, ha a Scotland Yardnak címezi a leveleket, és még nagyobb, ha egy újságnak

küldi el. Az első levelet esetleg nem közölte volna a lap, de mire megtörtént a második bűntény, ABC olyan hírverés középpontjába került volna, amilyen csak kitelik a sajtótól. Akkor hát miért Hercule Poirot? Talán valami *személyes* okból? A levélből ki lehetett venni egy szemernyi idegenellenes elfogultságot, de nem eleget ahhoz, hogy számomra kielégítő magyarázatul szolgáljon.

Aztán megérkezett a második levél, és azt követte Betty Barnard meggyilkolása Bexhillben. Világossá vált, amit már gyanítottam, hogy ábécésorrendben folytatódnak a gyilkosságok, de ez a tény, amely a legtöbb ember szemében alapvető indítékként szerepelt, nem érintette a számomra legfőbb kérdést. *Mi szüksége van ABC-nek arra, hogy elkövesse ezeket a gyilkosságokat?*

Megan Barnard közbeszolt:

– Vérszomjas... ilyesmi létezik, nem?

– Teljesen igaza van, mademoiselle, ilyesmi létezik. Kéjvágyból is lehet gyilkolni, de ebben az esetben ez nem egészen fedi a tényeket. A mániákus gyilkos, mikor megszállja az öldöklési téboly, rendszerint *annyi embert akar megölni, amennyit csak lehet. Ez időnként fellépő, eszeveszett vágy. Az ilyen gyilkosnak azonban legfőbb gondja, hogy eltávolítsa maga után az áruló nyomokat, nem pedig az, hogy hirdesse, nyilvánosságra hozza. Ha szemügyre vesszük a kiválasztott négy áldozatot, vagy legalább hármat közülük (minthogy igen keveset tudok Mr. Downesről vagy Mr. Earlsfieldről), rájövünk, hogy ha a gyilkos úgy akarja, eltehetné volna láb alól őket anélkül, hogy magára vonja a legcsekélyebb gyanút is. A rendőrség óhatatlanul Franz Aschert, Donald Frasert, Megan Barnardot és esetleg Mr. Clarke-ot gyanúsította volna, még ha képtelen lett volna is közvetlen bizonyítékokkal szolgálni ellenük. Föl se merült volna egy ismeretlen mániákus gyilkos lehetősége! Akkor hát miért érezte szükségét a gyilkos, hogy fölhívja magára a figyelmet? Elengedhetetlennek érezte, hogy mindegyik holttest mellett hátrahagyjon *egy-egy ABC-menetrendet?* Ez volt a *kényszerképze*t? Egy vasúti menetrendhez kötődő komplexus lenne?*

Képtelen voltam ezen a ponton *hozzáférközni a gyilkos lelkületéhez*. Olyan nemes szívű volna? Visszarettenne attól, hogy ártatlan személy lakoljon az ő büntetteiért?

Jóllehet, nem tudtam válaszolni a fő kérdésre, úgy éreztem, bizonyos dolgokat már megtudtam a gyilkosról.

– Mint például? – kérdezte Fraser.

– Először is, hogy rendszerező elme. Büntetteit ábécésorrendben hajtotta végre; nyilván ez fontos számára. Másrészt nincs uralkodó szempont az

áldozatai kiválogatásában. Ascherné, Betty Barnard, Sir Carmichael Clarke, mind merőben különböztek egymástól. Itt nem játszhatott szerepet sem a nemi, sem egy bizonyos életkorhoz kapcsolódó komplexus, és ezeket a tényezőket egyenként is igen furcsának tartottam. Ha valaki válogatás nélkül gyilkol, rendszerint azokat teszi el láb alól, akik útjában vannak, vagy idegesítik. Az ábécésorrend azonban azt bizonyítja, hogy itt nem erről van szó. A másik fajta gyilkos rendszerint egy bizonyos fajtájú áldozatot keres ki, többnyire ellenkező neműt, mint ő maga. ABC eljárásában volt valami vaktában történő, véletlenszerű, ami nem volt összeegyeztethető az ábécé szerinti kiválogatással.

Egyetlen csekélyke következtetésre azonban jutottam. Az ABC-menetrend alkalmazása olyan emberre utalt, *akit érdekel a vasút*. Ez a beállítottság sokkal gyakoribb férfiakban, mint nőkben. Kisfiúk szoktak vonattal játszani, kislányok nem. Ugyanez egy bizonyos értelemben fejlődésében visszamaradt, infantilis szellemiség jele is lehetett, amelyben túlsúlyban maradt a kamaszos jelleg.

Betty Barnard halála aztán némely más dologra is figyelmeztetett. Különösen sokatmondó volt halálának a módja, kérem, ne vegye zokon, Mr. Fraser: a saját övével fojtották meg. Jóformán biztos ennél fogva, hogy olyan valaki ölte meg, akivel baráti, szeretetteljes viszonyban volt. Mikor megtudtam egyet-mást a lány természetéről, fölsejlett bennem egy kép.

Betty Barnard kacér kis teremtés volt. Szerette, ha jóképű férfiak udvarolnak neki. ABC-nek tehát ahhoz, hogy magával tudja csalni a lányt, rendelkeznie kellett bizonyos vonzóerővel. Rámenősnek kell lennie, hódítónak, így képzelem a tengerparti jelenetet: a férfi megcsodálja a lány övét. A lány leszedi, a másik játékosan a lány nyaka köré veti, talán azt is mondja: “No, most megfojtom.” Incselkedő játék az egész. A lány kacag, ő pedig húzza... húzza...

Donald Fraser halásápadtan fölugrott.

– Monsieur Poirot! Az isten szerelmére!

Poirot legyintett.

– Már végeztem. Többet erről nem beszélek. Térjünk rá a következő gyilkosságra, Sir Carmichael Clarke halálára. Itt a gyilkos ugyanazzal a módszerrel él, mint első ízben: beveri az áldozat fejét. Ugyanez az ábécékomplexus, de egy tényező kissé zavar engem. Ha olyan következetes a gyilkos, akkor miért nem választja meg a helységeket is valamilyen határozott sorrendben?

– Minthogy Andover a 155. A-val kezdődő név a menetrendben, a B gyilkosság vagy ugyanúgy a 155., vagy pedig a 156., a C pedig a 157. kellett

volna hogy legyen. Mintha a helységeket túlságosan is vaktában választották volna.

– Nem azért gondolja, mert kissé elfogult ezen a téren? – vettem közbe. – Hisz magának is alapvető tulajdonsága, majdhogynem betegsége a rendszeresség!

– Nem, ez nem betegség! *Quelle idée!* Belátom azonban, hogy talán túlzott fontosságot tulajdonítok a dolognak.

A churstoni bűntény nem sokat segített rajtam. Szerencsétlen körülmény volt, hogy a gyilkos szándékát bejelentő levél téves címre ment, és így nem tudtunk fölkészülni rá.

Mire azonban esedékessé vált a D-gyilkosság, félelmetes méretű védelmi rendszerről gondoskodott a rendőrség. Nyilvánvaló volt, hogy ABC már nem sokáig úszhatja meg büntetlenül a tetteit.

– Mindezen felül ekkor bukkantam a harisnyabűnjelre. Teljesen világos volt, hogy nem lehet a véletlen műve, ha minden egyes bűntény helyén vagy annak közelében fölbukkan egy harisnyát áruló férfi. Ebből következett, hogy a harisnyaárus a gyilkos. Meg kell mondanom, az a személyleírás, amelyet Miss Greytől kaptam, nem egészen egyezett a magam elképzelésével arról az emberről, aki megölte Betty Barnardot.

A további fejleményeket épp csak érintem. Egy negyedik gyilkosság is történt, megöltek egy George Earlsfield nevű embert, állítólag tévedésből egy Downes nevű helyett, akinek hasonló a termete, és az áldozat mellett ült a moziban.

És most végül megfordul a sors kereke! Az események már nem játszanak ABC kezére, hanem ellene. Kiszemelték, üldözik... és végül letartóztatják.

A bűntény, ahogy Hastings mondja, véget ért.

Ami a nyilvánosságot illeti, ez igaz. Az az ember börtönben ül, és végső fokon kétségkívül elmeógyógyintézetbe kerül. Nem lesz több gyilkosság. Lelépett! Vége! Ámen.

De nem, ami engem illet! Nem tudok semmit, az égvilágon semmit. Sem azt, hogy *mi okból*, sem azt, hogy *mi célból* történt mindez!

Van azután egy bosszantó kis tényező. Custnak *alibije* van a bexhilli gyilkosság estéjére.

– Ez az, ami nem hagyott nyugton egész idő alatt – jegyezte meg Franklin Clarke.

– Hogyne. Engem sem hagyott nyugton. Mert ez az *alibi valódinak látszik*. De nem lehet valódi, hacsak... és ezzel elérkeztünk két igen érdekes elmélethez.

– Tegyük föl, barátaim, hogy Cust elkövette az A-, C- és

D-gyilkosságokat... de *nem ő a B-bűntény tettese!*

– Monsieur Poirot! Az nem...

Poirot a tekintetével elhallgattatta Megan Barnardot.

– Maradjon csöndben, mademoiselle. Az igazságot akarom. Elég volt a hazugságból. Tegyük föl tehát, *hogy ABC nem követte el a második gyilkosságot*, amely, ne feledjük, huszonötödike hajnalán történt, aznap, amikor ő a bűntett céljából érkezett oda. És ha valaki megelőzte? Abban az esetben mit tenne? Elkövetne egy *második* gyilkosságot, vagy lapulna, és elfogadná az elsőt, mint valami hátborzongató ajándékot?

– Monsieur Poirot! – kiáltott föl Megan. – Fantasztikus, mit ki nem gondol! Valamennyi gyilkosságnak *kell* hogy ugyanaz legyen a tettese!

Barátom ezt elengedte a füle mellett, és nyugodtan folytatta:

– Ennek a hipotézisnek az a jó oldala, hogy megmagyarázza *azt az eltérést, amely fönnáll Alexander Bonaparte Cust személyisége*, aki sohasem hódított volna meg egyetlen lányt sem, és *Betty Barnard gyilkosának a személyisége között*. Ismeretes, máskor is előfordult már, hogy gyilkosságra készülők emberek a maguk javára használják ki a mások által elkövetett bűntettet. Hasfelmetsző Jack gyilkosságait sem mind ő maga követte el. Ez eddig rendben volna.

Ekkor azonban akadályba ütköztem.

A Barnard-gyilkosságig *nem hozták nyilvánosságra az ABC-ügyet*. Az andoveri gyilkosság nem keltett valami nagy érdeklődést; az újságok meg sem említették a vasúti menetrendet. Ebből következik, hogy bárki is ölte meg Betty Barnardot, hozzá kellett férnie olyan adatokhoz, amelyekről csak bizonyos személyek tudtak, mégpedig: jómagam, a rendőrség, Ascherné rokona és egynéhány szomszédja. Itt tehát zsákutcába jutottam.

Donald Fraser töprengve megjegyezte:

– Végtére a rendőrök is emberek. Sőt, nagyon jóképű emberek... – Elhallgatott, és kérdően nézett barátomra.

Poirot a fejét rázta.

– Ó, nem, sokkal egyszerűbb a dolog. Mondtam már, hogy van más elgondolás is.

– Tegyük föl, hogy *nem* Cust ölte meg Betty Barnardot, hanem *valaki más*. Vajon elkövehette-e ez a másvalaki a *többi gyilkosságot is?*

– De hisz ennek így nincs semmi értelme! – kiáltott föl Clarke.

– Nincs? Ekkor megtettem, *amit azonnal meg kellett volna tennem*. Egészen más szemszögből vizsgáltam meg a nekem írt leveleket. Elejétől fogva éreztem, hogy valami nincs velük rendjén, mint ahogy a képszakértő tudja, ha a festmény hamisítvány...

– Anélkül, hogy hosszasan latolgattam volna, elfogadtam, hogy egy őrült írta a leveleket. Ez volt a hiba. Most újra megvizsgáltam, és egészen más eredményre jutottam. Az a baj velük, hogy *épelméjű ember írásai!*

– Mit mond?! – kiáltottam föl.

– Igen, igen, pontosan az! Valami nem volt rendjén, mint ahogy a festménnyel sincs valami rendjén, *mert valamennyi hamisítvány volt!* Azt a látszatot keltették, mintha egy őrült levelei volnának, egy mániákus gyilkosé, valójában azonban erről szó sem volt.

– Ennek semmi értelme – ismételte Franklin Clarke.

– *Mais si* Tessék csak gondolkozni. Mi lehet a célja az ilyen leveleknek? Hogy ráirányítsák a figyelmet az írójukra, hogy fölhívják a figyelmet a gyilkosságokra! *En vérité*, első pillanatban ez értelmetlennek tűnt, aztán egyszerre megvilágosodott előttem. Arra valók, hogy ráirányítsák a figyelmet számos gyilkosságra, a gyilkosságok egész *csoportjára*... Nem az önök nagy Shakespeare-je mondja, hogy “Nem látni a fáktól az erdőt”?

Nem javítottam ki Poirot tévedését. Igyekeztem megérteni a lényegét annak, amit mond. Kezdett már derengeni bennem, mialatt folytatta:

– Mikor vesznek észre legkevésbé egy gombostűt? Ha benne van a tűpárnában! Mikor vesznek észre legkevésbé egy egyéni gyilkosságot? Ha egyike *egy sorozat egymással összefüggő gyilkosságnak*.

– Rendkívül agyafúrt, leleményes, vakmerő gyilkossal volt tehát dolgom, aki mindent megkockáztat, aki a lelke mélyéig hazárdjátékos. Ez *nem* Mr. Cust! Ő sohasem követhette el ezeket a gyilkosságokat! Nem, itt egészen más típusú emberről van szó, egy kamaszos vérmérsékletű – lásd az iskolás fiúk stílusában megírt leveleket és a vasúti menetrendet –, a nők szemében igen vonzó férfiról, aki semmibe veszi az emberi életet, olyan valaki, aki szükségszerűen kiemelkedő szerepet játszott az *egyik* bűntényben.

Vegyük fontolóra, kérem, miket kérdez a rendőrség, ha megöltek egy embert. Kinek volt rá alkalmá? Hol tartózkodott ki-ki a bűntett idején? Mi a tett indítóoka? Kinek van haszna az elhunyt halálából? Ha az alkalom és az indítóok eléggé kézenfekvő, mit tesz a gyanúsítható tettes? Alibit hamisít magának, azaz valamiképp mesterkedik az *idővel*. Ez azonban mindig igen kockázatos eljárás. A mi gyilkosunk egyebet, sokkal fantasztikusabbat talált ki védelmére. Teremtett egy mániákus gyilkost!

Most már csak meg kellett vizsgálnom az egyes bűntetteket, hogy rátaláljak a bűnösre. Az andoveri gyilkosság? Az egyetlen gyanúsítható itt Franz Ascher volt, de nem tudtam elképzelni Aschert, amint kitalál és végrehajt egy ilyen körmönfont tervet, sem azt, hogy előre megfontolt szándékkal gyilkoljon. A bexhilli gyilkosság? Itt számba jöhetett Donald

Fraser. Megvan hozzá az intelligenciája, a rátermettsége és módszeres észjárása. Neki azonban egyedül a féltékenység lehetne indítóoka arra, hogy megölje szíve választottját, és a féltékeny ember hirtelen indulatában és nem előre megfontolt szándékkal öl. Megtudtam azonkívül, hogy augusztus elején volt szabadságon, ami valószínűtlenné tette, hogy a churstoni büntetthez bármi köze lenne. No, most rátérünk a churstoni gyilkosságra, és máris biztatóbbak a körülmények.

Sir Carmichael Clarke dúsgazdag volt. Ki öröklí a vagyonát? Haldokló felesége, aki haszonélvezője lesz, amíg él, aztán mindenestül az egész *az öccsére, Franklin Clarke-ra* száll.

Poirot lassan körbejártatta tekintetét, amíg szeme nem találkozott Franklin Clarke szemével.

– Teljesen biztos voltam benne. Az az egyéniség, amely kialakult már régóta a tudatomban, azonos azzal, akit személyesen ismerek. *ABC és Franklin Clarke egy és ugyanaz!* Minden egyezik: vállalkozó szellemű, vakmerő egyénisége, kalandozó életmódja, Anglia iránti elfogultsága – amely olykor kivillan a külföldieket gúnyoló megjegyzéseiből –, vonzó, fesztelen, könnyed modorú... gyerekjáték számára fölcsípni egy lányt egy kávémérésben. Rendszerető hajlama: egyszer itt előttünk írt egy listát, és kipipálta az A-B-C-vel jelölt tételeket, és végül kamaszos lelki alkata, amelyet Lady Clarke is emlegetett, de megmutatkozik még kedvenc olvasmányában is. Megállapítottam, hogy a könyvszekrényen áll E. Nesbit *Hárman a vasút mentén* című könyve. Nem volt kétséges számomra, hogy ABC, aki a leveleket írta, aki elkövette a gyilkosságokat, nem más, mint *Franklin Clarke*.

Clarke föl kacagott.

– Zseniális! És mi a helyzet Cust barátunkkal, akit tetten értek? A vérfolttal a kabarján? És a lakásán eldugott késsel? Akárhogy tagadja, hogy elkövette...

Poirot közbevágott:

– Téved. Beismeri.

– Micsoda? – kiáltott föl őszinte meglepetéssel Clarke.

– Ó, igen – folytatta szelíden Poirot –, alighogy beszélni kezdtem vele, rájöttem, hogy *Cust bűnösnek hiszi magát*

– És még ez sem elégítette ki, monsieur Poirot?

– Nem. Mert amint megláttam, *azt is tudtam, hogy nem lehet bűnös!* Nincs meg hozzá sem a merészsége, sem a hidegvére, és hozzátehetem még, sem az *esze*, hogy kitervelje.

Egész idő alatt tudatában voltam a gyilkos kettős egyéniségének. Most már látom, miért. Ketten voltak ugyanis: a ravasz, leleményes, vakmerő valódi gyilkos és az ostoba, ingatag, befolyásolható *álgyilkos*.

Befolyásolható: ez a kulcsa Mr. Cust érthetetlen szereplésének! Önnek, Mr. Clarke, nem volt elég kitervelni egy egész *sorozatot*, hogy elterelje a figyelmet *egyetlen* gyilkosságról. Önnek bűnbak is kellett.

Azt hiszem, egy véletlen kávéházi ismeretség folytán támadt az ötlete, amikor összeakadt ezzel a hangzatos keresztnevekkel megáldott fura alakkal. Akkoriban már terveket szövögetett a bátyja megölésére.

– Igazán? És miért?

– Mert nyugtalanította a jövője. Nem tudom, tisztában van-e vele, de a kezemre játszott, mikor megmutatta nekem azt a bátyjától kapott levelet. Világosan kitűnik belőle, milyen mélységes szeretettel gondolt Sir Carmichael Miss Thora Greyre. Lehet, hogy csupán atyai érzelmek fűtötték, de az is lehet, hogy csak erre magyarázta magában. Mindegy. Fönnállt a veszélye, hogy felesége halála után Sir Carmichael magányosságában ahhoz a gyönyörű fiatal lányhoz fordul vigaszért és megnyugvásért, és – ahogy ez gyakran megesik idősebb férfiakkal – a végén összeházasodik vele. Ön, Mr. Clarke, kitűnően, jöllehet kissé cinikusan ítéli meg az emberek jellemét. Helyesen vagy nem, de úgy ítélte meg, hogy Miss Grey az a fajta ifjú hölgy, aki a saját szerencsésének kovácsa. Nem kételkedett abban, hogy alkalomadtán örömmel lenne a ház úrnője: Lady Clarke. A bátyja rendkívül egészséges, életerős férfi volt. Gyerekek születhetnek, és akkor búcsút mondhat abbeli reményének, hogy valaha is öröklí bátyja vagyonát.

Ön, Mr. Clarke, lényegében, úgy hiszem, csalódott ember volt egész életében. Sokfélébe belefogott, de minden szétfolyt az ujjai közül, és keserves irigységgel nézett bátyja vagyonára.

Ismétlem tehát, miközben terveken töprengett, találkozása Mr. Custtal remek ötletet adott önnek. Fellengzős keresztnevei, epileptikus rohamairól, fejfájásairól szóló beszámolója hallatán és egész félénk, visszahúzódó, jelentéktelen lénye láttán egyszeriben rájött, hogy Cust pompásan megfelel a céljainak. Azonmód kirajzolódott a fejében az egész ABC-terv. Cust monogramja és az a tény, hogy bátyjának neve C-vel kezdődik és ő maga Churstonban lakik, volt a terv magva. Ön még odáig is vetemedett, hogy célzást tegyen Custnak valószínű halálára, noha aligha remélhette, hogy ennyire gyümölcsöző lesz, amit beleszugerált a szerencsétlenbe.

Az előkészületeket kiválóan intézte. Cust nevében és címére megrendelt egy jókora szállítmány harisnyát. Hasonló csomagolásban maga küldött neki egy rakás ABC-menetrendet. Aztán ugyanannak a cégnek a nevében rendes fizetést és jutalékot ajánlott fel neki, géppel írt levélben. Olyan alaposan kidolgozta a tervét, hogy előre megírta valamennyi levelét, amelyeket később folyamatosan küldözgetett el, aztán *odaajándékozta neki az írógépet, amelyen*

megírta őket.

Most már csak körül kellett néznie két áldozat után, akinek A-val, illetőleg B-vel kezdődik a nevük, és azonos kezdőbetűs a helység is, ahol élnek.

Kiszemelte Andoveret mint megfelelő helyet, és előzetes terepszemléljén rátalált Ascherné boltjára. Az ajtó fölött ki volt írva a neve. Vásárolt nála, megállapította, hogy többnyire egyedül van a boltjában. Hidegvér, merészség és megfelelő szerencse kellett a meggyilkolásához.

A B betűhöz változtatnia kellett a módszerén. A magányos boltosnak föltehetően résen lesznek. Úgy gondolom, végigjárt néhány kávézót és teázót, elmulatott, tréfálkozott a lányokkal, és kipuhította, melyiknek a neve kezdődik a megfelelő betűvel, és lenne alkalmas a céljaira.

Betty Barnardban pontosan arra a fajta lányra bukkant, amelyet keresett. Egyszer-kétszer elvitte szórakozni, de elmagyarázta neki, hogy házasember, tehát suttyomban kell találkozniuk.

Miután előkészítette a talajt, munkához látott! Az andoveri névsort elküldte Custnak, egyúttal utasította, melyik napon menjen oda, nekem pedig elküldte az első ABC-levelet.

A megjelölt napon elutazott Andoverbe, és megölte Aschernét, anélkül hogy bármi is akadályozta volna a tervében. Az első gyilkosságot sikeresen végrehajtotta.

A második gyilkosságnál volt olyan óvatos, és valójában már az előző napon véghezvitte. Meglehetősen biztos vagyok benne, hogy Betty Barnard július 24-én jóval éjfél előtt halt meg.

Most elérkeztünk a harmadik bűntényhez; az ön szempontjából az egyedül fontos, tehát a *valódi* gyilkossághoz. Itt aztán minden dicséret Hastings barátomat illeti, akinek egyszerű és magától értetődő megjegyzését senki sem vette figyelembe. Fölvetette ugyanis, hogy *a harmadik levél szándékosan ment rossz címre!*

És igaza volt!

Ez az egyszerű tény megoldja a kérdést, amely egész idő alatt nem hagyott nyugton. Miért címezték a leveleket nekem, Hercule Poirot magándetektívnek, és nem a rendőrségnek?

Tévesen valamilyen személyes okra gyanakodtam.

Szó sem volt róla! Azért küldte nekem a leveleket, mert a tervének lényege volt, hogy az egyiket *rosszul címezze meg, és az az egy eltévedjen*. Csakhogy a Scotland Yard bűnügyi nyomozóosztályának címzett levél aligha tévedhet el! Ehhez *magánlaccímre* van szükség! Rám esett a választása, mint eléggé közismert személyre, aki biztosan eljuttatom a leveleket a rendőrségre. Ezenfelül az ön korlátolt, nacionalista fölfogásának nyilván jólesett, ha borsot

törhet egy külföldi orra alá.

Igen ügyesen címezte meg a borítékot Mr. Clarke: Whitehaven – Whitehorse – egészen természetes elírás. Egyes-egyedül Hastingsnek volt olyan éleslátása, hogy mellőzze az ilyen hajszálfinom részleteket, és rátapintson arra, ami kézenfekvő.

Persze hogy *az volt a cél*, hogy a levelet ne kézbesítsék idejében! A rendőrséget csak akkor volt szabad mozgósítani, *mikor már biztonságosan lezajlott a gyilkosság*. A bátyja esti sétái megfelelő alkalmat nyújtottak önnek. Az ABC-pánik pedig olyan sikeresen harapózott el országszerte, hogy eszébe se jutott senkinek önt gyanúsítani.

A bátyja halálával ön természetesen elérte a célját. Nem is kívánt volna elkövetni további gyilkosságokat. De arra gondolt, hogy ha most minden ok nélkül hirtelen abbamaradnak a bűntények, valaki megsejtheti az igazságot.

A fedezéke, a bűnbakja, Mr. Cust olyan sikeresen töltötte be a láthatatlan – mert jelentéktelen – ember szerepét, hogy mindaddig senkinek sem tűnt föl, hogy ugyanaz az ember megfordult három gyilkosság színhelye közelében. Legnagyobb bosszúságára, még a Combeside-ban tett látogatását sem említette senki. Miss Grey tökéletesen megfélelkezett róla.

Merészen, mint mindig, elhatározta, hogy még egy büntettnek kell megtörténnie, ezúttal azonban “nyomra vezeti” a rendőrséget.

Tetthelyként kiválasztotta Doncastert. A terve igen egyszerű volt. A dolgok természeténél fogva ön ott lesz a helyszínen. Mr. Cust megkapja a vállalatától az utasítást, hogy menjen Doncasterbe. Ön majd követi, amerre jár; bízott benne, hogy majd csak adódik valami kedvező alkalom.

Remekül sikerült az egész. Mr. Cust moziba ment. Egyszerűbb már nem is lehetett a dolog. Ön leült néhány üléssel arrébb, mint ő. Mikor Cust fölállt, ön is fölállt. Úgy tett, mintha megbotlana, előrehajolt, és az előtte levő sorban leszúrt egy bóbiskoló férfit, az ölébe csúsztatott egy ABC-t, és szerét ejtette, hogy a kijáratnál jó erősen összeütközzék Custtal, miközben beletörölte a mit sem sejtő ember ruhájába, utána pedig a zsebébe csúsztatta a véres kést.

Esze ágában sem volt azzal törődni, hogy D-vel kezdődjek az áldozat neve. Bárki megfelelt! Feltételezte – igen helyesen –, hogy *tévedésnek* fogják minősíteni. Biztosan akad valaki a közelben ülő nézők között, akinek D-vel kezdődik a neve, és azt hiszik majd, hogy az volt a kiszemelt áldozat.

Most pedig, barátaim, vegyünk szemügyre a dolgot az ál-ABC, azaz Mr. Cust szempontjából.

Az andoveri gyilkosság nem jelent számára semmit. Megütközik és meglepődik a behilli gyilkosság hallatára, ejnye, hisz ő maga is ott járt akkortájt! Majd vastag betűs címsorok adják hírül a churstoni gyilkosságot,

és az előzményeket is. ABC-gyilkosság Andoverben, amikor ő ott volt. ABC-bűntény Bexhillben; és most megint egy, ő meg ott volt, a közelben... Három bűntény történt, és *ő ott volt a helyszínen mindegyiknél!* Epilepsziásoknak gyakran van memória kiesésük, és utólag nem emlékeznek rá, mit csináltak... Ne feledjék, Cust gyöngye idegzetű, erősen neurotikus és rendkívül befolyásolható ember.

Azután megkapja az utasítást, hogy menjen Doncasterbe!

Doncaster! És ott lesz a következő ABC-gyilkosság! Ezt már sorsszerűnek kellett éreznie. Elveszti a fejét, azt képzelet, a háziasszonya gyanakodva néz rá, és azt mondja Marburynénak, hogy Cheltenhambe utazik.

Doncasterbe megy, mert az a kötelessége. Délután beül egy moziba. Lehet, hogy egy-két percre elszundikál.

Képzeld el, mit érez, mikor visszatérve a szállására fölfedezi, hogy *véres a kabátujja, és véres kés van a zsebében!* Holtbiztossá válik minden eddigi ködös balsejtelve.

Ő... ő maga... a gyilkos! Eszébe jutnak a fejfájásai, a memória kiesései. Most már biztos benne, mi az igazság: *ő, Alexander Bonaparte Cust mániákus gyilkos!*

Ezután már úgy viselkedik, mint az üldözött vad. Visszatér londoni lakására. Ott biztonságban van, ott ismerik. Azt hiszik, Cheltenhamben volt. Még mindig nála van a kés – a legnagyobb ostobaság persze, hogy magánál tartotta –, most eldugja az előszobafogas mögé.

Egyik nap aztán figyelmeztetik: jön a rendőrség. Vége! *Tudják!*

Az üldözött vad fut, lélekszakadva fut..

Nem tudom, miért ment Andoverbe; talán az a beteges vágy vitte oda, hogy lássa a helyet, ahol lezajlott a gyilkosság, a gyilkosság, amelyet ő követett el, noha nem emlékszik rá...

Elfogyott a pénze, halálosan kimerült, a lábai akaratlanul viszik be a rendőrségre...

De még a csapdába került állat is küzd az életéért. Mr. Cust teljes mértékben hiszi ugyan, hogy ő a tettes, de konokul hangoztatja ártatlanságát. Kétségbeesetten belekapaszkodik abba az alibibe, a második büntett idejére, azt az egyet legalább nem lehet az ő rovására írni.

Már mondtam, hogy amint megláttam, tudtam, hogy nem ő a gyilkos, és a nevem nem jelent számára semmit. Azt is tudtam, hogy azt *gondolja, ő a gyilkos.*

Miután Cust bevallotta nekem a bűnét, jobban meg voltam győződve, mint valaha, hogy helyes volt az elgondolásom.

– Az elgondolása nevetséges képtelenség! – mondta Franklin Clarke.

– Téved, Mr. Clarke. Ön teljes biztonságban volt, amíg nem gyanúsította senki. Amint önre terelődött a gyanú, könnyű volt megszerezni a bizonyítékokat.

– Bizonyítékokat?

– Igen. Combeside-ban az egyik szekrényben megtaláltam a botot, amellyel elkövette Andoverben és Churstonban a gyilkosságokat. Egy közönséges gombfogantyús sétabot vaskos fejét megfúrta, és ólmot öntött belé. Fél tucat fénykép között ketten fölismerték, akik látták, mikor elhagyta a mozit, pedig állítólag a doncasteri lóversenyterén tartózkodott akkor. Bexhillben Milly Higley állapította meg a személyazonosságát, továbbá egy lány az autóscsárdában, ahova azon a végzetes estén vacsorázni vitte Betty Barnardot. És végül, ez pedig valamennyi közül a legterhelőbb önre nézve, *elmulasztotta a legegyszerűbb óvatosságot*: ujjlenyomatot hagyott Cust írógépén. Ha ártatlan volna, ön *sohasem használta volna azt az írógépet*.

Clarke egy hosszú percig teljesen mozdulatlanul ült, aztán így szólt:

– *Rouge, impair, manque?*... Ön nyert, monsieur Poirot! De érdemes volt megpróbálni!

Hihetetlen gyorsasággal előkapott a zsebéből egy kis pisztolyt, és a fejéhez nyomta. Önkéntelenül fölkiáltottam és hátrahököltem, várva a dörrenést. De nem dördült el – csupán halkán, ártalmatlanul kattant egyet a ravasz.

Clarke csodálkozva bámult rá, és elkáromkodta magát.

– Nem, Mr. Clarke – mondta Poirot. – Talán észrevette ma az új inasomat: régi barátom, szakavatott zsebtolvaj. Kiszedte a zsebéből a pisztolyát, kiürítette, és visszacsúsztatta anélkül, hogy ön észrevette volna.

– Átkozott kis vakarcs, ronda idegen! – ordított föl dühtől vérvörösén Clarke.

– Igen, igen, tudom, hogy így érez. Nem, Mr. Clarke, önnek nem jár könnyű halál. Említette Mr. Custnak, hogy kétszer menekült meg hajszál híján a vízbefúlástól. Bizonyára tudja, ez mit jelent... azt, hogy más lesz a sorsa.

– Maga...

Nem talált szavakat. Hamuszürkévé vált az arca. Keze fenyegetően ökölbe szorult.

A szomszéd szobából belépett a Scotland Yard két detektívje; Crome volt az egyik. Amint közeledett, kimondta a hagyományos szöveget:

– Figyelmeztetem, hogy minden kiejtett szavát fölhasználhatjuk bizonyíték gyanánt...

– Épp eleget mondott már – jegyezte meg Poirot, aztán Clarke-hoz fordult: – Ön rendkívül nagyra tartja szigetországbeli felsőbbrendűségét, de ami engem illet, én nem tekintem a gyilkosságait tipikus angol büntettnek... nem

volt korrekt.. nem *sportszerű*.

XXXV. FINÁLÉ

Amikor az ajtó becsapódott Franklin Clarke mögött, bevallom, hisztérikusan fölkacagtam. Poirot meglepetten nézett rám.

– Csak mert azt mondta neki, hogy a gaztette nem volt *sportszerű*... – lihegtem.

– Pedig így igaz. Undorító volt... nem is annyira a bátyja legyilkolása, mint az a kegyetlenség, amellyel élőhalálra ítelt egy szerencsétlen embert. *Megfogni a rókát, betenni ketrecbe, otthagyni örökre!* Ez az, ami nem *sportszerű*.

Megan Barnard mélyen fölsóhajtott.

– Nem tudom elhinni... képtelen vagyok rá. Ez csakugyan igaz?

– Igaz, mademoiselle. Vége a lidércnyomásnak.

A lány ránézett, és mélyen elpirult. Poirot Fraserhez fordult:

– Mademoiselle Megan egész idő alatt gyötörte a félelem, hogy ön követte el a második gyilkosságot.

– Volt idő, mikor magam is azt képzeltem – mondta csöndesen Donald Fraser.

– Az álma miatt? – Kissé közelebb húzódott a fiatalemberhez, és halk, bizalmas hangon folytatta: – Az álmának egészen természetes a magyarázata. Az egyik nővér képe kezd elhalványodni az emlékezetében, és helyét elfoglalja a másik nővér. Szíve mélyén mademoiselle Megan már betöltötte a húga helyét, minthogy azonban ön nem tudja elviselni a gondolatot, hogy ilyen hamar hűtlen lett a halotthoz, igyekszik elfojtani és kiölni magából ezt az érzést. Ez az álma magyarázata.

Fraser Megan felé pillantott.

– Ne féljen a feledéstől – folytatta gyöngéden Poirot. – Az a lány nem érdemli meg, hogy örökké emlékezzék rá. Mademoiselle Meganban olyan kincsre talált, amilyennek nem akad párja: *un coeur magnifique*

Donald Frasernek fölragyogott a szeme.

– Azt hiszem, igaza van.

Körülsergeltük barátomat, és kérdésekkel ostromoltuk.

– És azok a kérdések, Poirot? Mindegyiküinktől kérdezett valamit. Volt valami értelmük?

– Némelyiknek semmi, *simplement une blague*. De egyet megtudtam, amit akartam, tudniillik, hogy *Franklin Clarke Londonban volt, mikor föladták az*

első levelet. Azonkívül látni kívántam az ábrázatát, mikor föl tettem a kérdésemet mademoiselle Thorának. Nem vigyázott magára, és láttam a szemében föllobbanó rosszindulatot és haragot.

– Ön aligha kímélte az érzelmeimet – jegyezte meg Thora Grey.

– Nem hiszem, hogy őszinte választ adott a kérdésekre, mademoiselle – mondta szárazon Poirot. – Most pedig újabb csalódás érte a számításában. Franklin Clarke nem fogja örökölni a bátyja vagyonát.

A lány fölkapta a fejét.

– Mi szükségem rá, hogy itt álljak, és sértegensenek?

– Az égvilágon semmi – mondta Poirot, és udvariasan kitérte előtte az ajtót.

– Az az ujjlenyomat eldöntötte a dolgot, Poirot – jegyeztem meg elgondolkozva. – Clarke valósággal összeroppant, mikor megemlítette.

– Hogyne, hasznos jószág az ujjlenyomat. – Kisvártatva még elmélázva hozzátette: – Azt a maga kedvéért vettem bele, barátom.

– De Poirot – kiáltottam föl –, hát nem volt igaz?

– A legkevésbé sem, *mon ami* – mondta Hercule Poirot.

Néhány nap múlva meglátogatott bennünket Mr. Alexander Bonaparte Cust. Hosszasan szorongatta Poirot kezét, és hebegve és sikertelenül megpróbált köszönetet mondani neki, majd kihúzta magát, és közölte:

– Mit szól hozzá, az egyik újság fölajánlott nekem száz fontot... *kerek száz fontot!*... ha röviden beszámolok az életemről, és arról, ami velem történt. Én... én... igazán azt se tudom, mit csináljak...

– Én nem fogadnék el százat – tanácsolta Poirot. – Legyen határozott. Mondja azt, hogy ötszáz az ára. És ne szorítkozzék egyetlen újságra.

– Csakugyan azt hiszi... hogy megpróbálhatnám...

– Értse meg, kérem – mondta mosolyogva Poirot –, ön igen híres ember. Tulajdonképpen a leghíresebb ember ma egész Angliában.

Mr. Cust még jobban kihúzta magát. Arca ragyogott a boldogságtól.

– Tudja, azt hiszem, igaza van! Híres! Az újságokban, valamennyiben! Megfogadom a tanácsát, monsieur Poirot. Jól jön az a pénz... nagyon jó lesz... Pihenek egy kicsit... és szeretnék szép nászajándékot adni Lily Marburynek... kedves leány az... igazán kedves leány, monsieur Poirot.

Poirot bátorítóan vállon veregette látogatóját.

– Tökéletesen igaza van. Szórakozzon, örüljön az életnek. És ha szabad még valamit mondanom, keressen föl egy szemorvost. Azok a fejfájások... lehet, hogy új szemüvegre van szüksége.

– Azt gondolja, az lett volna a baj egész idő alatt?

– Bizony azt.

Mr. Cust melegen megrázta barátom kezét.

– Ön igazán nagy ember, monsieur Poirot.

Poirot, szokásához híven, nem vetette meg a bókot. Még csak nem is igyekezett szerény arcot vágni.

Mikor Mr. Cust fontossága tudatában büszkén kivonult, öreg barátom rám mosolygott.

– No lám, Hastings, megint egyszer együtt vadásztunk, hát nem? *Vive le sport!*